

בעזרת השם יתברך

מי שלומד בכל יום ארנ שלשת
הלמודים האלו, בונה לעצמו

בי"ת נצחי

זוה מרה שהו'ף לפניו ק'עז'מי
עז'מים ולנצח נצחים (אשר בחל).

למוד יומי

ב'בלי י'רושלמי ת'וספתא
בעריכה מפארת מוקדת ומפסקת

יום טוב סוכות תשפ"ד

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

כארא פארק

**4801 11th Ave,
Brooklyn NY 11219
347.760.5924**

היכל הקודש

קרית יואל

**8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.243.0563**

היכל הקודש

מאנסי

**32 Dolson Road
Monsey NY 10952
347.733.7551**

היכל הקודש

בני ברק

**רחוב ירושלים 2
052.760.5715**

היכל הקודש

וויליאמסבורג

**27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652**

היכל הקודש

קרית יואל

**8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.467.5299**

היכל הקודש

בלומינגטאון

**24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804**

היכל הקודש

ירושלים

**רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150**

צו הערן די

הערליכע שיעורים

פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

ג'דפס ע"י

**קרן הדפסה
היכל הקודש**

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

קידושין. האיש מקדש – פרק שני דף מט עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינלץ)"
 רס"א תוספות

שיבול לעשותו פשט – פירש בקונטרס: אי שמוש שר איר בין שיהי לטישה כפשטו
 – אף לחוש, שיש סופרים הרבה שאינם אומנים לסדר בתובתן, ומניחין איר בין
 השיטות, ונראה דאפילו יש חלק הרבה אין לחוש, ואף על בג דרג קטן פסול – לא מיקרי
 קרח אלא כביש שיטת של חלק טפי מן העדים החותמים בו, אבל אם יש עדים החותמים

בו כשיטת של חלק – לא מיקרי קרתי. **מאי**
 מנדלת גלת – פירש בקונטרס: חושבה, ומתוך
 שהייתה חשובה בעני האנשים רבייה מקובלת.
 רבינו תנאל פירש: גלת שעה, כמו מנדל
 שער נשיא (תניני ד.ר.א.) ומתוך שהולכת מביט
 לבית לקלוע – מספרת כל הדברים ממנה.

המתרנס פסוק בצורתו – פירוש:
 במשמעותו, כגון 'לא תענה
 על ריב' – מתרגם 'לא תסדיר על דינא', הרי זה
 דאי – דארברה, מצוה הוא להוציא הדין
 לאורה. אלא הכי מתרגם: לא לתתנענע אלפא
 למנא ומתבעי מינך בדינא. והמסופר עליו –
 פירש בקונטרס, שאב לרומא הואיל ונתן רשות
 להדיק – אוסף אני בכל מקום שארעה, הרי זה
 מתרף – פירוש: מבהא את השם, משנה את דבריו.
 ואנוקלס שהוסיף – לא אמדעו הוסיף, שהרי
 בסני ניתן התרגום, שנשכתב חזר ויסד, כאמר
 במגילה (א.א.) ורבינו תנאל פירש: המתרגם
 פסוק בצורתו – כגון 'ויזרא את אלהי ישראל'
 (שמות כד) ומתרגם: וזור את אלהת ישראל –
 הרי זה דאי, דשיבנה מנש לא ראג, דכתיב (שם)
 לג: 'כי לא דינאי הארם חזיר'. והמסופר עליו –
 דאמר 'חזור זית מלאכא דאלחאי' – הרי זה מתרף
 שתולה שבה המקום בנלאך, אלא הכי מתרגמן:
 חזור זית יקרא דאלתא הישראל.

לכות
 תולדות

שיבול לעשותו פשט – פירש בקונטרס: אי שמוש שר איר בין שיהי לטישה כפשטו
 – אף לחוש, שיש סופרים הרבה שאינם אומנים לסדר בתובתן, ומניחין איר בין
 השיטות, ונראה דאפילו יש חלק הרבה אין לחוש, ואף על בג דרג קטן פסול – לא מיקרי
 קרח אלא כביש שיטת של חלק טפי מן העדים החותמים בו, אבל אם יש עדים החותמים
 בו כשיטת של חלק – לא מיקרי קרתי. **מאי**
 מנדלת גלת – פירש בקונטרס: חושבה, ומתוך
 שהייתה חשובה בעני האנשים רבייה מקובלת.
 רבינו תנאל פירש: גלת שעה, כמו מנדל
 שער נשיא (תניני ד.ר.א.) ומתוך שהולכת מביט
 לבית לקלוע – מספרת כל הדברים ממנה.
המתרנס פסוק בצורתו – פירוש:
 במשמעותו, כגון 'לא תענה
 על ריב' – מתרגם 'לא תסדיר על דינא', הרי זה
 דאי – דארברה, מצוה הוא להוציא הדין
 לאורה. אלא הכי מתרגם: לא לתתנענע אלפא
 למנא ומתבעי מינך בדינא. והמסופר עליו –
 פירש בקונטרס, שאב לרומא הואיל ונתן רשות
 להדיק – אוסף אני בכל מקום שארעה, הרי זה
 מתרף – פירוש: מבהא את השם, משנה את דבריו.
 ואנוקלס שהוסיף – לא אמדעו הוסיף, שהרי
 בסני ניתן התרגום, שנשכתב חזר ויסד, כאמר
 במגילה (א.א.) ורבינו תנאל פירש: המתרגם
 פסוק בצורתו – כגון 'ויזרא את אלהי ישראל'
 (שמות כד) ומתרגם: וזור את אלהת ישראל –
 הרי זה דאי, דשיבנה מנש לא ראג, דכתיב (שם)
 לג: 'כי לא דינאי הארם חזיר'. והמסופר עליו –
 דאמר 'חזור זית מלאכא דאלחאי' – הרי זה מתרף
 שתולה שבה המקום בנלאך, אלא הכי מתרגמן:
 חזור זית יקרא דאלתא הישראל.

לכות
 תולדות

גט פשט – העשה כעין שלנו. ערוך מתוכי – תחת הכתב. מקושר – התם מפרש לה
 בבבא בתרא. שתקדוהו לכתובם שאין יוכלו להחזיר גרושותיהן, וכשהיה כותבין הולכין
 אל הסופר, דממדה לכתוב גט, ונותנו לה. ומתחזר לאחר זמן, תקנו להו מקושר, שיש בו
 טורח לעשותו, ואזכריה ודכי מייבאת דעתיה. מניח בראשו שיטה חלק, וכותב שיטה,

גט פשט – ערוך מתוכי, **מקושר** – ערוך מאחריו.
פשטו שכתבו ערוך מאחריו, ומקושר שכתבו ערוך
מתוכו – שניהם פסולים. רבי חנינא בן גמליאל
אמר: מקושר שכתבו ערוך מתוכו – פשר, שיכול
לעשותו פשט; רבן שמעון בן גמליאל אמר: הכל
כמתנה המדוניה. והיוני פה: ויתנא קמא לית ליה מנה
המדוניה? ואמר רב אשי: באתרא דנהיגי בפשטו,
ועבד ליה מקושר, או נמי: באתרא דנהיגי במקושר
ועבד ליה פשט – פולי עלמא לא פליגי, דודאי
קפדיה, כי פליגי – באתרא דנהיגי בין בפשטו בין
במקושר, ואמר ליה 'עבדי לי פשטו' ואלו ועבד ליה
מקושר. מר סבר: קפדיא, ומר סבר: מראה מקום
הוא לו. רבי אלעזר – דתנן: האשה שאמרה 'התקבל
לי גיטי ממקום פלוני' וקבל לה גיטה ממקום אחר
– פסול, ורבי אלעזר מבשרי. אלקא קסבר: מראה
מקום היא לו. אמר עולאי: מהלוקת בשבב ממון,
אבל בשבב יחסין – דברי הכל אינה מקודשת, מאי
טעמא – 'מקאנא דרב מפרעאי לא פעינא' תניא
נמי הכי: מודה רבי שמעון, אם הטעה לשבב יחסים
אינה מקודשת. אמר רב אשי: מתניתין נמי דיקא,
דקתני: 'על מנת שאני בהן' ונמצי לוי, 'לוי' ונמצי
בהן 'תני' ונמצי מקור, 'ממור' ונמצי אתיו, וכל פליגי רבי שמעון. מתקוף לה מר בר רב
אשי: איא דקתני 'על מנת שאני לה בת או שפחה מגודלת' ואין לו, על מנת שאין לו ויש
לו, ד'שבב ממון הוא – הכי נמי דלא פליגי? אלא: פליגי ברישא והוא הדין לסיפא. הכא נמי
פליגי ברישא, והוא הדין לסיפא. – הכי השתא?! תם אידי ואידי ד'שבב ממון – פליגי
ברישא והוא הדין לסיפא, הכא – ד'שבב יחסים הוא, אם איתא דפליגי – נתניו איבעית
אימא: הכא נמי שבב יחסים, מי סברת מאי מגודלת – גדולתא ממש? מאי מגודלת –
גדלת. דאמרה היא: לא ניהא לי דשקלה מילי מינאי ואולאי נדיא קמי שבבתי. תנו רבנן:
'על מנת שאני קרינא', כיון שנקרא שלשה פסוקים בביט הנפסקת – הרי זו מקודשת. רבי
הודיה אומר: עד שנקרא ויתרגם – יתרגם מדעתיה?! והתניא, רבי הודיה אומר: המתרגם
פסוק בצורתו – הרי זה פדאי, והמוסרף עליו – הרי זה מתרף ומגדף! – אלא מאי תרגום
תרגום דין, והני מילי – דאמר לה 'קרינא', אבל אמר לה 'קרא אגא' – עדי דקרי
אורייתא נביאי וכתובי בדיקא. 'על מנת שאני שונה', חקקה אמו: הלכות, ורבי יהושע
אמר: תורה. מתיבי: איזו היא משנה? רבי מאיר אומר: הלכות, רבי הודיה אומר: מדרש

לגנות לה בית - פירש בקונטרס: לגנות לה ולא בנו, כמו 'או יבנה שלמה במה לכבוש' ואמרין: ויש שכתב לגנות ולא בנו. ויש מפרשים: מדכתיב 'לה ולא כתיב 'לך', משמע וליכא אלא אתה. וחינו תופה. ולא נהירא, דהא בכל הפרשה קורא איפה לשון חיה, ועל זה שרף 'לגנות לה' ויש מפרשים: מדכתיב 'לה' בלא מופק היא, דכל

ל'ה' שבמקרא מפק היא בר מלשנה, והא אחר מום - הוי כמו 'לא' באלף. ואשמעתינן ולא נתקיים לה שם זה. וכן פירש רש"י גבי 'ויקרא לה' גובה בשמו (מבדור לב) שהוא רפה. של של נתקיים לה שם זה. ודברים שכלב אינם דברים - משמע דוקא משום שלא פירש דבריו, אבל אם פירש דבריו להדיא, ואמר בשעת המכר שהוא מוכרם לפי שהוא רועה ללכת לארץ ישראל - הוה היתר בשל. וקשה: וקשה: הא בעינן תנאי בפול. והרי לא התנה שאם לא ילך לא יתקיים המקח ורבינו שמואל בן מנאי פירש (סוכה מאג.) גבי אתרוג: על מנת להחזירו, והחזירו - יצא. לא לחזור - לא יצא. ואן עב גב דבעינן תנאי בפול - הני מיילי באיסור, גנון 'התקשר' לי על מנת שתחילי לי מאתיס וזו, וכן גנון אתקין שמואל גניטא דשכיב מטרע. אבל במשן - לא בעינן תנאי בפול. ולא נהירא, דהא כל תנאי לפינן מבני דו ובני ראובן, וההם דבר שבמשן; ואומר רבינו יעקב: דרצין לחלק ולומר דש דברים שאינם צריכין תנאי בפול אלא גלו מילתא, דאן סהדי דארעתא דהכי עבדי. וגם יש דברים דאפילו גילוי מילתא לא בעי, גנון ההיא דהכותב בלכסי לארסיס ושמעני שיש לו אן - שהמנות בטלה. וכן הוכחם כל בכסי לאשתו - לא בשעה אלא אמטרופא. לפי שאנו אומדין שלכך היה ברעתו. וכמו כן אן סהדי ולא וכן אלא ארעתא למיסק לארעתא הישראל, היה

ואחד כל העולם כפול. עשרה קבים נגזת ורדו לעולם, תשעה נמלה עליהם, ואחד כל העולם כפול. ונסות לבל לא נחית? והכתיב: 'ואישא עיני ואראי והנה שתיים נשים ויצאות ורה ככנפיהם ולהנה כנפיהם כנפי החסידה ושתנה את האיפה בין הארץ ובין השמים. ואמר אל הפלאך הדבר כי אנה הפה מולכות את האיפה. ואמר אלי לגנות לה בית בארץ שיער' ואמר רבי יוחנן: זו הנפה ונסות הרוח שרדו לבלו. אין להקא נחית, ואשתרבוני הוא דאשתרבוני להתם. ודיקא נמי, דקתני: 'לגנות לה בית', שמע מינה. איני? והאמר מר: סיקן לגסות - עניות, ועניות כבבל הוא דאיפא! - מאי עניות - עניות דתורה, דכתיב 'אחוזו לנו קטנה וישרים אין לה', ואמר רבי יוחנן: זו עולם, שזכתה ללמוד ולא זכתה ללמד. עשרה קבים גבורה ורדו לעולם, תשעה נמלו פרסיים וכו', עשרה קבים פנים ורדו לעולם, תשעה נמלה מדי' כו', עשרה קבים פסיפם ורדו לעולם, תשעה נמלה מוצרים כו', עשרה קבים נעעים ורדו לעולם, תשעה נמלו חזירים כו', עשרה קבים גנות ורדו לעולם, תשעה נמלה ערביא כו', עשרה קבים ענות ורדו לעולם, תשעה נמלה מישן כו', עשרה קבים שיה ורדו לעולם, תשעה נמלו נשים כו', עשרה קבים שכרות ורדו לעולם, תשעה נמלו פושים כו', עשרה קבים שיער ורדו לעולם, תשעה נמלו עדרים. ואחד נמלו כל העולם כפול. משנה על מנת שאני

פתן? ונמצא לוי, 'לוי' ונמצא פתן. 'נתין' ונמצא מזור, 'ממור' ונמצא נתין. 'כן עיר' ונמצא בן ברד, 'כן ברד' ונמצא בן עיר. על מנת שבייתי קרוב למרחיק' ונמצא רחוק, 'רחוק' ונמצא קרוב. על מנת שיש לו בת או שפחה מגודלת ואין לו, או על מנת שאין לו ויש לו. על מנת שאין לו גנים ויש לו, או על מנת שיש לו ואין לו. ובכילום אף על פי שאמרנו: כלבי היה להתקדש לו - אף על פי כן אינה מקודשת. וכן היא שהטעתה. גמרא ההוא גברא דרובין לנכסיה אדעתא למיסק לארץ ישראל, ובגדוהא דרובין לא אמר ולא מידי. אמר רבא: הוי דברים שבלב, ודברים שבלב - אינם דברים. מנא ליה לרבא הא? אילימא מרא דתנן:

הכי גרסינן: מאי תורה - מדרש כהן. בן עזאי וכן יופא - תלמידיו היו, ובתורים, ולא באו לכלל מנייה. ולא היו בנייהם כמותם ברתן (סוטה טוה.) שחינו לו אביו כזאי בטלו השקרנים. בכל פנים - מאחד מן המקומות. ואפילו מבסכת בלה - שאין עמק בה, ובמיתא היא, וכך היא שניה: בלה בלא בריכה אסורה לבעלה בנה. דברי הכמה -

1 מאי תורה - מדרש תורה. והני מיילי - דאמר לה 2 "הנינא", אבל אמר לה "הנא אנא" - עד דתני 3 הלהתא ספרא וספרי ותוספתא. "על מנת שאני 4 תלמידי" - אין אומרים בשמעון בן עזאי ובשמעון בן 5 זמא, אלא: כל ששואלין אותו בכל מקום דבר אחד 6 בתלמודו ואמרו, ואפילו במסכתא דכלה, "על מנת 7 שאני קבם" - אין אומרים בפתחי יבנה, קרבי עקבא 8 ותביריו, אלא: כל ששואלים אותו דבר חכמה בכל 9 מקום ואומרה, "על מנת שאני גבור" - אין אומרים 10 קאביר בן גר, ויעובב בן צרויה, אלא כל ששחביריו 11 אין אומרים קרבי אלעזר. "על מנת שאני עשיר" - 12 אין אומרים קרבי אלעזר בן חרסום וקרבי אלעזר 13 בן עננה, אלא כל שבני עירו מכבדים אותו מפני 14 עושרו. "על מנת שאני צדיק" - אפילו רשע גמור 15 מקודשת, שמא הרהר תשובה ברעתו. "על מנת שאני 16 רשע" - אפילו צדיק גמור מקודשת, שמא הרהר דבר 17 עבודה זרה ברעתו. עשרה קבים חכמה ורדו לעולם, 18 עשרה קבים יופי ורדו לעולם, תשעה נמלה וירשלים, 19 ואחד כל העולם כפול, עשרה קבים עשירות ורדו 20 לעולם, תשעה נמלה רומי, ואחד כל העולם כפול. 21 עשרה קבים עניות ורדו לעולם, תשעה נמלה בכל, 22 ואחד כל העולם כפול. עשרה קבים נגזת ורדו לעולם, תשעה נמלה עליהם, ואחד כל העולם כפול. ונסות לבל לא נחית? והנה שתיים נשים ויצאות ורה ככנפיהם ולהנה כנפיהם כנפי החסידה ושתנה את האיפה בין הארץ ובין השמים. ואמר אל הפלאך הדבר כי אנה הפה מולכות את האיפה. ואמר אלי לגנות לה בית בארץ שיער' ואמר רבי יוחנן: זו הנפה ונסות הרוח שרדו לבלו. אין להקא נחית, ואשתרבוני הוא דאשתרבוני להתם. ודיקא נמי, דקתני: 'לגנות לה בית', שמע מינה. איני? והאמר מר: סיקן לגסות - עניות, ועניות כבבל הוא דאיפא! - מאי עניות - עניות דתורה, דכתיב 'אחוזו לנו קטנה וישרים אין לה', ואמר רבי יוחנן: זו עולם, שזכתה ללמוד ולא זכתה ללמד. עשרה קבים גבורה ורדו לעולם, תשעה נמלו פרסיים וכו', עשרה קבים פנים ורדו לעולם, תשעה נמלה מדי' כו', עשרה קבים פסיפם ורדו לעולם, תשעה נמלה מוצרים כו', עשרה קבים נעעים ורדו לעולם, תשעה נמלו חזירים כו', עשרה קבים גנות ורדו לעולם, תשעה נמלה ערביא כו', עשרה קבים ענות ורדו לעולם, תשעה נמלה מישן כו', עשרה קבים שיה ורדו לעולם, תשעה נמלו נשים כו', עשרה קבים שכרות ורדו לעולם, תשעה נמלו פושים כו', עשרה קבים שיער ורדו לעולם, תשעה נמלו עדרים. ואחד נמלו כל העולם כפול. משנה על מנת שאני

פתן? ונמצא לוי, 'לוי' ונמצא פתן. 'נתין' ונמצא מזור, 'ממור' ונמצא נתין. 'כן עיר' ונמצא בן ברד, 'כן ברד' ונמצא בן עיר. על מנת שבייתי קרוב למרחיק' ונמצא רחוק, 'רחוק' ונמצא קרוב. על מנת שיש לו בת או שפחה מגודלת ואין לו, או על מנת שאין לו ויש לו. על מנת שאין לו גנים ויש לו, או על מנת שיש לו ואין לו. ובכילום אף על פי שאמרנו: כלבי היה להתקדש לו - אף על פי כן אינה מקודשת. וכן היא שהטעתה. גמרא ההוא גברא דרובין לנכסיה אדעתא למיסק לארץ ישראל, ובגדוהא דרובין לא אמר ולא מידי. אמר רבא: הוי דברים שבלב, ודברים שבלב - אינם דברים. מנא ליה לרבא הא? אילימא מרא דתנן:

קרב

קידושין. האיש מקדש - פרק שני דף נ עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזלץ)"
תוספות

1 יקריב אותו - קרא ויתרא הוה, דהא כתיב ברישא הקרא "זכר תמים וקירבנו".
2 שבועין איתו - לקיים דברי נדרו. ודעוה לטעמו דברי חכמים - ואית לן לאחוקהו
3 בחוקים מקיים מצוה, ונגר בבלו לקיים דברי בית דין, שאני התם ולחומרא -
4 כלומר, איבא למימר דהא דרבי מקדשת - לחומרא קאמר, שאינה מותרת לאור
5 בלא נ.

1 "יקריב אותו" - תלמוד שפופון אותו, יכול בעל קרחה
2 - תלמוד לומר "לרצונו". הא ביצד? בופין אותו עד
3 שיאמר "רצוה אני". ואמאי? הא בלביה לא ניהא
4 ליה! אלא לאו - משום דאמרין: דברים שבלב אינן
5 דברים. - ודילמא שאני התם, דאנן סהדי דניהא ליה
6 בכפרה. אלא מספיקא: וכן אתה מוצא בגיטין גשים
7 ושרורין עקרים - בופין אותו עד שיאמר "רצוה אני". ואמאי? הא בלביה לא ניהא ליה!
8 אלא לאו משום דאמרין דברים שבלב אינן דברים. - ודילמא שאני התם, משום דמצוה
9 לשמוע דברי חכמים. אלא אמר רב יוסף, מהכא: המקדש את האשה, ואמר: קסבור הייתי
10 שהיא פגנת והרי היא ליה, ליה ונמצאת פגנת, ענייה והרי היא עשירה, עשירה והרי
11 דאמרין דברים שבלב אינן דברים. ואמאי? הא קאמר "קסבור הייתי" אלא משום
12 אמר אבין, מהכא: בכולם, אף על פי שאמרה "בלבי היה להתקדש לו" - אף על פי כן
13 אינה מקודשת. ואמאי? הא קאמרה "בלבי יהי" - ודילמא שאני התם, דכיון דאתגיה - לאו
14 קל כמיונה דקרא לה לתנאה. אלא אמר רב חייה בר אבין: עובדא הוה בי רב חסדא, ורב
15 חסדא בי רב הונא, ופשטוהי מהא: האומר לשלוהו "הבא לי מן החלון או מן הדלוקסמא"
16 והביא לו, אף על פי שאמר בעל הבית "לא היה לי בלבי אלא על זה", פון שהביא לו
17 מה - בעל הבית קעל. ואמאי? הא קאמר "בלבי"! אלא לאו משום דאמרין דברים שבלב
18 אינן דברים. - ודילמא שאני התם, דלמיטבר נפשיה מתקרבן קאתי. - הנה ליה לומר מוד
19 הנה - לא עבד איניש דמשווי נפשיה רשעא. - הנה ליה לומר "נזברתי", דתנן: גזבר פעל
20 הבית ולא נזבר שליח - שליח מעל. ההוא גזבר דפוגנתו לניכסיה אדעתא למיסק לאדעא
21 דישאלא, סליק ולא איתדר ליה. אמר רבא כל דסליק - אדעתא למיזר הוא, ויהא לא איתדר
22 ליה. איבא קאמרי: אדעתא למיסק, ויהא סליק ליה. ההוא גזבר דפוגנתו לניכסיה אדעתא
23 למיסק לארין ישראל, לסוף לא סליק, אמר רב אשי: אי אעני - סליק. איבא דאמרי: אי אעני
24 לא סליק? מאי בינייהו? איבא בינייהו דאיתיליד אונסא באורקה. משנהה האומר לשלוהו
25 "צא וקדש לי אשה פלונית במקום פלוני" הלך וקדשה במקום אחר - אינה מקודשת,
26 "הרי היא במקום פלוני" וקדשה במקום אחר - הרי זו מקודשת. גמרא ותנן גמי גמי
27 גיטין: האומר "תנו גט זה לאשתי במקום פלוני" ותנו לה במקום אחר - פסול, "הרי היא
28 במקום פלוני" ותנו לה במקום אחר - פשר. וצריכא: דאי אשמעינן גבי קידושין, במקום
29 דלקובה קאתי - בהאי אתרא רחמו לי ולא ממילי מיילי עלוי, בהאי אתרא סגנו לי, ממילי
30 מיילי עלוי. אבל גבי גיטין דלרובה קאתי, אימר לא איכפת ליה. ואי אשמעינן גבי גירושין
31 לא איכפת ליה, ויהא ליה דניבו, בהאי אתרא לא ניהא ליה. אבל גבי קידושין - איבא
32 איתא איכפת ליה, צריכא. משנהה המקדש את האשה על מנת שאין עליה נדרים ונמצאו
33 עליה נדרים - אינה מקודשת. מנסה תתם ונמצאו עליה נדרים - תנא שלא כתובה. על
34 מנת שאין עליה מומין ונמצאו בה מומין - אינה מקודשת. מנסה תתם ונמצאו בה מומין
35 תנא שלא כתובה. שבל המומין תפסולין תפסולין בהנינים פוסלן בגשים. גמרא ותנן גמי גמי
36 כתובות בי האי גוונא! - הכא קידושין איצטריכא ליה - תנא כתובות אפיו קידושין, התם
37 כתובות איצטריכא ליה - תנא קידושין אפיו כתובות. משנהה המקדש שתי גשים בשוה
38 פרוטה, או אשה אחת בפרחות משוה פרוטה, אף על פי ששלח סבלונת לאחר מאפן
39 ואין לו קפידא. גמרא לא מפלי מיילי עלוי
40 לא יאמר לה רב גמי על. לא ניהא

1 היה לו לומר מוד הייתי - נדוה דאין אנו מאמינים אותו לומר "בלבי היה כך", מכל מקום
2 "מוד הייתי" הי טענה מקובלת יותר, ואין נראה כל כך נחרת. ורבינו הרב משה
3 פירש: ד"ר מוד הייתי" אנו מאמינים לו יותר, כי הא דאמרין בפרק קמא דבבא מביעא
4 (ג.כ.) גבי אמרו לו ענים "אבלת חלב" והא אמור "לא אבלתי", דחכמים פטרנים, משום דאם
5 ירעה לומר "מוד הייתי". דאיתיליד ליה
6 אונסא באורחא - ולעיל שדורך לומר דברים
7 שבלב אינן דברים - צריך לומר דללשנא דמי
8 בעי לא סליק' איתיליד ליה אונסא באורחא,
9 וללשנא דמי בעי סליק' צריך לומר -
10 דאיתיליד אונס. שאפילו על ידי תזר לא היה
11 יכול לעלות.

חוששין

1 היה לו לומר מוד הייתי - נדוה דאין אנו מאמינים אותו לומר "בלבי היה כך", מכל מקום
2 "מוד הייתי" הי טענה מקובלת יותר, ואין נראה כל כך נחרת. ורבינו הרב משה
3 פירש: ד"ר מוד הייתי" אנו מאמינים לו יותר, כי הא דאמרין בפרק קמא דבבא מביעא
4 (ג.כ.) גבי אמרו לו ענים "אבלת חלב" והא אמור "לא אבלתי", דחכמים פטרנים, משום דאם
5 ירעה לומר "מוד הייתי". דאיתיליד ליה
6 אונסא באורחא - ולעיל שדורך לומר דברים
7 שבלב אינן דברים - צריך לומר דללשנא דמי
8 בעי לא סליק' איתיליד ליה אונסא באורחא,
9 וללשנא דמי בעי סליק' צריך לומר -
10 דאיתיליד אונס. שאפילו על ידי תזר לא היה
11 יכול לעלות.

1 היה לו לומר מוד הייתי - נדוה דאין אנו מאמינים אותו לומר "בלבי היה כך", מכל מקום
2 "מוד הייתי" הי טענה מקובלת יותר, ואין נראה כל כך נחרת. ורבינו הרב משה
3 פירש: ד"ר מוד הייתי" אנו מאמינים לו יותר, כי הא דאמרין בפרק קמא דבבא מביעא
4 (ג.כ.) גבי אמרו לו ענים "אבלת חלב" והא אמור "לא אבלתי", דחכמים פטרנים, משום דאם
5 ירעה לומר "מוד הייתי". דאיתיליד ליה
6 אונסא באורחא - ולעיל שדורך לומר דברים
7 שבלב אינן דברים - צריך לומר דללשנא דמי
8 בעי לא סליק' איתיליד ליה אונסא באורחא,
9 וללשנא דמי בעי סליק' צריך לומר -
10 דאיתיליד אונס. שאפילו על ידי תזר לא היה
11 יכול לעלות.

1 היה לו לומר מוד הייתי - נדוה דאין אנו מאמינים אותו לומר "בלבי היה כך", מכל מקום
2 "מוד הייתי" הי טענה מקובלת יותר, ואין נראה כל כך נחרת. ורבינו הרב משה
3 פירש: ד"ר מוד הייתי" אנו מאמינים לו יותר, כי הא דאמרין בפרק קמא דבבא מביעא
4 (ג.כ.) גבי אמרו לו ענים "אבלת חלב" והא אמור "לא אבלתי", דחכמים פטרנים, משום דאם
5 ירעה לומר "מוד הייתי". דאיתיליד ליה
6 אונסא באורחא - ולעיל שדורך לומר דברים
7 שבלב אינן דברים - צריך לומר דללשנא דמי
8 בעי לא סליק' איתיליד ליה אונסא באורחא,
9 וללשנא דמי בעי סליק' צריך לומר -
10 דאיתיליד אונס. שאפילו על ידי תזר לא היה
11 יכול לעלות.

1 **חוששין** - כלכלות - פירש בעג'רס: ששירך האשה הנרצית, וקדם קודם הקידושין
2 ושלה ככלכלת בניגום - חוששין שמה לשם קידושין שלח. משמע מתוך
3 פירוש דיישינין שמה ממתת קידושין הם. ולכך נקט בלשונו שירך, דאם כן לא היה
4 קידושין, דמאי ידעה? בדאמר בפרק קמא (קידושין א:) גבי נתן לה קידושין ולא פירש. וקשה

5 לזרוב רבינו משה ובי שני קמא דהי? והא בעינן
6 שיהיב מעגין לעגן ובאותו ענין לכך נראה לפרש
7 'חוששין' כלומר, כיון ששלה לה כלכלות -
8 חיישין שמה קידשה כבר, וכן משמע בסמוך
9 דקאמר: באחרא דמקדשה ודך חבכי בתובה
10 חיישין, והנה על ברוך צורך לומר דחיישין
11 שמה קדש כבר, ולפני דחיישין שמה לשם
12 קידושין שלח לא שייך, והא פשיטא דלא שלח
13 לה הכתובה לשם קידושין, **הב' י** גיטין: מקדש
14 הדר מסבלי פשיטא - דמקדשה, כלומר, היא
15 השלה כלכלות קודם הקידושין - דמקדשה
16 ודלמא לשם קידושין שלח, ויש מפרשים: פשיטא
17 דמקדשה דלא דאמרין קודשה כבר, והוי כמו
18 שפירשהו, ומשנה לא צריכא, דרובא מקדש
19 הדר מסבלי, ומיעטא מסבלי הדר מקדשי, והוי
20 דתניא ניהוש למיעטא, פירשו: לא מיהו
21 מקדשה - קא משמע לך דאוליין בתר רובא,
22 ותחת מקדשה וקשה: דהיכי קאמר ניהוש
23 למיעטא והוי לה חלק? מיהו, אין זו קושיא, והכל
24 נמי אשכחן בבבא דרובין: חיישין שמה פרימא מדבין
25 כתבו (גיטין ט"ג.) הוי חששא לחלק, והוי גיטא
26 מכול וכול, וכן בירש שני 'אחר דני ממונת'
27 (מדרין ל"ב.) שפר שכתוב בו זמני שבתא וז'
28 בעשה בתשרי - כשר, חיישין שמה אחרוד
29 ותבחרו, ורבינו הנאל ג'רס איכא: לא צריכא
30 דרובא מסבלי הדר מקדשי, ומיעטא מקדשי הדר
31 מסבלי, מהו דתניא: לא בחדוש למיעטא, פירוש:
32 שלא תהא מקדשה - קא משמע לך דחיישין
33 למיעטא ותתא מקדושה, והשתא נהא דחיישין
34 למיעטא שמוס חומר דאיסור אשת איש, והשתא
35 הא דקאמר בר פפא: באחרא מקדשי הדר מסבלי,
36 מסבלי, הינו שמיעטא מקדשי הדר מסבלי,
37 אפילו הינו חיישין למיעטא, מסבלי הדר
38 מקדשי, הינו שכולם מסבלי הדר מסבלי, אך
39 רבינו יעקב מצא כחוש גיטא אחרת: מסבלי הדר
40 מקדש - פשיטא דלא חיישין, ואינה מקדשה
41 לא צריכא דרובא מסבלי הדר מקדשי, ומיעטא
42 מקדשי הדר מסבלי, מהו דתניא ניהוש למיעטא
43 ותתא מקדשה, קא משמע לך.

44 **לא תהא** - פירוש: לא תהא לך ליקוחין בה.
45 **תמה**: א"ל אהך משמע אין ליקוחים
46 תופסינן בה, אם כן אמאי תפסי קידושין בחיבי
47 לאינן, כנון אלמנה לבתך גדול, ונרשה להרצה
48 לבתך דמיא? והא חיבי בן לא תהא? ויש לומר:
49 דלא מושמעת' לך תהא דחיישין, אלא משה
50 ליה הכי פירושא דקרא 'ואשה אל אחתה לא
51 תקח' - בבא אחת, ופירוש: לבת אחת ואחת
52 דין אחת אשה, ואתוה, ואחת אשת נפאק לך
53 בפרק 'האומר' (קידושין ט"ג.) דאין קידושין
54 תופסין בה, דחיבי כירותה היא.
55 **א"י** הכי הינו דכתיב וברתו הנפשוע העושה
56 ואי קידושין לא תפסי ברת מי מחייב -
57 וקשה: דאמרין ביבמות פרק 'ארבעה אדוך'
58 (ת"ב.) גבי שלשה אדוכי שנים מום גטאויא לשת
59 אחות, דרבי שמעון פוסק שהן מן החליצה וכן החליצה מן הדינים, שנאמר 'אשה אל אחותה לא תקח לרור' - בשעה שנעשו צרות זו לזו, אלמא משמע אף על גב דקידושין לא תפסי - כי ברם
60 ברת, כיון שפירוש אותם מן החליצה וכן החליצה ויש לומר: ודעאי הוה, דליכא למיפיר כדפירך הבא 'כרת מי מחייב', דבלא הקידושין נמי איכא כרת, קאמץ פגע באשת אחיו שלא במוקם
61 מנוה.

1 **איהו מקדושתא, שפחמת קידושין הראשונים שלח.**
2 **וכן קמן שקדוש. גמרא וצריכא, דאי אשמעינן**
3 **שוה פרוטה - אידי דקא נפיק ממונא מינה סעו,**
4 **אבל פחות משוה פרוטה אימא: יודע שאין קידושין**
5 **תופסין בפחות משוה פרוטה, וכי קא משרד כלכלות**
6 **אדעתא דקידושין קא משרד. ואי אשמעינן הני**
7 **תרתי - משום דבין פרוטה לפחות משוה פרוטה**
8 **לא קום להו לאינשי. אבל קמן שקדוש - הכל**
9 **יודעין שאין קדושין קמן פלוס, אימא: כי קא**
10 **משרד כלכלות - אדעתא דקידושין קא משרד,**
11 **קא משמע לך. אייתמר, רב הונא אמר: חוששין**
12 **לכלכלות, וכן אמר רבה: חוששין לכלכלות. אמר**
13 **רבה: ומתניבין אשמעינן: אף על פי ששלה כלכלות**
14 **לאחר מכן - איהו מקדושתא. - אמר ליה אבי:**
15 **התם בדתני טעמא - שפחמת קידושין הראשונים**
16 **שלח. איכא דאמר, אמר רבה: מנא אמנא לה -**
17 **בדתני טעמא: שפחמת קידושין הראשונים שלח;**
18 **הכא הוא - דטעו, הא בעלמא - הוי קידושין -**
19 **ואבין: לא מביענא קאמר; לא מביענא בעלמא דלא**
20 **נהית לתורת קידושין כלל, אלא אפילו הכא, דנהית**
21 **לתורת קידושין, אימא הווי קדושין - קא משמע**
22 **לך. מאי הוי עליה? אמר רב פפא: באחרא דמקדשי**
23 **והדר מסבלי - חיישין, הדר מסבלי והדר מקדשי - לא**
24 **חיישין - מקדשי והדר מסבלי פשיטא! - לא**
25 **צריכא, דרובא מקדשי והדר מסבלי ומיעטא מסבלי**
26 **והדר מקדשי. מהו דתניא: ניהוש למיעטא, קא**
27 **משמע לך, בענא מיניה רב אחא בר רב הונא מרבא:**
28 **הוהוין שטר כתובה בשוק מהו? - אמר ליה: וכי**
29 **מפני שפחחוק שטר כתובה בשוק תחוק בה באשת**
30 **איש? מאי הוי עליה? אמר רב אשי: באחרא דמקדשי והדר פתבי פתובה - חיישין,**
31 **פתבי והדר מקדשי - לא חיישין. - מקדשי והדר פתבי פשיטא! - לא צריכא דלא**
32 **שכיח אשה, מהו דתניא: ספרא הוא דאתרמי, קא משמע לך. משנה למקדשה אשה**
33 **ובתה, או אשה ואחותה פאחת - אינן מקדושות. ומעשה פחמט שנים ובהן שתי אחיות,**
34 **וליקמן אדם אחד לפללה של תאנים, ושלהן היתה, ושל שבועית היתה, ואמרי: "היי**
35 **כולקם מקדושות לי בכלכלת זו" וליקבלת אחת מהן על ידי כופין, ואמרו תחיים: אין**
36 **אחיות מקדושות. גמרא מנהיגי מילי? אמר רמי בר חמא: דאמר קרא "אשה אל אחתה**
37 **לא תקח לצרר" - התורה אמרה: בשעה שנעשו צרות זו לזו - לא יהא לך ליקוחים**
38 **אפילו פאחת מהם. אמר ליה רבא: אי הכי, היינו דכתיב "ונבחרו הנפשות העשת**
39 **מקרב עמם", אי קידושין לא תפסי בה - פרת מי מחייב? אלא אמר רבא: קרא פה**
40 **אחר זה, ומתניבין פדרבה. דאמר רבה: כל שאינו בזה אחר זה - אפילו בבת אחת**
41 **אינו, וגפא, אמר רבה: כל שאינו בזה אחר זה - אפילו בבת אחת אינו. איתביה אבי:**

1 אינה מקדשת - ולא אמרין: יודע היה שאין קידושין קידושין, וגמר ושלה כלכלות לשם
2 קידושין, אלא אמרין: מתוך קידושין הראשונים שלח. וכן קמן שקדוש - ושלה כלכלות
3 מהנהגיל. **גמרא** וצריכא למיתני שתי נשים בפרותה, ולמיתני או אחת בפרות משה
4 פרטה, וקמן שקדשי, לאשמעינן בכלולה דכלכלות דבתר הכי לאו קידושין ניהו. **מנ**
5 **והדר רבינו משה, ולא מסיק אדעתה**
6 **דסבלות לשם קידושין, חוששין לכלכלות -**
7 **מי ששירך באשה, הנרצית, וקדם ושלה**
8 **כלכלות בעריה - חוששין שאין קידושין הך,**
9 **ואם נתקדשה לאחר - צריכה טא מן הראשון.**
10 **וכן אמר רבה ג'רס, וזמיתנין אשמעינן - יש לי**
11 **להשיב על דברי. התם בדתני טעמא דטעו כי**
12 **- בקדושי קמא, וסמיך עלייהו. אבל האי, דלא**
13 **קדש - איכא למיתני דלחי. בעלמא - הויא**
14 **דשלח בלא קידושין, דלא נהית לתורת קידושין**
15 **כלל - ולא העלה קידושין על לבו. אבל הבא**
16 **תחתיה דלחי - ומתוך שעלה על לבו ומכר שמו**
17 **קידושין כלום, ושלה כלכלות - אימא עלשם**
18 **קידושין, חיישין - רכיון דארוהיהו לקדשי**
19 **ברשא, חיישין דשרד ויהו לשם קידושין, חוהוק**
20 **שטר כתובה כשופ - שאר שטר כתובה, מיהו**
21 **- אם נתקדשה לאחר, מהו להחזיקה במקדושת**
22 **לקדש? דלא שכיח ספרא - דאין הסופר עצמו**
23 **בעד תמיד. ספרא הוא דאתרמי ביה - וקדם**
24 **לכתוב קודם קידושין, משה באת - אמר**
25 **דרי שתיבם מקדושת ליה. אינן מקדושות -**
26 **ואם אחת מהן צריכה טא, ובגמרא פירש טעמא,**
27 **וישנן שביעית היתה - בגמרא פירש מאי אתא**
28 **לאשמעינן. גמרא כשעה שנעשו צרות זו**
29 **ולזו - כנון שקדשן באחת, קא סלקא דעתך**
30 **דקרא חבכי כתיב, וקאמר 'לא תקח' - אין לך**
31 **בתן ליקוחין, אי הכי - דקרא בבת אחת כתיב**
32 **הכי מחייב כרת אם בא בעליה? דרי אין כאן**
33 **איסור אחת אשה אלא בזה אחר זה -**
34 **שבקידושין הראשונה היא אשתה, וקאמר אף**
35 **קידושין תופסין באחותה, ואם בא עליה - נעש**
36 **כרת. ומתניבין - כי ווי נמי בבת אחת - מאי**
37 **קרא נפקי, והכרזה, וסבא בעלמא הוא: כל**
38 **שאינו בתן אחר זה אפילו בבת אחת אינו, ולמכך,**
39 **כיון דבאחת אשה לא תפסי קידושין, כי**
40 **קדישנהו בבת אחת - נמי לא הווי קידושין,**
41 **המרבא**

קידושין. האיש מקדש – פרק שני דף נא עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינליץ)"
רא
 תוספות

1 שאין מסורין לביאה רבא אמר לה דהו קדושין? פירש בקונטרס: דבתיב
 2 'ובעלה' – דבענין ראיין לביאה, וקשה דהו דיביי לאון אינם ראון לביאה
 3 ותפסי ביה קדושין? לכך נראה לפרש: קדושין שאין מסורין לביאה – כלומר, שאיסור
 4 הביאה על ידי קדושין, היינו היבא קדוש אחת משתי אחיות בסתם, שמקדש הקדושין
 5 היתה כל אחת מן מותרות ועביו על ידי
 6 הקדושין נאסר שתהן, אבל חיבי לאון איסור
 7 הביאה על אהא על ידי קדושין, שדרי מקדש
 8 לכן נאסרו בבאה כמו אחי קדושין.
 (שי"ך)

המרבח במעשר – פירותיו מתוקנים ומעשרות
מקולקלקין, ואמאי? נימא: כל שאינו בזה אחר זה
אפילו בבת אחת אינו! – אמר ליה: שאני
מעשר, דאיתיה לחצאים, דאי אמר 'תתקדש פלגא
דחיתמא' – קדשה. – והרי מעשר בהמה, דליכא לחצאין, וליכא בזה אחר זה, ואמר
רבא: יצאו שנים פעשירי וקרנאן 'עשירי' – עשירי ואחד עשר מעורבים זה בזה; – שאני
מעשר בהמה דאיתיה במעוטה. דתנן: קרא לתשיעי 'עשירי' ולעשירי 'תשיעי' ולאחד
עשר 'עשירי' – שלשתן מקודשין. – הרי תודה דליתא בבעיות, וליתא נמי בזה אחר זה,
ואיתמר: תודה שנשפחה על שמונים חלות, חזקה אמר: קדשי לה ארבעים מתוך שמונים,
ורבי יוחנן אמר: לא קדשי לה ארבעים מתוך שמונים! – לאו איתמר עלה: אמר רבי
יוחנן בן לוי: הפל מודים, כל היבא דאמר 'קדשי לה ארבעים מתוך שמונים' – קדשי,
'לא יקדשו ארבעים אלא אם מן קדשי שמונים' – לא קדשי. לא נתחלקו אלא בסתם, מר
סבר: לאחירות קא מיפוו, ובר סבר: לקרנן גדול קא מיפוו. – ורבא, למה ליה לשנויי
ברבתי? תיפוק ליה: קדושין שאין מסורין לביאה ניהו! – לדבריו דרמי בר חמא קאמר.
איתמר, קדושין שאין מסורין לביאה, אבני אמר: הוון קדושין, רבא אמר: לא הוון קדושין.
אמר רבא: פר אהינא אסברא לוי: 'כי יקח איש אשה ובעלה', קדושין המסורין לביאה
הוון קדושין, קדושין שאין מסורין לביאה – לא הוון קדושין. תנן: התקדש אשה ובתה,
או אשת ואחותה פאחת – אינן מקדשות. הא אחת מן אשת ובתה או מאשה ואחותה –
מקדשות. ואמאי? קדושין שאין מסורין לביאה ניהו? תיובתא ורבא! – אמר קרן אבא:
ולמעמוד, אימא סיפא: מעשה בחמש נשים ובהן שתי אחיות, וליכא אהר כפלפלה של
תאנים, ושלפון היתה, ושל שביעית היתה, ואמר: הרי פולכם מקדשות לי בכלפלה זו,
ואמרו תקבמו: אין אחיות מקדשות. אחיות הוא דאינן מקדשות, הא נכריות – מקדשות.
היכי דמי? אילימא דאמר 'פולכם' – 'קני את' ו'תמוז' הוא, ו'את' ו'תמוז' לא קנה!
 אלא

1 התיב במעשרות – המפריש אחד מחמשה, שגנה ארבע לחולין בצה זה, ומדד המשיט
 2 למעשר. מעשרותיו מקולקלין – דטבל ומעשר מעורבין זה בזה. שהכרי כולו טבל הזה,
 3 וכשגמה ארבעה לחולין – לא היה לו לטול מן הבר למעשר אלא חצי מדה המשיט,
 4 והוא הפריש מדה שלמה. ושם מעשר לא הל עליו אלא כפי חשבון, ומנצא השאר טבל
 5 ואסור לכל אדם עד שיתקנה. ואם איתא רבא

6 שאינו בזה אחר זה אינו בבת אחת כלל – אמאי
 7 פירותיו מתוקנין, ולמה הל שם מעשר אפילו
 8 על חצי? הרי אינו בזה אחר זה, שאם הפריש
 9 פעם אחת וחזר והפריש – לא היה שם מעשר
 10 הל על האחרון; ואם דבר התקדש פלגא פלגא
 11 הדיחא קדשה – הלכך כשהפריש בבת אחת
 12 יותר מבכשרו, יש לו למעשר לחול על כל
 13 הזה וזהה לפי חשבון, ואיכא למימר דתנפשו
 14 כולדו לפי חשבון, אבל כפי אחיות ליכא למימר
 15 נתפשו קנת קדושין אבל חזא ודחא. וליכא
 16 לחצאין – כשגמה תשעה אינו יכול לדעיאי
 17 שנים ולומא: חצי כל אחד הוא מעשר, ויקרב
 18 לחצאין, וליתא נמי בזה אחר זה, שאמר שקרא
 19 לעשירי 'עשירי' וחזר וקרא לאחד עשר
 20 'עשירי' – אינו קדוש. ואחד עשר מעורבין –
 21 אחד מן מעשר גמור, אבל אינו ידוע איה הוא
 22 והשני שם שלמים עליו כרון אחד עשר שקרא
 23 'עשירי' אחר שבעה וקרא לעשירי 'תשיעי',
 24 דקיימא לן שהוא שלמים, כדלמא, הוא הרי נמי
 25 שלמים. שדרי אחד עשר זה אף הוא אחד
 26 קריאת תשעי עשר ששירי. והרי דן מעורבים
 27 וידוע עד שיתבאר ויבא בהמת חולין, ויאמר:
 28 כל מקום ששם שלמים – היא מתחיל על בזמה
 29 זו, ויקרב זו מלמטה, והשנים נאכלין לבעלים
 30 ששניהם ספק משום, ומעשר בהמה נאכל
 31 בזמה לבעלים. והא הבא דאינו בזה אחר זה,
 32 דאילו קרא לעשירי עשירי – לא קדש אחד
 33 עשר בל, וכי קראו בהדיה – חשיב חד
 34 מתייחד מעשר לפסוק את התשעה שאני מעשר
 35 דאיתיה בבעיות – אם ידע מלקרות העשירי
 36 בשמו – הוי מעשר. דתנן: וקרא לתשיעי

37 'עשירי', ולעשירי 'תשיעי', ולאחד שני הוון קרא 'עשירי' – (עד שלשתן מקדושין, וסוף המגשה תשיעי נאכל בזמה, ואחד עשר קרב שלמים.
 38 וליקח לה מקראי. הלכך, זה היכי דהל שמו על העוטה – הל נמי כי נפיק אחד עשר בהדיה, ולא הפסיד העשירי את שמו בכך. אבל קדושין דלינתו בטעה – אינו בבת אחת בכל
 39 מקום שאינו בזה אחר זה. והרי תודה – לחמי תודה. ולינתו בבעיות – שאם שחט תודה על ארבעים חלות, ותבוחן לשחורות ומנצא לבנות, שאינן אותן שבעתו – לא קדש.
 40 דתנן (גיר אלא עם אלו – לא קדשו. בית שמאי אומרם: הקדש, ובית הלל אומרם: אינו הקדש. ולינתו בזה אחר זה – שאם שחטה על ארבעים חלות, וחזר ואמר על ארבעים אחות:
 41 קדשו גם אלו עם אלו – לא קדשו. שדורדו טענה ארבעים חלות, ושחטת חובת מקדשתן קדשת תנוק, כדאמרין התם (ע.א.) 'קרבנו על זבחי' – מלמד
 42 שאין הלום קדוש אלא בזבוחיה. דהאי 'קרבנו' כלתם משעיר, דבתיב 'על חלות להם חמצי יקריב קרבנו וגו'. על שמונים חלות – הבאי אצלה לעורה שמונים. קדשו ארבעים מתוך
 43 שמונים – ויצא ידי תורתו. והתם מפרש היכי מתאכלים. לא קדשו – קא סלקא דעתך ברבך פליגי, דאמר כל שאינו בזה אחר זה אינו בבת אחת. ומקשי לה מדחוקיה, שהיה רב
 44 של רבי יוחנן, כדאמרין בעירובין (כ.כ.) גבי סנדל שנפסקה אחת מותרותיו. היבא דאמר וכו' – כלומר, היבא דלא נתבוחן שקדשו אלא ארבעים, ואת השאר הביא לאחירות, שאם
 45 יאבדו או יטמאו אלו – אינו אלו תחתיהן. לא קדשו – כלומר, לא נתבוחן שקדשו ארבעים בלא שמונים, שבדקדוהו ואמר (לכולם) נתבוחתי. לא קדשו – דכרבה, דכל שאינו בזה
 46 אחי זה אינו בבת אחת. כתיבא – ששחט סתם והלך לו. לאחירות מתבוחין – ולא היה בלבו אלא על ארבעים. קרבן גדול – ועל כולם היה לבו. ורבא לפה ליה לשנויי – לעיל
 47 טעמא דמתניתין דקתני אינה מקדשת – כרבה? תיפוק ליה – דאפילו לא קדש אלא אחת מהן, אלא שלא פירש איזו היא – אית ליה לרבא דאינה מקדשת, דקדושין שאין
 48 מסורין לביאה הן, שאין ידוע איה מן אחת אשה. ושבעתי ליה לרבא דאמר לקמן: קדושין שאין ראיין לביאה – אינן קדושין? לדבריו דרשי ברי חמא קאמר לה – לדידך דיפלת
 49 ליה מחאי קרא – לא תוקמא לקרא בבת אחת, דקסאי ו'נכרות', אלא אוקמי בזה אחר זה, והרי תיפוק לך בבת אחת דומותיה מניה וביה. משום דרבא. איתמר גס. קדושין שאין
 50 מסורין לביאה – קדש אחת משתי אחיות, ולא פירש איזוד מהם. דאין יכול לישא אחת מהן, דשמא זו היא אחת אשתו. ברי אהינא אסברא לי – הביני רבי זה, שיכולני להביא
 51 לו אחת מן תורתך. כי יקח איש – דייגני קדוש ספק, דמגורין לוח (קדושין ב.א.) 'קידה' ו'קידה', ובתיב 'ובעלה', דבענין ראוה לביאה. כתיב – הוא דאינן מקדשות, משום דכל
 52 שאינו בזה אחר זה – אפילו בבת אחת אינו. הא אחת מאשה ובתה – ולא פירש – מקדשות. הא נכריות – שעמהם מקדשות. קני את וחזור הוא – נתן מתנה לנולד ולעובר
 53 שבמעו בניו שאינו קונה בלום – גם הגדול אינו קונה, שדרי לא הקנה לזה בלא זה, ורבא נמי איבא חזא דהו חזיא ליה בלא.

1 **ישיב לדה נבא, האחד** חולץ לשתיין - פירוש: האחד יודי, והשני - אחד
2 חולץ ואחד מייבם. ודווקא מחולץ וחדר יבומי. פירוש: שהלץ היחיד חילקה, וחדר
3 יבומי אחד מן השנים אתר חליצה אחיו. ודממה נפשך מותר, דאי חלץ אחיו לזקוקתו - אם
4 כן נותר זה ליקח אותה. כיון דהלץ אחיו פקע זיקתה. ואי לא חלץ לזקוקתו - אם כן זה
5 ייבם זקוקתו. אבל יבומי אחד מן השנים, אפילו
6 לאחד חליצה אחיו, שאין כאן אחות זקוקתו

7 כדפירשתי - לא משתרי. דכיון דלא חלץ
8 היחיד לשתיין, איבא למישר בוי שמתייבמת
9 שגאו זו יבמתו של יחיד, ונמצא נכנסה כפגע
10 ביבמה לשוק בלא חליצה. ולא מצניו לפרש
11 דווקא מחולץ וחדר יבומי קאי אשנים, אבל
12 איבא לא, משום דשגאו פגע באחות זקוקתו -
13 דהא מרישא שגאו פגע באחות זקוקתו.
14 והדלכתא

15 **אחד פלפלה של תאנים, ואמר:** "הראיה לי כגם תתקדש לי", ואמרו כקמים: אין אחיות
16 מקודשות. ורקא מרתין לטעמיה: המקדש אחת מאשה ובתה או אחת מאשה ואחותיה
17 יגעשה כמי שקדש אשה ובתה או אשה ואחותה פאחת, ואינו מקודשות. ומעשה זה

18 כקדש שתי אחיות, וליקט אחד פלפלה של תאנים, ואמר: "היי פולכם ואתה
19 משיתי אחיות מקודשות לי בכלפלה זו", ואמרו כקמים: אין אחיות מקודשות. תא שמע:
20 המקדש את בתו סתם - אין הבוגרות בכלל - הא קמנות בכלל. ואמאי? קדושין שאין

21 מסורין לביאה ניהו, ותיבתא דרבא! - אמר לך רבא: הלא כמאי עסקינו - כשאין שם
22 אלא גדולה וקמנה. - הא בוגרות קתני! - מאי בוגרות - בוגרות דעלמא. - אי הכי מאי
23 למימרא? - הלא כמאי עסקינו - דישותיה שליח. מהו דתימא: כי מקבל קדושי - אדעתיה

24 דידה קא מקבל, קא משמע לן דלא שבוק איניש מיד דאית ליה הנאה מנייה. - מי לא
25 עסקינו דאמרה ליה "קדושי לך"?! - אפילו הכי, לא שבוק איניש מנייה דתימא עליה
26 ועבד מנייה דלא רמיא עליה. תא שמע: מי שיש לו שתי בנות משתי נשים, ואמר:

27 קדשתי אחי בתי הגדולה, ואינו יודע אם גדולה שבגדולות, ואם גדולה שבקמנות, אם
28 קמנה שבגדולות שהיא גדולה מן הגדולה שבקמנות - פולין אמורות, חוץ מקמנה שבקמנות,
29 דברי רבי מאירי - הלא כמאי עסקינו - כשהובקרו ולכסוף נתערבו. דיקא נמי, דקתני: "איני

30 יודע" ולא קתני "אין יודע", שמע מינה. - אי הכי, מאי למימרא? - לאפוקי מרבי יוסי
31 דאמר: לא מרתיה איניש נפשיה לספיא, קא משמע לן דמחית איניש נפשיה לספיא. תא
32 שמע: מי שקדש אחת משתי אחיות ואינו יודע איזו קדש - נותן גט לזו וגט לזו! - הלא

33 כמאי עסקינו - כשהובקרו ולכסוף נתערבו. דיקא נמי, דקתני "איני יודע" ולא קתני "איני
34 יודע". - אי הכי מאי למימרא? - ספיא אצטמריבא ליה: מת ולו אח אחד - חולץ לשתיין.
35 הוה לו שנים - אחד חולץ ואחד מייבם. אם קדמו וכןכו - אין מוציאין אותם מידם. דיקא

36 מיהליו וחדר יבומי, אבל ובומי וחדר מיהליו - לא, דקא פגע באחות זקוקתו. תא שמע:
37 שנים שקדשו שתי אחיות, זה אינו יודע איזו קדש, וזה אינו יודע איזו קדש - זה נותן
38 שני גטין, וזה נותן שני גטין! - הלא נמי - שהובקרו ולכסוף נתערבו. דיקא נמי, דקתני

39 "איני יודע" ולא קתני "אין יודע", שמע מינה. - אי הכי מאי למימרא? - ספיא אצטמריבא
40 ליה: מת ולוה אח ולוה אח - זה חולץ לשתייהו, וזה חולץ לשתייהו. לוה אחד ולוה שנים,
41 האחד

1 **איל לא את סבב** - דלאו "את המור" הוא, דאם קדשו לו לא קדשו ורבא מרתין -
2 מתניתין לטעמיה, הא דקתני כאחת - לאו דקתני כאחת - לאו דקתני מאשה אחת מקדשה, אלא
3 דכך קאמר: ומקדש אחת מאשה ובתה - וחדר הוא נמי שקדשו ביה אחת, ואינו מקודשות,
4 דקדושין שאין מסורין לביאה הן. ויי כולבם ואת משיתי אחיות ב"י - והשתא לאו

5 "את המור" הוא. דהא דאית אחיות מקודשות -
6 שאם ספיאק הוא, דלא ידע דהוה קדש. תא שמע:
7 ידע - בת זכיה היא. הלכך נבירות מקודשות.
8 והא דלא אוקמט בנות דאמר "אחת מכם" -

9 משום דקתני במתניתין "כלבם", ואין לשבש
10 הספרים ולומר "דאחת מכלבם" גרס, ובגון שלא
11 קדש אלא אחי - דאם כן לא מותרא הוה
12 דאשמעינן לקמן (בגא) מתניתין: אשה נעשת
13 שליל לחברה נשוקים נעשית לה צרה.

14 המקדש את בתו סתם - "אחת מבנותיך
15 מקודשת לי", אין הנבירות בכלל - אם יש
16 בוגרות הרבה - אין אחת מהן בספק קדושין
17 הללו להצטרף גט, לפי שאין בנבירות לקבל
18 להו קדושין. הא קמנות בכלל - וצריכות גט,
19 ואפילו הרבה - כשאין שם אלא נבירה אחת

20 ולקמנה אחת. - ובגין שאין הגדולה בספק - אין
21 קדושין אלא קטנה. קדושי ודאי הן. והא
22 הדין אם היו שם גדולות רבה, כיון דאין בכלל
23 הוה להו קדושין בטענה. ולכחי איצטרך
24 לשנויי כשאין שם אלא גדולה אחת - דעל

25 כרחק קטנת דומיא גדולות דייקין, ומשתא
26 דייק הכי הא קטנה בכלל. ובנבירות קתני -
27 טובא, ודבוחת דייקין. על כרחק הא קטנת
28 בכלל דתיבא ותרתי בנירות דעלמא - כל איש
29 שיש לו בת בנורה - אין אותן הנבירות בכלל
30 קדושין שקבל אביה. אי הכי מאי לטימרא - אי

31 אמורו בשלמא דויבא סובא - איצטרך
32 למתני משום דאיכא יודה, למידק הא קטנת
33 בכלל לאשמעינן דקדושין שאין מסורין
34 לביאה הוי קדושין, אלא השתא - אלא אידו
35 איצטרך ודאי ודקא יודה איצטרך, דשמיא

36 דבבוגרת אין לו רשות, ואין כאן עד אלא קטנה
37 - וקדושין מסורין לביאה הן, ופשיטא דהו
38 קדושין דישותיה שליח - לקדשה לכל הבא.
39 דאית ליה הנאה מיניה - דכסף קדושה שלו.

40 מי לא עסקינו - קדושה היא: וכי לא שמעינן
41 מנה מתנתין דאפילו אמרה לאביה קדושי
42 "לך", קתני נמי דאינה בכלל דרמיא עליה -
43 דכתיב (וימה) ז'א' ונתתיכם הוה לאנשים.

44 נזילות - בנות האשה. קמנות - בנות
45 השנית. אם קמנה שבגדולות - וכל שכן
46 אמצעית שבגדולות בספק, דו ולגבי בנות שניה
47 מקרי כולה בנות גדולות, כולין אמורת -

48 לאחרים עד שיתן גט, ואפילו אמצעית
49 שבקמנות, דלגבי קטנות אחת הבת גדולה היא.
50 ושמעינן דהמקדש אחת משתי אחיות סתם -

51 שתיהן צריכות גט. שחובר - בשעת קדושין פירש לו. ולכסוף נתערבו - שכן איזו גדולה פירש לו. לאפוקי מרבי יוסי -
52 דלמאן לאחרים בלא גט, חוץ מן הגדולה שבגדולות. דלא מרת איניש נפשיה לפסיקא - להוכיח שם גדולה אם לא גדולה שבכולה, שאם יתבת הרבה - שיהא יתא בספק, אין
53 מוציאין אותם מידם - אפילו לא כנס היראשן את יבמתו, ופגע באחות זקוקתו, מאור שבנסה השני - פקע זיקה, והותרה לראשון לקדש. ודאית זיקה רבנן הוה, ולא קמני ליה
54 להציא. אין ידע - משמע לעולם. ספיא אצטמריבא ליה - דקתני: הוה שנים - אחד חולץ ואחד מייבם. ולאשמעינן דקא הכי מחלץ חד מנייהו לחדא ברישא, וחדר מייבם שני

55 לשניה. ממה נפשך: אם לו ארוחת אחיו - שפיר מייבם, ואם לאו - בכרית בעלמא היא. ואינה אחות יבמתו זקוקה לו, ודתידי רמיא לאחות אשתו, שהרי נפטר זיקת אחותה הימנה
56 בחליצת אחיו. ולא נורו על אחת חליצה משתיהו אלא על אחת בואות זקוקתו. וכל נורו שלא חלץ אתו מן האחים - אסורה אחותה על כולן במדרבה, משום
57 דרמיא לאחותו על החלוץ. הכי גרסין: דיקא נמי דקתני "ואין יודע" ולא קתני "אין יודע".

קידושין. האיש מקדש - פרק שני דף נב עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזולץ)"
הרסות

והולבנת כותיה דאבי בעיל קים - מעשה בא לפי רבנו תם בבבלי על דבר רבינו אושעיא הלוי, שקדש בה עוקר אחד ואמר "בחך מקודשת לי" מסתא. ולא פירש פלונית בחך. ואמר רבנו תם: מלך מביא עם שדיך באחת מהם בשם, ואחר כך קדשה סתם - דארעא דרבי קדשה. אלא אפילו לא שדיך בשם, איש שתרבו בשם ואמר "פלונית אתן לך" - ולא לומר דארעא דרבי קדשה, דרש"ר שיראל לא יעשו עליה ולא דייק, עתה אפילו לא פירש נמי אפילו בפך - של זנו לומר קדוש הגדולה, משום דלא יעשה כן במקומנו מוניי נהלך עליו, ואמר דהא הוי נמי שקדש אחת שתי אחיות. ואי כרבי רבנו תם הגדולה מקודשת משום דלא יעשה כן במקומנך - זה אינו אל לרבא ולא לאבי, דהא אפילו לאבי דאמר הווי קודשין לא אמרין אלא להצריכה נג, אם כן הווי צריך ליתן, ע"כ רבנו תם חורב, וב לא שבד שביא.

ביע"ל קים - למד פירש הקונטרס: לחי העומד מנילו, ורבינו תם מפירש: דהלמיד דהוי ימי לידה שאניה ראה בהן, שאין עולם לספירת זבתה. ובני רבנא מפירש: דהלמיד היינו פלוגא דפרק "כל שעה" (פסחים כהגו, לא אפילו לזנו מקומין, והלכה כאבי. ובגמל משום על החבר יעיל קים אלא על איש שלא מדעת ועד זומם. ואם תאמר: אמאי כרביה, אבי משמיה דרבה אמר חיבי, ורבה משמיה דרבה אמר חיבי (בבא מציעא ל"ב), והלכה כאבי, דהא מסקינן (שם ס"א): והלכתא, ותיחלו פשיטא וסופו אונס - יחי, כפרשי רבנו נתנאל ובספרי לא כתוב "והלכתא" בך שנתא. אבל כתב תהלתא ודלות א"כ כתוב בספרי בני נתנאל עמית אצל תהיה, כעובדא דרפיא דארביני, ורביא לפרש, ולכך לא נכתבה בכללא דיע"ל קים - לרובך כן בפסקא דך הילכתא כרבנן סבורא. **המקדש** בפירות שבעית מקודשת - פירש בקונטרס: ולא אמרינן לאו ממנו הוא לקדש בו את האשה. כיון דלא בא אלא ממעט זבתי, כיון דזבתי בו - ממנו הוא לכל דבר, אי נמי, יש לפרש: דאף על גב דאסור לקדש מהם פנך, כדכתיב "לא יבא" ולא לטחור, ידני מילי לתהלתא, אבל דיבעי - דתמק קים, וכן גבי אשה, כדביערי מקודשת. וכן משמע לקמן במתניתין (ג"ב) דקתני: מרבך קודש ברמין - מקודשת.

ואפילו במקום שבעית לא צרי - נדחי נמי דרזרתה איני נאמנת ומת בעלה דילמא מקלקלא לה, דני מילי - עדות בלא מעשה, אבל עדות במעשה - נאמנת. אי נמי יש לומר: דחידושיה וזי מרוא דאמר שקדש נעשית שליח בחברתה, אפילו דהיא וקבלה ותיחמין מסתא.

והוא לא אמר הוא אמר רבי יוחנן גול בוי - תימיה: מאי תמיה גמרא? דלמא לא אמר רבי יוחנן מילתא אלא בגול דארסי, אבל בגול ירדה - פליג עליה דרב, דאמר דאניה מקודשת. דהא שמענין בסמוך דבגול ירדה מקודשת טפי מבגול דעלמא ויש לומר: דהא דמתינו גול ירדה טפי מגול דעלמא - הני מילי בודשיך, אבל בגול שדיך - אדרבה, גור על ירדה מגול דעלמא, דמצי אמרה: אין, שקלי, וידיי שקלי. וזה רוב מימיי בדלא שדיך. ואם תאמר: מאי אתא רבי יוחנן לאשמענין בהא דאמרין דאניי יבול להקדשי? פשיטא, דהא אמרין בבמה משיות ובריותה דגול אינו נקה אלא ביאוש, כגון דהיא דרילוי מציאת' (בבא מציעא כ"א), שן דוד קרוי עעיו ונבני, אם נתיאשו ובעלים - הרע אלו שני, משעת. ולא ויש לומר: דמילתיה דרבי יוחנן קא שמענין לן דאין הגול יבול להקדשי? לפי שאינו ברשותו, דהא בגול ליבא שם וידוע, כדפרשיה. ואם תאמר: קרב נמי, קראמר לעיל איהו מקודשת, מאי אתא לאשמענין? דהא מנכ מנכ משעת שלימה דפי, דהיאכ לא נתיאשו ובעלים אינו שליו שם לומר: מכל מקום אצטרך מילתה דרב. דאי מנכ ומנשה - דהא אמנא דוקא במנומא דהא דלא קנה אלא ביאוש, לייחובו ביה ודן לישלם, אבל לתומא, אף על גב דלא נתיאשו - אמרין שאם קדש אשה מקודשת, להצריכה נג, לכך אצטרך מילתה דרב, לומר דאניה מקודשת. והשתא ניחא שפיר דמתמה גמרא ומילתא דרבי יוחנן, דהוא

האחד חולץ לשתייהן - שדרי אינו יכול לכנס, וילמא פגע באחת זקוקה. ודוקא קתי - האחד חולץ לשתייהן תולה, והדר יבמי אתה מהשתים אחר חליצת אחו. אבל יבמי אתה מן השתים תולה, אפילו לאחד חליצת אחי, שאין כאן אחות זקוקה - לא לשתייהן. וכיון דלא חלץ היחיד לשתייהן - איבא למיחד בו ששתייבמת שגאו זו היא יבמתו של יחיד, נמצא כוונתו נישא יבמה שלוק.

כלומר, למי שאין ליבמה, ונשא אותה בלוק.

חליצת. ומשום קריאת חליצת אחד מן השתים לזכרון של שני - לא אצטרך למתניא, דהא פדעית אחת זקוקת מרישא שמענין. אחת מנותרת מקודשת לאחד מבני - וכגון שעשאוהו שליח. כל אחת צריכה המשא נישין - שאין ידוע איזו נתקדשה ומציאה מהם נתקדשה, לפיכך צריכות שני ומכול. וליציא מאחד מהם - אצטרך ארסות מותח אחי, וכל אחת עומדת בספק זה. יע"ל קים - שמעו הלכות הן, שנתלקו בהם אבי הרבא, ובכל מקום הלכה כרבא. חזן נאמא, חזן שלא מדעת יבמא.

מציאת' (בבא מציעא כ"א), ועד זומם, אבי אמר: למפרע הוא נפסל, בפרק "ז"ח בור"י" (שחרין כ"א), לחי העומד מנילו, בפרק קמא דערובין (ט"א), קודשין שלא נמסרו לכיאתה בשמעתון, גילוי דעתא בגיטא ביהושע" (נישין ל"ד), אמר אלא בגילוי נבילות חליצת בפרק "ז"ח בור"י" (מ"א), ונקיט בו בדיה היתא - ושלש מהן היה אחת ביודו לסדרן בסדר גירסתה, אבל הרבנית לא היה מהחוקק בידו לסדרה בגרסתה.

הגמרא. המקדש בפירות שבעית מקודשת - ולא אמרין: קודשין שלא נמסרו לכיאתה כיון דזבתי בהן - ממונו הוא לכל דבר. אי נמי, דלא תימא "לאבד" אמר רבנא (קריא מה) ולא לרבי אבהו. ואפילו בגול ירדה - וכל אמרין: מקדשותיה אוחלתיה, ואפילו בשלם שבעית לה ציה - ואף על פי שבכל עדות שהאשה כשרה לה אן צריה אונסא - שילוחותיה מודה, און דעבדא - ארעא, דהא הבא בקדושין הללו הן נעשות צרות על ידי זו שקבלה, תקני: (הוי) נבירות מקודשות, ונתשבי רב נמי שבעית, ואמאי לא נקט בדיה אלא תלה? דהא נמי שבעית אינה קדושין שאנת מסורין לכיאתה לא הווי קדושין שפסקא ליה אי נאבי - דמוקי לה חבב אחת, שקדשת שתייהן, הא קודש אחת מהן - מקודשת, אף על גב דלא פירש, ושמע מינה הווי קדושין, ואי כרביא, דמקו שבעית קודש אלא אחת, ולהכי אמר רב שמע מינה ממתניתין קודשין דרואי קדושין שלא נמסרו לכיאתה נשמענין, אבל לא היה לו לפרש הי מנייהו שמעית מינה, אי הווי קדושין אי לא הווי קדושין. אמרה לשמעתא - הא דקא אמרין לעיל: קדשה בגול אינה מקודשת, אמר רב הכי - קא סלקא דרתיך אחרמודא תאמיה, משום דלא סבירא ליה, ופרענין: ואלו רבי יוחנן גופיה מי לא אמר הכי דגול שבזי אינו ממונו? ומסקי דהוי דמי על כרחו של בעל חבב, כגון ירדה - כיון קדשותיה אוחלתיה, ולקמן פריך: דהא אר

נמי בגול ירדה קאמר

הא דאמר רבי יוחנן גול בוי - תימיה: מאי תמיה גמרא? דלמא לא אמר רבי יוחנן מילתא אלא בגול דארסי, אבל בגול ירדה - פליג עליה דרב, דאמר דאניה מקודשת. דהא שמענין בסמוך דבגול ירדה מקודשת טפי מבגול דעלמא ויש לומר: דהא דמתינו גול ירדה טפי מגול דעלמא - הני מילי בודשיך, אבל בגול שדיך - אדרבה, גור על ירדה מגול דעלמא, דמצי אמרה: אין, שקלי, וידיי שקלי. וזה רוב מימיי בדלא שדיך. ואם תאמר: מאי אתא רבי יוחנן לאשמענין בהא דאמרין דאניי יבול להקדשי? פשיטא, דהא אמרין בבמה משיות ובריותה דגול אינו נקה אלא ביאוש, כגון דהיא דרילוי מציאת' (בבא מציעא כ"א), שן דוד קרוי עעיו ונבני, אם נתיאשו ובעלים - הרע אלו שני, משעת. ולא ויש לומר: דמילתיה דרבי יוחנן קא שמענין לן דאין הגול יבול להקדשי? לפי שאינו ברשותו, דהא בגול ליבא שם וידוע, כדפרשיה. ואם תאמר: קרב נמי, קראמר לעיל איהו מקודשת, מאי אתא לאשמענין? דהא מנכ מנכ משעת שלימה דפי, דהיאכ לא נתיאשו ובעלים אינו שליו שם לומר: מכל מקום אצטרך מילתה דרב. דאי מנכ ומנשה - דהא אמנא דוקא במנומא דהא דלא קנה אלא ביאוש, לייחובו ביה ודן לישלם, אבל לתומא, אף על גב דלא נתיאשו - אמרין שאם קדש אשה מקודשת, להצריכה נג, לכך אצטרך מילתה דרב, לומר דאניה מקודשת. והשתא ניחא שפיר דמתמה גמרא ומילתא דרבי יוחנן, דהוא

1 הדוא אל אמר. כלומר, וכי רבי יחזקאל לא אמר כך? הדא אידו דאמר אינו יכול להקדש לפי
 2 שאינו שלי, ואפילו איסורא ורבנן לית ביה זבמן ובין בקדושתן נמי לא נחמיר להחריבה וכו'
 3 והשתא מייתי שפיך גמרא מרבי יוחנן. אמר נמצאו יפות חזק תרומתו תרומה – התם (בבבא
 4 מציעתא בבא.) מוקד לה שנת אדברה שליח. אמר התנאי: אם בן מאי קאמר שלא ברשות? וש
 5 לומר: דרבי קאמר: מה תרומה מן היפה – ואם היפה.

6 ברשות היה. ואם בו פירך לומר גבי תרומתו –
 7 שהיה שליח, דאי לאו הכי מאי מייתי.
 8 המקדש בחלקו אינה מקדשת – ואם התנאי:
 9 מי עדין מקדשת, על דנתן שאדבר עליך לשלשון
 10 (קדושין ט"א.) דמקדשה, אף על פי שלא נתן לה
 11 כלום אלא שעשה לה הגאון ויהי לומר: דלא דמי,
 12 דהתם יכול ליטול שבר מיתרבו, והוי באילו דתן
 13 לה פרישה. אמר אבא – תרומת הגאון אינה
 14 משלה, דהא ממנו הוא דא, ואינו יכול ליקח ממנו
 15 מתוכה שעשה לה. ואף על פי דאית ביה שיה
 16 פרישה, שיכול למכור לבתו – מבואר למקח ביה
 17 שהוא ממנו גבוה אינה מקדשת, ולא דמי ליעל
 18 מנת שאדבר עליך לשלשון, תוספות ושיעון.

19 ובי אשה בעודה מניין – פירש הקונטרס: רמא
 20 אשה בנסת בעודה, כדנחן פרק קמא
 21 דבכלים, ולא דק, ולא אשכחן בשום דוכתא
 22 דנשים אמורות לכנס בעודה, שהוי ברב קמא
 23 דבכלים נתן. החיל קדישת הימנ שאין מנת ממי
 24 נכנס עליה, ומעלה הימנ עוורת ישראל שאין
 25 מחוסר פסורים נכנס להם, וחיובים עליה ונתת.
 26 למעלה הימנ עוורת כדנסי שאין ישראלים
 27 נכנסים להם אלא בשעת צרכיהם, ושיעור
 28 שהייתה נתפסה, ולא קתיי נשים שאין בנסת שם
 29 ותר, וכן בפרק ב' על הסוסיין (בבסין א"ב.)
 30 שהייתה כשרה בנשים – אם כן יכולה ליכנס
 31 בעודה ועוד: דרי טוטה ונידחה בנסת וביד
 32 להתפך לבך וראיה לה ובי אשה בעודה להתקדש
 33 מנין? ורמי אין גיבולת שתכנס כבי לדחתקדש,
 34 שהרי ביהן חזק, ואימתי ולא יכחשו, היא, ולא
 35 איורי תנא מנה.

36 וזה יהיה לך מקדש בו – קשה: ולשתוק
 37 מילך' דמשמע על צדכרין, ולא אצטרף.
 38 לכתוב 'אישו' תוספות ושיעון.

39 וסמך

1 והא מתניתין ג' דף ד, והא קאמר רב: אינה
 2 מקדשת! – לא קשיא; הא – השרוף, הא –
 3 דלא שרוף. והיא איתתא דהיה קא משיא פרינא
 4 במשיכלא דמיא, איתא ההוא גברא חתן וזו מחברה
 5 ושדא לה, אמר לה: מי קדשת? לי. איתא ההוא גברא
 6 לקמיה דרבא. אמר: לית דקיש לךא דרבי שמעון,
 7 דאמר: סתם גזילה יואש בעלים הוי. והוא אריסא
 8 דקדשי במזוא דשמינ, אתא לקמיה דרבא. אמר לה:
 9 מאן איתך? והני מינ' – במזוא, אכל בישא – בישא
 10 אמר לה: אמא שקלי בישא, שקול את בישא, בישא
 11 כי בישא. והוא אריסא דקדשי בפרומא דשכרא.
 12 אתא מריה דשיכרא אשפחה, אמר לה: אמאי לא
 13 תייתיב מהאי תריפא? אתא לקמיה דרבא. אמר: לא
 14 אמרו 'בלף אצל יפות' – אלא לענין תרומה בלבד.
 15 דתניא: כיצד אמרו תרומם שלא מדעת התרומות
 16 תרומות? הרי שרד' לתוך שדה חבירו וליקט ותרם
 17 שלא ברשות, אם חושש משום גזל – אין תרומות
 18 תרומה, ואם לאו – תרומות תרומה. ומצון היה יודע
 19 אם חושש משום גזל אם לא? הרי שבא בעל הבית
 20 ומצאם, ואמר לו 'בלף אצל יפות', אם נמצאו יפות
 21 מהם – תרומות תרומה, ואם לאו – אין תרומות
 22 תרומה. הוי הגעלים מלקטים ומוספים בין קד
 23 ובין קד תרומות תרומה. אכל הכא – משום כפיסופא
 24 הוא דעבר, ואינה מקדשת. משנה המקדש בחלקן,
 25 בין קדשי קדשים בין קדשים קלים – אינה מקדשת.
 26 במעשר שני; בין שזנג בין מיד – לא קדש, דברי
 27 רבי מאיר. רבי יהודה אומר: פשוט – לא קדש,
 28 במיד – קדש ובהקדש; במיד – קדש, ובשונג –
 29 לא קדש, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: בשונג – קדש, במיד – לא קדש. גמרא
 30 ניאא מתניתין דלא פרבי וסי הגלילי, דתניא: 'ונעולה מעל בה' – לרבות קדשים קלים
 31 שחן מומו, דברי רבי וסי הגלילי. – אפילו תמאן רבי וסי הגלילי, פי קאמר רבי וסי
 32 הגלילי – מתיחא, אכל אחר שחיתוהו – לא. מאי משנא? פי קא וכו' – משיחין גבוה רבי וסי
 33 דיקא נמי, דתני: המקדש בחלקן. בין קדשי קדשים ובין קדשים קלים לא קדש, שמע
 34 מיהא. תנו רבנן: לאחרי שפירתו של רבי מאיר אמר להם רבי יהודה לתלמידיו: אין יבנסו
 35 בתלמודי רבי מאיר לכאן, מפני שקנתרנים הם, ולא ללמוד תורה הם באים, אלא לקפאני
 36 בהלכות הם באים. דחק סומכוס ונכנס. אמר להם: קד שנה לה רבי מאיר: המקדש בחלקן,
 37 בין קדשי קדשים ובין קדשים קלים – לא קדש. פנס רבי יהודה עליהם, אמר להם: לא
 38 קד אפירתי לכם; אל יבנסו מתלמודי רבי מאיר לכאן, מפני שקנתרנים הם, ולא ללמוד
 39 תורה הם באים, אלא לקפתני בהלכות הם באים? ובי אשה בעודה מנין? אמר רבי וסי:
 40 יאמרו: מאר שוכב, יהודה פנס, וסי שחק, דברי תורה מה תמא עליה? ובי אין אדם
 41 עשוי לקבל קידושין לבתו בעודה? ואין אשה עשויה לעשות לה שליח לקבל קידושה
 42 בעודה? ועוד: דחקה ונכנסה מאי? תניא, רבי יהודה אומר: מקדשת, רבי וסי אומר:
 43 אינה מקדשת. אמר רבי יוחנן: שניהם מקרא אחד דרשו, 'זה יהיה לך מקדש הקדשים
 44 מן האש'. רבי יהודה סבר: 'קד' – ולכל צרכיך, ורבי וסי סבר: פאש, מה אש לאכילה – אם

1 הוא מתניתין ג' דף ד – דקתי: שלח היתה. דייק רב מיהא דאנה מקדשת, לא אלו
 2 דשביעת הואי הא – דקתי מקדשות. ברשד' – מקמי הכי (מתרצה) להתקדש לו. רבי
 3 קבילתיה לגול דידה בשם קידושין – אודלתיה. משכילא = ספלי. דרבי שמעון – בסדר
 4 טרות (כלים פרק בו משנה טו), ומייתנין לה בגמרא ד'הדול' (בבא קמא קד.) ערוול של
 5 של גב – אין מחטבה מטמאה, ושל גולן –
 6 מחטבה מטמאה, דקסבר: בין דיעד עתא גזילה
 7 ולא מצי לאבדוי מניה – אינישוש מייאש. הכי
 8 רשנאן. והוא איירא קדשי במזוא דשכי –
 9 מלך די על בעלים. מאן איתך – מי מלך לך
 10 חלקו של בעל הבית. אבל בישא – אנדה,
 11 שרדן הירק ליתת מתחל – אלא סול אחת
 12 האגרות חן שוות. אם נתלתה אחת – טול אחת
 13 אחת. תהוא פריסא – עושה שבר מותרים
 14 בעל הבית למחצה שבר. והבירו בבבא מציעת
 15 פריק 'המפקד' (בבבא. פרימוטא שריא –
 16 לאור שרציא מננא דנתקו. מריי חזיא –
 17 יש שהוא טוב מחבירו. שלא נתקו בו מים פעמים
 18 דרבה, ויש לו להלכות לתת עד טעם במים
 19 אחרים. לא אמרי כלף אצל יפות – שיועיל לזי
 20 כשול את של בעל הבית שלא ברשות. דנימא
 21 גלי דעתיא דניחא ליה – אלא לענין תרומה
 22 בלבד. דאי לתרומן חן שנודות, אכל לענין מי
 23 כשול לעצמו – משום כפיסופא אוד קאמבר
 24 ליה, דלא נכסון, אבל למפרע – לא ניתא ליה.
 25 אם חושש משום גזל – אם מקדש בעל הבית
 26 על מה שעשה, ודומה לו גזולה. אין תריפו
 27 תריפו' – דהשתא ודאי הכי קאמר ליה אם
 28 מצאת עוד יפות מאלו היית גוזל; בין כך ובין
 29 כך – בין שיש יפות בין שאין יפות נחך.
 30 משנה בחלקן – שחלק עם אחיו הכתבים.
 31 כמעשר שני ב' – דקסבר רבי מאיר: מעשר
 32 מנמן גבוה הוא. רבי יהודה אומר: כפידי קדש
 33 דמעשר מנמן הידיו הוא; בשונג לא קדש –
 34 בגמרא מפרש לה, ובתקשי ב' – וטעמיהו
 35 מפרש בגמרא. גמרא 'גמרא' ח' ליבית קדישים
 36 קלים – להתחייב עליהם קרבן שבעה. אף על
 37 גב דאין נשבעין על ההקדשות, והנשבע עליהם
 38 ורודה אחיו מביא אשם של שבעת הפקדון,
 39 ו'וכשת בעמתי' חתוב – הני איתרבו ליה
 40 מביא. 'וכשת בעמתי' חתוב קרינא ברו, לפי
 41 שחן מנמו. כי קא וכו' – בין כדנסי מן דוסק,
 42 בין בעלים בכשר. משלחן גבוה – הקרבת
 43 אימונים וירקת דהם מנדי הכשר. המקדש
 44 בחלקן – לאור, להלויים, ולא קתיי – המקדש
 45 בקדשים קלים – קמרינסי = קמטינסי. לפתני –
 46 במז' לקפח את שוקדי' (סוטה מה"א.) – לקצי
 47 רגיליו בהלכות, לחזיעתי שחם חריפסי ואין
 48 עומד בגמרו. ובי אשה בעודה מנין – דקתי
 49 קדשי קדישים, והרי אם יזיאום חתן לעורה,
 50 אפילו לערות נשים – הם נפסלים ביחא. ונשים
 51 אין נכנסות לה. כדנחן באבות השומאונא בפרק
 52 קמא דמשכת כליליו לבתו – עקנה אז נערה.
 53 דחקה ונכנסה מזה – ובי אז הוצרכנו לשאול
 54 ביראת המדרש מה אימרו אם קדשה, אם קידושין
 55 הם אם לא? לכל צדכר – ואפילו לקדש בו
 56 אשה. פאש – חלקו של תאדון הושווה חלקו
 57 של מזבת מה מונח לאביבה – אף כן
 58 לאביבה, ולא לדבר אחר.

ננו

ננו

ננו

קידושין. האיש מקדש - פרק שני דף נג עמוד א - מתוך מהדרות "אבן ישראל - (שטיינזלץ)"
תוספות

וסמך ליה אם על תודה - ואם תאמר. הוא מוקינן לה כרבי יהודה. ורבי יהודה לא דריש סמכים אלא במשנה תודה. כדאייתא ברש יבמות (ד.א.) ויש לומר. ולא סמכים ממש דריש. אלא ר"ז מסוף על ענין ראשון. דכתיב (ויקרא ז') זאת תורת זבח השלמים.

איש חלק ואפילו בעל מום - לאו מהבא נפקא. אלא מקרא אחרינא. דכתיב (ויקרא ו') כל זכר - לרבות בעל מום. ולא אצטרך לדק דרשא דהבא אלא לומר לך שאין בזה קטן חלק. ואפילו תם.

וקאמר דלית בה דין חלוקה כלל - פירושו. שאינו יכול לישול ממון אחד של חבירו. בדמנפתא בברייתא. אלא אין לפרשי. אף דין חלוקה כלל. אפילו מניה וביה - דהא אשכחן בבבא בתרין חלוקה גבי קדשים. כדכתיב פרק "שואל" (שבת קמ"ב.) משילין חלשים בקדשים. ובפרק קמא דפסחים (ב.ג.) נמי. הנהיגי כפול. ובין דלה בה דין חלוקה - אינו יכול לקדש בו אשה. והא בזה הל"א.

מאי חלקין חטופין - כלומר. לעולם אין בו דין חלוקה. והאי חלקין - חלקי הונעת קאמר. וכשאינו מגיע כל כי אם מעט - חטוף חלק הכירו ואובילו. כדקנתי ספא. מעשה באחד שחנק חלק חבירו. ואם תאמר. כיון שדרכן לחטוף אמאי קר ליהודא תמן טפי מאתריה? ויש לומר. לפי שחטף חלק התגרין כמותו. אבל האתרים לא היו חטופין אלא מהלך ההנעון. כשמוטבין איהו. איהו

וזה שיש להם קשים. אבל חלקו מחבת בנגד מחבת ומרחשת בנגד מרחשת. שהללו והללו מעשיהם קשים. אי נמי מעשיהם רעים - תלמוד לומר "והרחב לבל בני אהרן תהיה". וכל לא יחלקו בקדשים. ואי נמי יחלקו בקדשים קלים - תלמוד לומר "איש פא'הו". וקמיה ליה "אם על תודה". קישם שאין חולקין בקדשי קדשים - קד אין חולקים בקדשים קלים. "איש" - איש חולק אפילו בעל מום. ואין חשקן חולק ואפילו תם. סתם ספרא מני רבי יהודה. והוא קאמר דלית בה דין חלוקה כלל. שמע מינה. אמר רבא. וקרבו מי לא תניא? והתניא. ההנעונים מושבין את דיהם. והתגרנים חולקים. - מאי חולקים - חוטפיהם. כדקתני סיפא. מעשה באחד שחטף חלק חלקו חבירו. והיו קוראין אותו "בן המין". עד יום מותו. אמר רבה בר רב ישיאל: מאי קראה - "אלהי פלטיני מיד רשע מכה מעול והמויז". רבה אמר מהקא "למרו היטב דרשו משפט אשרו המויז". מעשר שני בין פשוט בין כפוי לא קדש - דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: שזוג - לא קדש. מויד - קדש וכו'. מנא הני מילי? אמר רב אחא בריה דרבא משמיה דרבא. "וכל מעשה הארץ מונע הארץ ברי העין לה". הוא קדש לה". הוא. ולא לקדש בו אשה. - הרי תרומת מעשה. דכתיב "בן תרימו גם אתם תרומת ה'". ותני. המקדש בתרומה - מקודשת! - דלא כתיב ביה "לה". - והרי חלה. דכתיב ביה "תתנו לה". ותני. המקדש בתרומה - מקודשת! - דלא כתיב ביה "קדש". - והרי שביעית דכתיב ביה "ואכל הוא קדש תהיה לכם". ותני. המקדש בפירות שביעית - מקודשת! - דלא כתיב ביה "לה". והרי תרומה. דכתיב "קדש ישרא' לה". ראשית תבואתה". ותני. המקדש בתרומה - מקודשת! - ההוא בישראל כתיב. ולא

מננו ומגרי - למננו. ורבו האומרים אינה מקודשת. ובטלו המועטים. וחוורו בהם. וגמרו לומר אינה מקודשת. עיינו היא מחלוקת - לא עמדו למנון. ולא חור בו רבי יהודה. כותיה רבי יוחנן ספטהריא - דחור בו רבי יהודה. שאין חולקין מנחות כנגד זבחים - כפי דמיה. לומר. טול אתה מנחה ואני חור ושוק. או ברש חטאת ואשם. כל מנחה - משמע שבמנחה עצמה חלקו כל בני אהרן.

יכול - לא הוציא הכתוב אלא שלא יחלק מנחות כנגד זבחים. והדין נותן. שיהי לא קמו בכל מקום מנחות חתח זבחים ברלות. דבקרוב עלה וירד מביא עני עשות חתח בהמה. וזבחי - היינו בהמה. הטענה וזבחה בסכין. אבל יחלקו מנחות - כנגד חטאת העוף. שיהי קמי תחתיה ברלות - דכתיב במטמא מקדש ובשעית קול יקרא (ח' ז') זבחי לא תשיג יד לשתי תרומה ורביא את קרבנו אשר חטא עשירית האפהי. וכל געשה כפרשתא לבל בני אהרן תהי - הדכות קראי יתרוני נינהו. דנמי למיכתב "כל מנחה לכל בני אהרן תהיה" - למה ליה לפרשי כל מיני מנחות? תלמוד לומר ועל מהבט וכו' - אלא אינו ענין למנחות חתח זבחים שאינו מן - תנינו דין לזבחים מנחת. יכול - לא מיסת הכתוב אלא שלא יחלק עופות כנגד זבחים. והדין נותן. שיהיה מעשיהם כדברי מילק בפעור. והזבחים מעשיהם כבבלי. בסכין. מהבט וירשתה - בלשם היו במקדש. וכל המנחות והקמנחות טענות לוג שמן. ומהבט צפה האינה עמוקה. ומתוך שהיא רחבה גופה - הסלות מתפשט כבולו. והוא שורף את שמנה. לפיכך מעשיהם קשים. ומרחשת עמוקה. ואין האור שורף את השמן. לפי שנבלע בעוק החלות. לפיכך מעשיהם קלים אבל יחלקו מהבט כנגד מהבט - טול אתה חלק מנחת ראובן. ואני אטול חלק מנחת שמעון. יכול לא יחלקו - קרבן כנגד קרבן בקדשי קדשים. ממו מנחה. אבל יחלקו כיון כנגד חבירו בקדשים קלים. דאית להו זביה בריהו. ויכול למנון חלקו בקרבן זה כשבלו זה איש באיזו - מעשיהו קטן. אמלו בעל מום - שאף זה היו מוליעים ביצעים. ומפשיים ומנחתים. ושוחטים ספריא = תורת כתיבים. והא תורת כתיבים אייאת - אלמא לית בה דין שאר חלוקות בעילוי דמים. ושמועין מזמה. לואי ממונו הוא. אלא משלחן גבוה הוא דזכו. ההנעון מושבין דיהם כשמו - עד לחם הפנים תני. ארבעים שנה ששיעור שמעון הצדיק שתלחה ברבה חלם הפנים. וכל כיון הנעני כות - שע אוכל ועבש. שע אוכל ומזחי. מנאן יאליך שתלחה מארה בלחם הפנים. וכל כיון הנעני כפול - ההנעון מושבין דיהם ממונו דלא מהני להו מיד. והגרנין חולקין. וקא סלקא דעתך דהאי חולקין - לאו לישול חלק כפול למאי חי? אלא חולקין דרך עילוי מנח חלקו לחבירו נוטל כנגדו במקום אחד. אלמא. אית בהו דין חלוקה. ועל כרחי - רבי יהודה הא דאמר ממונו הוא. ומשע. לעולם אין בו דין חלוקה. ומאי חולקין - חלקו המניע קאמר. וכשאינו שול - זה חטף חלק חבירו ואובילו. הא דהתן מנסכת סוכה (נ.א.) בהנסיים חולקין בעפון - חלקו המניע קאמר. ובער שדותיה בע ברכה. מאי חולקין ששון חסמו. אשרו חמין - והוא ד' תגול חלוקתו מל ששוק. ולא אשרו חמין לא גרסינן דכא. אלא בבבא קמא (מ.ט.) בני מנין שנוקין לחובצו תהלה. שמיית ספריא - כן נקבעה בנפרא. ומוערה בני בית הגרשה. ולא כתיב לה - מלמד שתהא שלו. אבל תרומה ה' שצוה עליה הוא. והרי חלה בו ותן המקדש בתרומות - כל תרומות במשעמו. וכל חלה תרומה היא. דכתיב (מכור טו') מראשית עריותכם תנו לה תרומה". ותן המקדש בפירות שביעית מקודשת - דקתני (קדושין נ.ב.) ועל שביעית תתה. ואמרו רבנים. אין אחיות מקודשות. הא נכרות - מקודשות. והוא בישראל כתיב - והם קרוים קדש לה".

קידושין. האיש מקדש - פרק שני דף נג עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזלץ)" תוספות

1 איהו לא נידח להישא אונסא דארוחא - פירש בקונטרס: דעל כרחך אונסא דארוחא
2 עלתה דיהא רמוס, משמע ש אין כאן בו שוה פרסה. שלא ניתן להציא אלא
3 בירושלים. שאפילו ימברו - רמזו נתפסין בקדושתו. וקדושין צריכין שיהו שוה פרסה.
4 והלכך, אי הוה דעל מעיקרא דמעשר יהו, כיון דבעי לקבלי עליה אונסא דארוחא - לא

5 הזה מקדש לה ביה, דשכיח לאיתנוסי גבי איתחא
6 טפי ממבאי. משמע כותרין פירוש שלא יחזול
7 הקדושין במזיד עד שיהו בירושלים. וקשה
8 דפריך כותבי תוס' (ט"ב) דרזי מעשר שהפקדיה
9 תורה בכסף צורה. פירוש כשפדה אותו צריך
10 לפדותו בכסף שיש בו צורה, וקאמר רבי יהודה:
11 במזיד קדש? ומאי פריך? והא אידו לא אמר
12 שיגמר עד שידה המעשר בירושלים, ואירושלם
13 לא לקפידה תורה בכסף צורה, דרבינן בירוש' (ד'
14 ונתת הכסף בכל אשר תואה נפשך! אלא שמע
15 מינה מקודשת אפילו בגבולין, אם בקבלת אס
16 מעשה לכן ניתא לי פירושלם הקונטרס שני,
17 דפירש: אי ימי, אפילו דאין אחריות מוטל עליו -
18 לא ניתא ליה יהודה לה השרעות עליה, למר לה
19 קדשתיה ברבש שלא תועיל לי, מידו קשה
20 דמשמע ונבא דמתניתין שאין בגבולין, אפילו
21 הכי קאמר רבי יהודה רבמזיד קדש, דמעשר ממון
22 הדיוט הוא. וכן משמע לקמן (נד"ג) דקאמר:
23 הפרדה מעשר שני של שולח חומש, ומוקף לה
24 כרבי יהודה. וההיא על כרחך בגבולין איירי, דאי
25 בירושלים - אן פרזן בו מעשר שני. אלא
26 משמע דמעשר שני ממון הדיוט הוא לרבי יהודה
27 אפילו בגבולין, וכן קשה מפיך "חלקי" (ספרי)
28 ק"ב, דמשמע התם רבמזידין כולי עלמא לא
29 פטרין דמען מבה. ונבי עישת מעשר שני, רבי מאיר
30 פטרן מן חלה, וכתבין מדיין. ואמר רב חסדא:
31 מחלושת במעשר שני בירושלים, דרבי מאיר סבר:
32 ממון גבוה הוא, ורבנן סברי' ממון הדיוט הוא.
33 אבל בגבולין - דרבי הכל ספורוסו שח אומר:
34 דאף על גב דרבי יהודה ממון הדיוט שוה למו:
35 בגבולין, מכל מקום קאמר רב חסדא דלאו עישה
36 היא להתדיבת בהלה. והאל ואתן ארואה שם
37 לאביל.
38 אף במכר לא קנה - ולא יצאו מעות לחולין,
39 ואן מעילה לרבי מאיר אלא באוכל
40 הקדש, שלא במוציא הקדש - אן על מעילה, ורבי
41 מקום שחט - אם יצאה מעות עליו, הלא הכיב
42 דאיתא - בי גזא דרמנאן איתיה, כיון דאי היה
43 ידע לא היה מפיך, אבל במזיד קדש, דרבי מאיר
44 לקדשה דאמר הקדש במזיד מחולל, ומפיק לה
45 משמיה (ראו מילה מעיל). ואין מעילה אלא בשני, כלומר במזיד. דאם ירצה לנחלו - יקנה
46 מיד, ויה שיה הכיב קדש במזיד. ורואה ד'מעלה מעל' - הוי במזיד - דרבינן (במברר ה)
47 גבי טוטה גבי 'איש כי חטשה אשתו ומעלה בו מעל' ודעם על כרחך במזיד קאמר, ודאי
48 כשנתנה מוציא היה, וקרא ד'נתן חסדא וקם' - לא למעז בעלמא, דכלאו כסף הוא
49 מחולל, אם ירצה לנחלו. ומידו, במעשר חסדא רבי מאיר דבן בשוגג וכלו במזיד לא היה
50 דבעמלה הוא דנלי קרא רבמזיד מחולל, אבל מעשר רכל הויב דאיתא - שם מעשר עליו.
51 חרבי יהודה סברי' ממון בעלים הוא, ולכך במזיד קדש - דמעמא הוא, אבל בשוגג לא -
52 משמיה סטירא דארוחא.

1 ולא ממיילא שמעית מינה - בתמיה מדכתבין 'קדש ישראל לה רשיבת תבואת' תרומה
2 הם לו, ושמעית מינה. תרומה נמי היא קדש לה! 'אמר קרא' - לא ממשר: 'לה הוא' -
3 בהויתויה יאה לה. שמעית מינה דרבי יוחנן תרתי - טעמא דמתורתו בבי דמתניתין דקתינ
4 בה בשוגג לא קדש - שגגת מעשר לרבי יהודה, הואיל ואית ליה מעשר ממון הדיוט
5 הוא, אמאי בשוגג לא קדש. ושגגת הקדש לרבי
6 מאיר - כיון דאית ליה מביי קדוש, שוגג מאי
7 שנא, ושמעה אין אשה מתקדשת בתן - כלומר,
8 שבעית זכרין יתנו טעמא דריתוי בבי דמתניתין,
9 דארייזי בשגגתו, ותני גנא דירך בתתיוהו 'אין
10 אשה מתקדשת בתן. הוא לפי שאין אשה רוצה
11 - בחדא מנייהו פירש לפי שאין אשה רוצה
12 אם היה יודעת שהיא כן לא קבלתו לשם
13 קידוש, והוה ליה קדוש טעות. ותיא לפי שאין
14 שניהם רוצים - דנפקא מינה דבהאיא דפירש
15 בה רבי יוחנן לפי שאין אשה רוצה, אם בקרעה
16 ואברה' 'רצה איה, ויתני גנא דירך בתתיוהו 'אין
17 צריכין לבדוק אותו, דמסתמא ניהא נחא ליה.
18 ולא ידעאן יהי' מיניהו - באיהא מוקף תלה
19 באשה, ואיוו תלה בשניהם. משום טירא
20 דארוחא - להצריכה להעלותו לירושלים.
21 ממיילא - בתנא, בלא טורת. דיתחיל הקדש על
22 ירויהו - שהוא דבר איסור, וקאן הכתוב מועיל
23 מעל, ואם קידושין - הוה דתי נתחלו, שוה הוא
24 ודמאנא, כשדתיא מרשות גבוה ותנוה לו. ורבי
25 יעקב - דאמר לא ידעין או מיניהו, אמר ק'
26 אטו איפכא נמי מן ליכא לפרושי, למטיה:
27 במעשר - לפי שאין צריכין רוצים, ובקדש -
28 לפי שאין אשה רוצה? משום אונסא דארוחא -
29 דעל כרחך אונסא דארוחא עליה רמיא,
30 שהמעשר אין בו כן שוה פרסה, שלא ניתן
31 להוציא אלא בירושלים, שאפילו תמברו -
32 רמזו נתפסין בקדושתו. וקדושה צריכין שיהו
33 שוה פרסה. והלכך אי הוה דעל מעיקרא
34 דמעשר הוא, כיון דבעי לקבלי עליה אונסא
35 דארוחא - לא הוה מקדשה לה ביה, דשכיח
36 לאיתנוסי טפי גבי איתחא ממבאי. אי נמי: לא
37 רמי אחריות עליה - לא ניתא ליה דליתסה
38 מינה פן תיעבד, ותאמר לה קדשתיה ברבש שלא
39 נתניתו. בני בשלמא אידו לא ניתא לה דיתחיל
40 הקדש על ידה - דמה התנא שן לה בחילוק?
41 אמ לא תקבלו - ויגמרזו הא לקדשה בחויר
42 משלו. דניקני איתחא ממיילא - אף על פי
43 שעליו לשלם על מעולה, השתא מיחא ניתא עליה
44 שמא אין לו לשלם כשחיי כלום. אשה - לא
45 קאמרנן דאיהה מקודשת בשגגת הקדש לרבי מאיר. מעות מרו צריצו לחולין - לרעות
46 מוקף עתה, ויה יתיחבין בתן קרבן מעילה? היאך יצאו לחולין - במה יצאו מרשות הקדש,
47 אחרי שאין בדיהם קיימין, כמבר' מאי - חלק החצין במעט הקדש בשוגג, לרבי מאיר
48 קנה או לא קנה? לא קנה - ולא יצאו מעות לחולין, ואין מעילה לרבי מאיר בקדושת
49 אלא באוכל אוכלי הקדש. אבל הרמזיא מעות הקדש - אין לו מעילה לה, בכל מקום שוק
50 - שם הקדש עליהם. הניני כבעל בית - שטעה היא במעילה. גזר דמפקדי מעות אצל
51 שולחין, ואם צוררין - אם ישתמש בהם, לפיכך אם הוציא - לא מעל הגזר, אלא
52 שולחין ואם מותרים - ישתמש בהם, לפיכך אם הוציא - מעל הגזר, דאברשתיה עבר,
53 דמדיע ידע ודשולחני צריך למעות תדיר. אבל בעל הבית - בין כך וכך לא ישתמש בהן,
54 דלאו אדעתא דרבי אפקירוהו גביה. הסתם בעל הבית אינו משתמש תמיד במעות, לפיכך אם הוציא -
55 למעות, שנתנים לו פירות, וכל מעות הנתום באשראו, ודי לו במעט מעות שכיחו. רבי יהודה אומר: חנוני בשולחני. אבל כובלי עלמא - מוציא מעות הקדש מעל אחר מהם, אלא
56 במכר לרבי מאיר קנה. דאם לא קנה - היאך יצאו מעות לחולין? לרזי - אם הוציא לא מעל לא זה ולא זה, שאין מעילה במעות אלא באוכלין. לרזי - דיש מעילה במעות. אוי
57 לי פויה דחוניי כבעל בית - והוא מעל, ולא גובר, ולא ברושתיה עבר, ואמר לו רבי יהודה: לא מוסיא לך בהא, אלא כשולחני הוא, ומעל גובר. דמדיע ידע צריך תמיד למעות
58 לקנות חסדוה.

בתנות

1 דלעז אדעתא דרבי אפקירוהו גביה. הסתם בעל הבית אינו משתמש תמיד במעות, לפיכך אם הוציא -
2 למעות, שנתנים לו פירות, וכל מעות הנתום באשראו, ודי לו במעט מעות שכיחו. רבי יהודה אומר: חנוני בשולחני. אבל כובלי עלמא - מוציא מעות הקדש מעל אחר מהם, אלא
3 במכר לרבי מאיר קנה. דאם לא קנה - היאך יצאו מעות לחולין? לרזי - אם הוציא לא מעל לא זה ולא זה, שאין מעילה במעות אלא באוכלין. לרזי - דיש מעילה במעות. אוי
4 לי פויה דחוניי כבעל בית - והוא מעל, ולא גובר, ולא ברושתיה עבר, ואמר לו רבי יהודה: לא מוסיא לך בהא, אלא כשולחני הוא, ומעל גובר. דמדיע ידע צריך תמיד למעות
5 לקנות חסדוה.

קידושין. האיש מקדש – פרק שני דף נד עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)"
 ר"ג תוספות

1 חורנו על כל צדיון של של רבי מאיר בו – כלומר, אף על פי ששנינו לרבי מאיר בשוגג
 2 לא קדש – לא משום דסריבא ליה הקדש בשוגג אין מתחלל, וחורנו בכל מקום ששנה
 3 רבי מאיר בהלכות הקדש, ולא מצניו מקום שאמר בו הקדש מתחלל במיוד ואין מתחלל
 4 בשוגג אלא, בין בשוגג בין במיוד מתחלל. וליתנהו לרבי עטמא דרבי יוחנן, דלרבי מאיר
 5 יש מנהג במעטת הקדש, וכיין דומעל – נפק
 6 לחולין, ומתירין – דקדש בשוגג לא קדש,
 7 אלמא לא נתחלל. בכמהות בינה שלא בל –
 8 הראיין לעבודה, וכל זמן שראיין לעבודה –
 9 אין מצינו בה, שלכך הוקדשו מתחלה –
 10 ליהנות בהן שוגגין, רק שלא יתבין לחללן.
 11 שלא נתנה תורה למלאכי השרת, שיהו הכותנים
 12 ורזים כמלאכים, להשפישן בגמר העבודה, ולא
 13 ישחום עליהם אחר העבודה כהרף עין, וכל
 14 דיוקא – וכיון דאין ראיין לעבודה – ירין חן
 15 כבאר הקדש, ולא ניתנו ליהנות בהן. מועלין
 16 בחייתין ב' – שפוחות דהוי במקדש, ובחם נותנים
 17 שקלים. באחד כתוב עליו 'תקלין חרתין', ומי
 18 שלא שקל שקליו בארז, גשמיא בתוך שנתו –
 19 נותנו ליה, ליתבה, והגבירין נותנים אותו בלשכה
 20 כשמוע אחד מהפרקי התרומה. שבשלישה
 21 פרקים תורמין אותה. ובשני כתוב 'תקלין
 22 עתקין', ומי שלא שקל אתהשקד – במיאי לשנה
 23 הבאה נותנין אותו שופי הו – והגבויים מפנין
 24 אותו מעות לשירי לשכה משנה שעברה. מועלין
 25 בתקלין חרתין – שרדי לקרבנות צבור חן
 26 עומדין. ואין מועלין בתקלין עתיקין – שחרת
 27 שירי עליהם. וניתנים לחומת העיר
 28 ומגדלותיה, וכל צרכי תקן העיר, כדלקמן.
 29 וקסבר רבי יהודה: אין מעילה בשירי לשכה
 30 שעשו עתף על הקופות לארזי של חתרומת.
 31 הכי גרסינן: שדה רבי יהודה אומר מועלין בשירי
 32 לשכה, והא חומת העיר ומגדלותיה ב' – ואמאי
 33 מועלין בהן? נימא לא נתנו שגגות מעות
 34 למעילה, מאחר שעומדין לחומת העיר, ולא
 35 ניתנה תורה למלאכי השרת שיהיו ורזים
 36 מלידתן מן התרומה לישב ביבילה ועליה. אלא על כרחן, אף על פי שהותרה האת
 37 החומה לענין שאר התנא – מיהא דקדושתיה קיימא. אימא רבי יהודה אפי' מועלין
 38 בעתיקין ב' – דבארמי במתניתין נמי בשוגג קדש. דקסבר: אף על פי שניתנו בתנות כהונה
 39 ליהנות לכותנים לארז עבודה, לענין שאר הנאות – בקדושתיהו קיימא, ומעל זה
 40 בקדושין, ויצאו לחולין, אבל מיד שאר מועליה – לא נתחלל ולא קדש. כאימרא –
 41 הרע על כרחי זה כאימרא – כשה תאמרי – דרי בתמות הקדש, ודרי הענינים
 42 וכי יטמא – הא דאמר רבי יהודה לא אמר כלום, משום דלא אמר 'כירושלים' אלא
 43 'דרי' זה עליו ירושלים'.

חורנו על כל צדדים של רבי מאיר ולא מצניו
הקדש בשוגג אין מתחלל, במיוד מתחלל. ומשפתינו
בכמהות פהונה שלא בלו, הואיל וניתנו ליהנות
בהן, לפי שלא ניתנה תורה למלאכי השרת. תא
שמעו: פתנות קהונה שפלו – מועלין בהם, דברי
רבי מאיר, מאי לאו – אפילו לא בלו? – לא, בלו
דוקא. – תא שמעו; מועלים בחדתין ואין מועלים
בפתיקים, דברי רבי יהודה, רבי מאיר אומר: מועלין
אף בעתיקים. שיהא רבי יהודה ואמר: מועלין בשפירי
הקשפה ואפאי? נימא רבי הואיל וניתנו ליהנות, לפי
שלא ניתנה תורה למלאכי השרת, דתא חומת העיר
ומגדלותיה משפירי הקשפה אהו. דתנן: חומת העיר
ומגדלותיה, וכל צרכי העיר באין משפירי הקשפה –
לא תימא רבי מאיר, אלא אימא: רבי יהודה. תא
שמעו: דתניא, אמר רבי ישמעאל בר רבי יצחק: אפי
ירושלים שפשו – מועלים בהם, דברי רבי מאיר. –
לא תימא רבי מאיר, אלא אימא רבי יהודה. – אי
רבי יהודה – ירושלים מי משפדשא? והתנן: פאימרא,
פרורים, פענינים, פאישים, כהובל, כמנבה, בירושלים.
רבי יהודה אומר: כל האומר 'ירושלים' – לא אמר
כלום. וכי תימא: משום דלא אמר 'כירושלים' –
ותתניא, רבי יהודה אומר: כל האומר 'כירושלים' –
לא אמר כלום, עד שידור בכרך הקרב בירושלים!
 תר

1 **בכתנות** כהונה – פירש הקונטרס: משנתנו דקתני לא קדש, אלמא לא מתחלל
 2 במקדש – בכמהות כהונה שלא בלו, וראיין לעבודה, וכל זמן שראיין
 3 לעבודה – אין מעילה בשגגתן, שלכך הוקדשו בתחילה, ליהנות בשגגתן בכל עת שלא
 4 יתבין לחללם, שלא ניתנה תורה למלאכי השרת, שיהיו הכותנים ורזים כמלאכי השרת
 5 לעבודה בגמר העבודה, ולא יסחום עליהם אחר
 6 עבודה כהרף עין, ויאם תאמר: אם לו ידבי קסמר
 7 רבי יהודה דרשנו קדש, ורבי עטמא אפילו דרבי
 8 מאיר: הרי לא נתחלל, דהא כל מעל, שרת חן, וכל
 9 שרת תמיאין דיש מועל אחר מועל, ואין יושאן
 10 לחולין; ויש לומר: דאיירי דאיתן כתנות לא
 11 נתנבו עדיין לעבודה, דאין קדושת כלי שרת
 12 עליהם אלא קדושת בודק הבית, כדאמר פרק קמא
 13 שדמדין (טו"ב): עבודתן מחבתן.
 14 **מועלין** בחדתין ואין מועלין בעתיקין בו – כך
 15 היה הענין של הבאית שקלים בארז
 16 בארז משפירי על השקלים לרבי מאיר, ולא אותו
 17 חדש דהו במיאיין שקליהם בלשכה ער פרוס תג
 18 הפסח – היינו אחד בניסן, ותורמין מן חרומה
 19 ראשונה. שבשלושה פרקים בשנה תורמין: בפרוס
 20 הפסח, ובפרוס עצרת, ובפרוס החוד, כלומר, כל
 21 השקלים הבאים מארז בארז ער אחד בניסן –
 22 נתנין אותו תוך הלילה, ושלח מן חרומה
 23 הראשונה בשלש קופות של שקל שאר, ומתן וחי
 24 לוקחין כל קרבנות צבור ער פרוס עצרת לפי
 25 הדמיון. ומן מותרין של אותו קופת פלגי' ותבאין
 26 החם (שקלים פרק ד משנה ד) דא אומר שעושין
 27 מן חרובי פתין קרבי צפוי למנבת, חתן אומר שעושין
 28 מן קיץ למנבת, והגשאר מן הלשכה שארז
 29 שנתמלאה הקופות – שעשו שיריים, לחומת העיר
 30 ומגדלותיה. ומינין ואילך שפוחות שקלו נותנו
 31 ב'תקלין חרתין'. פירוש: שבתאי הקריאים כן,
 32 ורבינו למטה וקצרים למעלה, ועל שם שנתנין
 33 לתוכן שקלים חרשים בשנה זו נקריאם 'תקלין
 34 חרתין'. ומשמעתי אחד בשינוי – דהיינו פרוס עצרת
 35 – תורמין חרומה שניה, שנתנין שקלים שהובאו
 36 בתקלין חרתין לתוך אותו שלש קופות. כדי להקריב קרבנות צבור ער פרוס החג. ומפרס
 37 עצרת הצובאי שקלו כמון נותנו ער ב'תקלין חרתין' ער אחד בתשרי, דהיינו ער פרוס החג.
 38 ואו תורמין חרומה שלישית להקריב קרבנות צבור ער אחד בניסן, ואם לא מספקא חרומה
 39 שלישית ער ניסן – ברא פלגי' החם (ג'א). תנא קמא סבר: יחורו יחורום, פירושו: מחדתין
 40 שבאו בין סוכות לפסח, אבל מן השיריים ששנתידור
 41 לארז שנתמלאה הקופות – אין תורמין לעולם. ורבי מאיר סבר: יחורו יחורום, ומאותן
 42 שבאו אחר שכלו שלשה פרקי חרומה, דהיינו בין סוכות לניסן, ולא משמע מתוך פירוש
 43 רש"י אם מועלין בו או לא. אמנם רבי יצחק מן אברום פירש דומעלין בחדתין לרבי יהודה
 44 אף לארז כל החרומה, שנא יצטרכו לחן לבסוף להקריב קרבנות. דהכי נמי תני במסכת
 45 תענית: יחורו יחורום, וכל חרומהו שלש שנה – חור לראשונה, שלש שנה שלשן – חור יחורום. ומתקלין
 46 חרתין שהובאו ארז החג, ואל יחרום משירי הלשכה. רבי מאיר אומר: יחורו לשיריים, שדה רבי מאיר אומר: מועלין בשיריים, שנא יצטרכו לחם לבסוף, והשתא סבר כמאן דאמר יחורו
 47 יחורום, וכל מועלין בחרתין – שנא יצטרכו לחם. אבל לא בעתיקין, פירוש: דהיינו שפוחות אחרים, וכתוב עליהם 'תקלין עתיקין', דמי שלא שקל אתהשקד – במיאי לשנה הבאה, ונתנו
 48 לתוך שפוי זה, אין מועלין בהן. ולי שיתרתי שירי הלשכה עליהן, ועישין מן חומת העיר ומגדלותיה. רבי מאיר אומר: מועלין אף בעתיקין, שדה רבי מאיר אומר מועלין בשירי הלשכה
 49 ורבי מאיר לטעמיה, דאמר תהם: שלמו כולם – חורו לשיריים. והדמין לו לזה, דהכי דחוריים לשיריים הם נמי חוריים לעתיקין אם יצטרכו. ואם תאמר: היכי מצני לחרום שמתקלין לקרבנות
 50 עיבור; הא בעינן חרומה חדשה, כדדרשינן בראש השנה (ג'א). תנא מרומה חדשה מעילת חרש בחרושי; ויש לומר: דהיינו למנחה, אבל דלא וכל אפטר – עברתי, אין נמי שי לומר כיון
 51 שבאו בשנה זו, כלומר שאר דהי שנה המימה מן ההבאה – שפיר קרינא ביה חרומה חדשה. מתוך כך נראה קושיא אחרת שמקשיין העולם, בדבמסכת שקלים (ג'א). אמר: אבני מנבח ועזרת
 52 והדובל – מועלים בהם, ופרקי דהם; וכי שי מעילה בשיריים; ורבי מאיר אומר: דאמר מועלין בשיריים – כלום אמר רבי מאיר אלא מועל בשנתו, ואנו חרין לשנתו
 53 קיימינן, שדרי מנבח והדובל כמה שנים שי שנעשו. וקשה דהי רבי מאיר אמר הכא מועלין בעתיקין, אף על גב דעברו שנתן, ואם כן מצניו לאוקמי כותיה דהיא דבמסכת שקלים, ומאי פריך
 54 דתם' כלום אמר רבי מאיר? ולפי מה תומרינן? ורבי יוחנן ביה חרומה חדשה, מאחר שהובא בשנה זו – ניחא שפיר דא לא מצניו לאוקמי דהיא דהתם כרבי מאיר. **אימא** רבי יהודה
 55 – כמאן משמע לא גרסינן לעיל גבי אין מועלין בעתיקין 'דברי רבי יהודה'. דאי גרסינן ליה הוה ליה לומר איפוך, אלא דרבי טמאן שניתן. וגם רבינו חם מן מסכת ספרי.

מתנותיהם ומנותו של שלמים, שלשמים טענין שתי מתנות, וכבוד ומעשר מתנה אחת. ולא יבול להקריבה, אלא צריך להדמינו עד שיתמוכם. ולא רצה לתרוץ: שמתוך לה עד שיתמוכם, ואז יאמר: אם שלמים – אהא מחולל על מנת הללו. הנה קדשים קלים אעם מחוללים – היינו כל זמן שהם תמימים. משום ומשמע להי לרבי אשעיאי ואז קדש: זכרים עלות ונקבות וזכרי שלמים – דא מירד שנוצא בהובאה

מצי למיבעד הכי, בלא המתנה עד שיתמוכם. **דמיייתי** נמי תורה – ואם תאמר: ואמאי צריך להביא בהמה אחרת לתורה: באותה עצמה שעשה וברי שלמים – ניתגה איהמ: אם אינה שלמים – תהא תורה. ואי משום המתנה – דהו צריך. ואי משום דלא שור באבילות, ושלמים נאכלים לשני ימים לילה אחת, ותורה ליום לילה, ואין מביאין קדשים לבית הפסול – על כרחי דהיי תנא קסבר דמביאי, מדקתני בסמוך: פסח שלא בומנו – שלמים, ואף על גב דפסח אינו נאכל ליום לילה, ושלמים נאכלים לשני ימים לילה, אלמא, לא חיש כן מהאבילות ויש לומר: משום תורה פסח ליום. ואם תאמר: לילוי להם, ויתגה אם הי את תורה – דהיי לזניה, ואם היא שלמים – תהא הלזם נרבה. הא אין להם בא נרבה, והולץ בעורה דהא. כדאמרין בפרק י"א תורה (מנחות פב).

ודילמא איהו דהא – ואם תאמר: ויתגה באותן של שלמים, דהא שור במתנות! ואי משום סמיכה, ושלמים טענין סמיכה ואשם אין טעון סמיכה – אה סמיכה לא מעבא. ואי משום אבילות – אה קסבר דמביאים קדשים לבית הפסול ויש לומר: יצא לתורה אשם בשלמים, שהיי שלמים טענין נסכים ואשם אין טעון נסכים. ואין לומר שיתגה לנסכים, ואם היא שלמים – מוטב, ואם לאו – יהו נסכי נרבה, שהיי אין נסכי חובה ונסכי נרבה שוין.

נסכי חובה לפסלים, ונסכי נרבה מולין על בני אישים. **ודילמא** אשם נזיר ואשם מצורע דהא – ואם תאמר: אשם מצורע יתנה בשלמים, שהיי שוין קון נסכים ויש לומר: דיעק קשיא מאשם נזיר, ואשם מצורע נקט אגב אשם נזיר. עוד יש לומר: דבאשם מצורע איבא שטתא אחרניא, שצריך ליתן דמינו על בהונת מצורע – והבא ליבא מצורע. עוד אמר הרב רבני שמשון מקציף: יצאין לומר שיתגה אשם בשלמים – דשמא הוים א למחר ידע בעל האשם שנאבר האשם, וביא אחר תחתיו, ולא ידע שנמצא, וזהא אותו שיבא והולץ לצייר משום דהוי אשם שנחפרו בעליו באור (לרמייהו). ולרמייהו אלא. השתא ניהא ולא מצי להקשות מיד. אבל בעלה ליבא למאן אשם הוא אם יביא עולה אחרת – שהיי עולה בא נרבה. **שלם** בומנו דהו שלמים – ואם תאמר: כיון דמזרח והיי פסח – אין יבא אשם נזיר ואשם מצורע שני פסחים לאחריהו. שעבשו לא נקרב אלא אחד מן נשאר אותו זמנו. **אשתבח** בת שנתה מאי – אבל לעיל גבי אשם לא מצי למיבעד אשתבח בת שני נשים מאי. לפי שנוכל לומר שיהיה תקנה ברעיה, דכל שבחשאת מתה – באשם רעה, ואם כן רעה עד שתסתאב, והדמים היוו לקרית המזבח. אבל בחשאת – אין בה תקנה כלל, ומשום דכי בעי גטורא: ומאי תאמר: ואם תאמר: ליעל, דקאמר: זכרים עלות – ליתוש דילמא שעניי רגלים ורואש שחם חשאת גטור, והם זכרים. ואם כן, אמאי לא בעי גטורא לעיל כי הבא: דילמא חשאתו צריך לומר: ולדא ליבא למיחש, דהא כל בית דין מתנה עליהם שאם נאבדו יהיו חולין.

תהי בהי יוחנן – בהא דרבי אשעיאי. וכי אופרין לו לאדם: דכל בהמות מוחב אסור לחללה תמימה, שאמר "אם בבדמה הטמאה לרפה בעירב" – ואמר מר מנחות קא,א: בבדלי מומין שנפדו בחבוב מרבה. יכול יפדו על מום עובר בו. והו שבא ליעולן ולחבו בדמיה, נאמר לה: עמוד וחסא לחללה מודו, כשבילי שחובה לתקן הקרבתה על בהמה זול אלא אמר רבי יוחנן – לא דקתני זכרים עלות – לא היא ולא דמיה קריבין בעודה תמימה. אלא ממתיק לה עד שתתם מום קבוע, ויהא מותר לחללה. ומיייתי שתי בהמות, דחא לעילה ודחא לשלמים. ומתגה: אם זו עלה – תהא זו עלה חתיה. וחבירהה שלמי נרבה. ואם זו שלמים – תהא זו שלמים חתיהה וחבירהה עולה נרבה. ומיייתי נמי תורה – ומתגה. ויילמא אשם הוא – וליבא למימר נרבהה נמי אשם – דאין אשם בא נרבה. ומשני: אשם בן שתי שנים – דאשם גולות ומעילות ושפחה תרופה כתיב בתו "איל", והאי ממתיק דאשתבח בן שנה, וליבא לספקי באשם. ויילמא אשם נזיר או אשם מצורע – כדכתיב ברו כמש. בומנו – כל זמן שהווא ראיא לפסח. שלא בומט – עבר זמנו. שלמים הוא – דהא מיייתי שלמים. למאן הלכתא – תירוצאן כלומר, למאי הלכתא אתית לספקוהו בכבוד ומעשר – למיכילינן בומנו, מספק בבור וספק מצורע נאכלין בומנון בעלמם, שהיי אין להם פדיון. וזמי נמי, לכשפדו נאכלין בומנון ונאכלין בתורת בכור ומעשה, שאין נחשטין באשעילו ואין נשקלין בליתרא. חשאת בת שנתה – דהא, כדכתיב (ויקרא ה) "נקבה מן הצאן כשבה" וכל כשבה (בן שנה) (בת שנתה) היא. ואשתבח בת שתי שנים – ובהמה ומתחילין בבת שתי שנים עסקינן. עו ית שנתה לחשאת – לישנא דקרא (מדרב טו) לטימנא בעלמא חאי, כלומר: אם את שנתה היא מקריבה חשאת. חשאת סלקא דעתך – דילמא לאו תעלמא היא, והכי קריבה? ותניא נמי ליבא, דחשאת לא קריבה נרבה. חשאת כונסא לביפא חויה חשאת מאיליה – כדון חשאת שאינה ראויה לקריב, כגון חמש חטאות דאזילי למיתה (תמורה טו,א). לביפא – לאו דוקא. או שמא כיפה יהיה מתוקבת לכך. והיא חותה – שאין נתקן לה מונות. אין לוקיחין בהמות במקום מעשר שני – דהיי לירושלים. כדכתיב (דברים יד) "יצרת הבקס בידך". ועוד: שמא תחכיש בטורה הדרך.

בשנג

אין לוקיחין בהמה במעשר שני – פירש קבנטוס: חזן לירושלים, משום כדכתיב (דברים יד) "יצרת הבקס בידך", דהתורה הקפידה בבקס צורה. ועוד: שמא תחכיש בטורה הדרך. ולא נהירא, דהא דבעין כסף צורה – היינו דוקא דרך חילול, כלן בקות דבר שאינו אוכל, שאו עריך לחזור ולמכור. אבל במקח, דחולין בתמה ולאוכלה בירושלים – שרי, ולא בעינא כסף צורה. והכי נמי אמר ב"הנהל קמא" (בבא קמא צג,ב) מי שיש לו מעות בבבל שאינם בירושלים – ובין בהמה בבבל, וממטי לה בירושלים. אלמא: לא בעינן כסף צורה מירושל, חכמה כסף צורה. תבויש לא קשה כולי האי, דאיבא למימר דיותר טוב לקנות בהמה ולהעלותה לירושלים. ואף על גב שמתבכשת מטורח הדרך, מלהביא המעות על בבל שאינם יוצאים בירושלים. אבל לישנא דבכס צורה – קשה טובא. כדפירשתי. לכך נראה לרבינו יצחק לפרשי: דהיינו טעמא דאין לוקיחין בהמות בו – גוריה שמא יגיל ערדים ערדים. והכי נמי אמרין בפרק "לולב הגזול" (בבא קמא ד) מעות מעשר שני מתחליין על בהמת חזן ועוק, דבי חיים כן חושיים. דבי נזיר, אכרמיים אומרים: על חושיים מתחללין, על חזן אין מתחללין. ומסקי מחלוקת סוכרים, אבל בקבות הרם: מרת מעשר שני מתחללין על חזן, ומשום שדל מום ערדים. וכדכתיב פלגי א מרזין זכרים אש נקבות לא יא. דרבי אמאי לא גזר, ורבנן גזרי. דהא קדמא אין לחזקין – גזירה זכרים אש נקבות. ואם תאמר: כיון דטעמא דהו משום גזירה. אמאי קאמר ההם לשון "מתחללין", דמשמע אפילו דיעבד לא מתיגי דהא אמר בכל דוכתי דכל דבר שהוא דרבנן דיעבד מתיגי. ואם כן "מתחללין" מביעי ליה. דכדכתיב אמרין בפרק "חובבי" (בבא מציעא מה,ב). דקאמר ההם: אלא מאי דרבנן – "אין מתחללין"? "אין מתחללין" מביעי ליהו יש לומר: כיון בדדיהו ד"לולב הגזול" על ש תקנה ליעיל. לומר: יחזור זמני למקומן כדקאמר רבא – משום דכי קאמר דאפילו דיעבד לא מתיגי. דאין אמרין מתיגי – כן ליי דוכתי במו שהיה עושה אותו בתחלה.

ואם

תְּרַוּ עֲלֵיךָ לֹא יֹאמַר אָדָם

פֶּרֶק רְבִיעִי

מתני' המוליד פרות מעשר שני ממקום היקר למקום הזול, או ממקום הזול למקום היקר – הודהו בשער מקומו.

המביא פרות מן הגרן לעיר. פדי יזן מן הגת לעיר – השבח לשני, ויציאה מביתו.

פודין מעשר שני בשער הזול, כמות שהתנגני לזקה, ולא כמות שהוא מוכר. כמות שהשלחני פורט, לא כמות שהוא מצרף.

אין פודין מעשר שני אכסרה. את שדמיו ידועין – נפדה על פי אחד. ואת שאין דמיו ידועין – נפדה על פי שלשה. כגון: היין שקרם, ופרות שהרקיבו, ומעות שהחליאו.

גמרא המוליד פירות כו'. אמר רבי יונה: לא אמרו אלא המוליד. הא בתחילה – אסור.

ובפירות מעשר שני. אבל בפירות שהן טבולין למעשר שני – אפילו לכתחילה מותר.

בהדא רבי, הוי ליה פירין חקא, ופירין בבוהניין, ותוה קבע מעשרות דחקא תפון, ומפרק לזן בשערא דתמן.

תני: בין ביוקר והזול, בין בזול והיקר. ניקא ביוקר והזול. בזול והיקר? שנייא היא שהוא יכול להערים עליו ולפומרו מן החומש.

תני, אבא בר חילפיי בר קרייה אמר: כמה דברים אמורים? בודאי. אבל בדמאי, בין ביוקר והזול, בין בזול והיקר – מוכרו בזול.

למה? משום שנראה להימכר בזול, או משום שהוא יכול להתזירו למקומו?

מה נפיק מביניהון? תירו והוקירו במקומו. אין תימר משום שהוא יכול להתזירו למקומו.

[דף כ"א ע"א]

תרי הוקירו. ואין תימר משום שנראה להימכר בזול, אפילו כו, נראה להימכר בזול. בהדא דרבי הניא בר ווא תוה ברומי, וחסתון מפרקין אילין ניקולוסיא דחקא תפון בשערה דחקא. אמר: מאן דהורי לזן? חילפיי בר קירויא אורי לזן.

תני: משתפר הוא אדם עד שקל. משתפר הוא אדם עד רביעית. היאך עבידא? דינרא חקא בתרין אלפין. ובארבאל, בתרין אלפין ולקן. וכעי מיפן חמישים ריבוא ומיסוק, דיהב ליה חקא בתרין אלפין וחמשיין ריבוא.

תַּנְי: אִין פּוּדִין מַעֲשֵׂר שְׁנִי לְשֵׁם שְׁנִי, אֲלֵא לְשֵׁם הוֹלִין.

רַבִּי שְׂאוּל בְּעֵי: הִנֵּעַ עֲצֻמָּד! שְׁהִיו חֵבֵל יוֹדְעִין בּוֹ שְׁהוּא שְׁנִי אֲפִילוּ בְּנִי.

תַּנְי: אִין פּוּדִין מַעֲשֵׂר שְׁנִי אֲלֵא בְּמִין עַל מִינּוּ. דְּלֵא בְּנִי, מַה אֲנִן אֲמַרִין פּוּדִין מִן הַחֵיטִים עַל הַשְּׁעוּרִין וּמִן הַשְּׁעוּרִין עַל הַחֵיטִים! לְכֵן צְרִיכָה, אֲפִילוּ מִן הָאֲגָדוֹ עַל הַשְּׁמַתִית, וּמִן הַשְּׁמַתִית עַל הָאֲגָדוֹ.

אָמַר רַבִּי הֲנַנְיָא: רַבִּי הֵיךְ לֹקַח קִישׁוּיָא בְּפּוּרוֹת לַמִּלְכוּת, וְקוֹבַע מַעֲשֵׂר שְׁנִי שְׁלָחֵן עַל כָּל עוֹקֵץ וְעוֹקֵץ. רָאָה אוֹתָן כְּאֵלוֹ הֵן חֲתוּבוֹת. רַבִּי יוֹחָנָן בְּעֵי: שְׁלִימוֹת! וְאֵת אֲמַרְתָּ חֲתוּבוֹת?

אָמַר רַבִּי יוֹנָה: וְיֵאוּת! אֵלוֹ שְׁנַיִם שְׁהִיו שׁוֹתֵפִין בְּקִישׁוֹת אַחַת, לְזֶה חֶלֶק אֶחָד, וְלְזֶה תִּשְׁעָה חֶלְקִים, שְׁמָא הוּא אוֹמֵר לוֹ: מִלְּךָ הֲלָקָה וְאֲנִי חֶלְקִי? אֲלֵא עַל יְדֵי זֶה וְעַל יְדֵי זֶה נִמְכַּר בְּיוֹקֵר. וְהִכָּא, עַל יְדֵי זֶה וְעַל יְדֵי זֶה נִמְכַּר בְּיוֹקֵר.

[דף כ"א ע"ב] בְּהֵדָא רַבִּי שְׁמַעוֹן בַּר רַבִּי הֵיךְ מִפְקִיד עַל אֵילִין דְּרוּמֵיָא דְהוּוֹן מְזוּלָזִין בְּהַ, נִמְתָּוּן בַּר קַפְרָא וְקַרְטָטָה קוּמוּי. אָמַר לְהֵם: טַב הוּא כְּלוּם? עַד בְּדוֹן מִילָה מְקַרְטָטָה, וְלֵא טָבָא מִילָה מְקַרְטָטָה וְטָבָא.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִי אָמַר: אִין פּוּדִין מַעֲשֵׂר שְׁנִי אֲלֵא בְּשׁוּוִי. וְאָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה: זֶה שְׁהוּא מְחַלְל, לֹא יֵהֵא מְחַלְל עַל חֲצִי פְרוּטָה, שְׁלֵא יֵהֵא מְחַלְל עַל אֲסִימוּן, אֲלֵא עַד שְׁנֵה פְרוּטָה.

אָמַר רַבִּי אִימִי: כְּמַה זְמַנִּין עֲלָלִי קוּמִי רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי שְׁמַעוֹן בְּן לְקִישׁ, וְאִינִין אֲמַרִי: פּוֹק וְאִישְׁלָם! כְּהֵדִין תַּנְיָיָה: פּוּדִין מַעֲשֵׂר שְׁנִי בְּשַׁעַת הַזֶּה, וְלֹא בְּשַׁעַת הַיּוֹקֵר. כְּמַת שְׁתַּחֲנְנִי לֹקַח, לֹא כְּמַת שְׁהוּא מוֹכֵר. כְּמַת שְׁהוּא לְחֵטְא פּוּרְטָה, לֹא כְּמַת שְׁהוּא מְצַרְף.

עַד בְּדוֹן דְּבַר מְרוּבָה. הֵיךְ דְּבַר מְמוּעֵט? אֲפִילוּ בְּנִי, כְּמַת שְׁתַּחֲנְנִי לֹקַח, לֹא כְּמַת שְׁהוּא מוֹכֵר. כְּמַת שְׁהוּא לְחֵטְא פּוּרְטָה, לֹא כְּמַת שְׁהוּא מְצַרְף.

רַב נַחֲמָן בַּר יַעֲקֹב מַחְוִי חוֹתֵל לְנַגְרָא וּמְפָרֵק עַל הוּפִיָּה. רַבִּי יַנָּאי מַחְוִי רוֹבַע חֵיטִין לְחַטְמוּנְיָא וּמְפָרֵק עַל הוּפִיָּה.

רַבִּי סִימוּן חוּוִי פִירִין לְרַבִּי חֲלָקִיה. אָמַר לִיה: בְּשׁוּוִיָּה? אָמַר לִיה: הֵן. אָמַר רַבִּי חֲלָקִיה בְּשֵׁם רַבִּי סִימוּן: אִין פּוּדִין מַעֲשֵׂר שְׁנִי עַל פִּי הַשּׁוּטִים. רַב פִּינְחָס חוּוִי פִירִין

[דף כ"ב ע"א]

לְגַרוּסָה. אָמַר לִיה: בְּשׁוּוִיָּה? אָמַר לִיה: הֵכִין. אָמַר רַבִּי חֲלָקִיה בְּשֵׁם רַבִּי סִימוּן: אִין פּוּדִין מַעֲשֵׂר שְׁנִי עַל פִּי הַשּׁוּטִין.

אָמַר רַבִּי שְׁמוּי: כַּמָּה דְּכֵר נִשְׁ בְּעֵי בְּמִתְּרַת טְהוּרָה בְּתַקּוּפַת תַּמּוּז, בְּתַר בְּלָגֵי מוּסִיק לְזוּרְיִיָּה, וּמִנִּיתִיהּ פְּרִיטִין וּמִפְּרָקִינִיהּ. אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: כַּמָּה דְּכֵר נִשְׁ בְּעֵי בְּעָרוּבְתָא בְּפִתֵי רַמְשָׂא מִנְשֵׂיִיא קָלְעוּ, וּמַעֲבִיר עֲלֵיהֶן, וּמִיִּיתֵי פְּרִיטִין וּמִפְּרָקִינִיהּ.

אָמַר רַבִּי יוֹדֵן בַּר גְּדִיא, רַבִּי יַעֲקֹב בַּר בּוֹן: מְנִיחִין עֲלֵיוּ עַד שֵׁיבְמוּשׁוֹ, וּפּוּדָה אוֹתָן מוּצְאֵי שְׁבֵת מִיַּד. רַבִּי מְנָא הוּהוּ לִיהּ מִשְׁחָה, וְאַחֲתִיָּה לְעַכּוֹ. אָמַר לִיהּ רַבִּי חֵיִיא בַּר אֲדָא: אֵין הֵהוּא מִישְׁחָה דְּבִית מַעֲקָה קָיִים, הָא עֲנִתָּהּ דְּנִיפְרָקִינִיהּ דְּלָא טַב שִׁיתָא מְנִי.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: פּוּדִין מַעֲשֵׂר שְׁנִי עַל פִּי שְׁלִשָּׁה לְקוּחוֹת, וְאַפִּילוּ אֶחָד מִהֶן גּוֹי. אֲפִילוּ אֶחָד מִהֶן בַּעַל.

רַבִּי יוֹנָה בְּעֵי: שְׁנֵיהֶם גּוֹיִם – לֹא. שְׁנֵיהֶם בְּעֵלִים – לֹא. אֶחָד גּוֹי וְאַחַד בַּעַל – לֹא. אֲלָא לְצַדִּיקִין אִיתְּאמְרַת.

הַלְכָה ב'

מתני' בעל הבית אומר בסלע, ואחר אומר בסלע – בעל הבית קודם, מפני שהוא מוסף המש. בעל הבית אומר בסלע, ואחר אומר בסלע ואפר – את של סלע ואפר קודם, מפני שהוא מוסף על הקרן.

הפודה מעשר שני שלו – מוסף עליו המישיתו, בין שהוא שלו, ובין שניתן לו מתנה. **גמרא** ואין חומשו של זה מרובה על תוספתו של זה? אומר רבי אבין: שנייא היא, שהוא יכול להערים עליו ולפוטרו מן החומש. של סלע ואפר קודם, מפני שהוא מוסף על הקרן.

רבי יעקב בר אידא בשם רבי סימיי: כל מעשר שני שאין בקרנו שנה פרוטה – אינו מוסף חומש. רבי יוסי בי רבי סימון בשם רבי יוחנן: כל מעשר שני שאין בחומשו שנה פרוטה – אינו מוסף חומש. התיב רבי בא בר ממל

[דף כ"ב ע"ב]

והתנינו: המש פרוטות הן! ונתני שש על דעתיה דרבי סימאי! וקרנו של מעשר שני – בשנה פרוטה. ושבע על דעתיה דרבי יוחנן! וחומשו של מעשר שני – שנה פרוטה!

ועוד מן הדא דאמר רבי יוסי בשם רבי מנא בר תנחום, רבי אבהו בשם רבי יוחנן: אין קרקע נקנה בפקחות משנה פרוטה.

וְעוֹד מִן הַדָּא: מַעֲשֵׂר שְׁנִי שְׁאִין דְּמִיּוּ יְדוּעִין – דִּיּוּ שְׁיֵאמַר: הוּא וְהוּמָשׁוּ מְהוּלָּל עַל הַפְּלַע הַזֶּה.

רַבִּי יוֹסִי בְּשֵׁם רַבִּי קְרִיסְפָא, רַבִּי יוֹנָה בְּשֵׁם רַבִּי זְעִירָא: בְּסַלְעַ שְׁלַ מַעֲשֵׂר שְׁנִי – הִיא מִתְנִיתָא. אִי אֶפְשָׁר שְׁלֵא יְהֵא שְׁם הוּלִין כָּל שָׁהוּ.

אָמַר רַבִּי יוֹהָנָן: הַקֹּדֶשׁ שְׁפָדִיּוּ יוֹתֵר עַל דְּמִיּוּ – תַּפְּס אֶת הַכֵּל. מַעֲשֵׂר שְׁנִי שְׁפָדִיּוּ יוֹתֵר עַל דְּמִיּוּ – לֹא תַפְּס אֶת הַכֵּל. מַה בֵּין הַקֹּדֶשׁ, מַה בֵּין מַעֲשֵׂר שְׁנִי? אָמַר רַבִּי אִימִי: שְׁכָן אָדָם מְצוּי לְהִיּוֹת מְרֻבָּה בְּהַקְדִּישׁוֹ.

רַבִּי זְעִירָא בְּעֵי קוּמִי רַבִּי אִימִי: נִבְדַּק אוֹתוֹ הָאִישׁ, וְאָמַר: לֹא לְכַד נִתְפַּנּוּנְתִּי! אָמַר לִיה: לְכָשִׁיבְדוּק. רַבִּי יוֹנָה בְּעֵי: כְּמֹאֵן דְּאָמַר כְּנַכְסִי. בְּרַם כְּמֹאֵן דְּאָמַר אֵינִי כְּנַכְסִי הוּא, מַה בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּמַה בֵּין מַעֲשֵׂר שְׁנִי?

אָמַר רַבִּי יוֹסִי: לֹא כֵן כִּבְר אֲתָמַר טַעְמָא, שְׁכָן אָדָם מְצוּי לְהִיּוֹת מְרֻבָּה בְּהַקְדִּישׁוֹ.

אָמַר רַבִּי יוֹהָנָן: הַקֹּדֶשׁ, פְּדִיּוּ וְלֹא הוֹסִיף הוּמָשׁ – הֲרֵי זֶה פְּדוּי. מַעֲשֵׂר שְׁנִי שְׁפָדִיּוּ וְלֹא הוֹסִיף הוּמָשׁ – הֲרֵי זֶה אֵינִי פְּדוּי. מַה בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּמַה בֵּין מַעֲשֵׂר שְׁנִי? אָמַר רַבִּי הִילָא: הַקֹּדֶשׁ – יֵשׁ לוֹ תוֹבְעִין, מַעֲשֵׂר שְׁנִי – אֵין לוֹ תוֹבְעִין.

רַבִּי יוֹנָה בְּעֵי: כְּמֹאֵן דְּאָמַר אֵינִי כְּנַכְסִי. בְּרַם כְּמֹאֵן דְּאָמַר כְּנַכְסִי הוּא, מַה בֵּין הַקֹּדֶשׁ מַה בֵּין מַעֲשֵׂר שְׁנִי? אָמַר רַבִּי יוֹסִי: וְלֹא כִּבְר אֵיתָמַר טַעְמָא, הַקֹּדֶשׁ – יֵשׁ לוֹ תוֹבְעִין, מַעֲשֵׂר שְׁנִי – אֵין לוֹ תוֹבְעִין.

הַפּוֹדָה מַעֲשֵׂר שְׁנִי שְׁלֹו – מוֹסִיף עָלָיו חֲמִישִׁיתוֹ. בֵּין שְׁהוּא שְׁלֹו, בֵּין שְׁנִיתָן לוֹ כְּמִתְנָה.

מִתְנִיתָא – דְּרַבִּי מֵאִיר הִיא! דְּרַבִּי מֵאִיר אָמַר: אֵין מִתְנָה כְּמִכְרָ.

אָמַר רַבִּי יוֹנָה: דְּבַרִּי הַכֵּל הִיא! תִּפְתָּר בְּפִירוֹת שְׁהוּ טְבוּלִין לְמַעֲשֵׂר.

[דף כ"ג ע"א]

וְהִתְנַיִנוּ: הַפּוֹדָה נִטַע רְבָעֵי שְׁלֹו – מוֹסִיף עָלָיו חֲמִישִׁיתוֹ! אֵית לָךְ מִימַר: כְּפִירוֹת שְׁהוּ טְבוּלִין לְמַעֲשֵׂר שְׁנִי?

וְהִתְנַיִנוּ: לְנִטַע רְבָעֵי, לֹא לְנִטַע רְבָעֵי עֲצָמוּ! בְּרַם הִכָּא, מַעֲשֵׂר הָוֵי סוּפָד מִימַר.

הַלְכָה ג'

מתני' מערימין על מעשר שני. ביצד? אומר אדם לחבירו, לכנו ולכתו הגדולים, לעבדו ולשפחתו העבדים: "הילך מעות האלו ופדה לך את מעשר זה". אבל לא יאמר בן לכנו ולכתו הקטנים, ולעבדו ולשפחתו הכנענים, מפני שיזון – בידו.

היה עומד בגרן ואין בידו מעות, אומר לחברו: הרי הפרות הללו נתונים לך מתנה, וחזור ואומר לו: הרי הן מהללין על מעות שבבית.

גמרא רבי אבון אמר: איתפלגון רבי לעזר ורבי יוסי בר הנניה. חד אמר: למה מערימין עליו? מפני שכתוב בו ברכה. והרנה אמר: למה הודין אותו בשער הזול? מפני שכתוב בו ברכה.

מה גן קיימין? אם בשאמר לו: "צא ופדה לי" – שלוחו הוא! "צא ופדה לך" – שלו הו; אלא כי גן קיימין: בשאמר לו: "פדה לי משלך, פדה לך משלך". ותני בן: "פדה לי משלך, פדה לך משלך" – אינו מוסף חומש.

אמר רבי יוחנן: כל מעשר שאינו הוא ופדיונו משל – אינו מוסף חומש. רבי יוסי כי רבי בון בשם רבי חנינא: טעמא דרבי יוחנן, (ויקרא כו) **ואם גאל יגאל איש ממעשרו חמשיתו יסף עליו**. בדי שיהא הוא ופדיונו משל.

מה גן קיימין? אם בגדולה – זכת בסימנים. אם בקטנה, קטן זכה? אמר רבי יודן בר שלום קומי רבי יוסי: תפטר במאן דאמר: הקטן תורם.

אמר ליה: ואפילו במאן דאמר הקטן תורם, קטן זכה?

[דף כ"ג ע"ב] על דעתין דרבנין דתמן – ניהא. דתמן אמרין בשם רב נחמן בר יעקב: כל שנותנין לו אגוז ומשליכו, צרור והוא נטלו – המוציא בידו כמוציא באשפה.

אגוז והוא נטלו, צרור והוא משליכו – גזילו גזל, מפני דרכי שלום.

אגוז וצרור, והוא נטלן ומצניען ומביאן לאחר זמן – גזילו גזל גמור.

זכה לעצמו, אבל לא לאחרים. רב הונא אמר: בשם שהוא זוכה לעצמו – כך הוא זוכה לאחרים. הכל מודים שאין מתנתו מתנה. דכתיב (שמות כב) **כי יתן איש** – מתנת איש – מתנה, ואין מתנת קטן מתנה.

דברי חכמים: רבי יודה בר פזי בשם רבי יוחנן, רבי יעקב בר אהא בשם רבי יוחנן: לעולם אין גזילו גזל גמור, עד שביא שתי שערות.

רבי אבהו בשם רבי יוחנן: הך דתימא – להוציא מפנו בדין. אבל להביא קרפן שבועה – כל עפא מודיי עד שביא שתי שערות.

חֲבֵרָיִיא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסִי בְּעֵי: מַעֲתָה אֶפִּילוּ לְעַצְמוֹ לֹא יוֹכְחוּ דְכֹתִיב: אֶל רַעְהוּ, עַד שִׁיחָא בְּרַעְהוּ: רַבִּי יוֹסִי בִּי רַבִּי בּוֹן בְּשֵׁם רַב שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק, פֶּתֵר לָהּ בְּשִׁיטַת אֶפְרוֹמָיוֹת. דְּתַנְיִנֵּן תַּמּוֹן: אֶפְרוֹמָיוֹת – מִקְהָן מְקָה, וּמִמְבָּרְן מִמְבָּר בְּמַטְלִינִין.

וְהַתְּנִינֵן: אֲבָל אֵינוֹ מִזְבֵּחַ לֹא עַל יְדֵי בְּנוֹ וּבְתוֹ הַקְּטָנִים וְלֹא עַל יְדֵי עַבְדוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַכְּנַעֲנִים, מִפְּנֵי שְׂיָדָן בְּיָדוֹ!

רַבְּנָן דְּמִיסְרִין אָמְרִין: כָּאֵן – בְּקַמְן שׁוֹשׁ בּוֹ דַּעַת. כָּאֵן – בְּקַמְן שְׂאִין בּוֹ דַּעַת.

תַּמּוֹן תְּנִינֵן: הַשְׁוֹאֵל אֶת הַפֶּרָה, וְשִׁילְחָה לּוֹ בְּיַד בְּנוֹ בְּיַד עַבְדוֹ בְּיַד שְׁלוּחֹהוּ! לִית הִדָּא אָמְרָה שְׁהַעֲבֵד זָכָה מִרְבוֹ לְאַחֲרָה? אָמַר רַבִּי לְעוֹר: תַּפְתֵּר בְּעַבְד עֲבָרִי.

אָמַר רַבִּי יוֹהָנָן: אֶפִּילוּ תִּפְתְּרִינָהּ בְּעַבְד כְּנַעֲנִי, תִּפְתֵּר בְּאֹמֵר לוֹ: "פֶּתַח לָהּ וְהִיא בָּאָה מֵאֵלֶיךָ". וְתַנִּי בֵּן: הַנְּהִיגָהּ, הַמְּשִׁיכָהּ, קָרָא לָהּ וּבָאת אַחֲרָיו – נִתְחַיֵּב לָהּ לְשֵׁלֶם בְּשׁוֹאֵל.

רַבִּי זְעִירָא שְׁמַע לָהּ מִן הַכָּא, אֲבָל אֵינוֹ מִזְבֵּחַ לֹא עַל יְדֵי בְּנוֹ וּבְתוֹ הַקְּטָנִים, וְלֹא עַל יְדֵי עַבְדוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַכְּנַעֲנִים, מִפְּנֵי שְׂיָדָן בְּיָדוֹ. לִית הִדָּא אָמְרָה: שְׂאִין הַעֲבֵד זָכָה מִרְבוֹ לְאַחֲרָה!

תִּפְתֵּר בְּרַבִּי מֵאִיר. דְּרַבִּי מֵאִיר עֲבִיד יַד הַעֲבֵד בְּיַד רַבּוֹ. וְהַתְּנִי: אֲשֶׁתּוֹ! רַבִּי מֵאִיר סָבַר: יַד הָאִשָּׁה בְּיַד בַּעֲלָהּ.

רַבִּי חֲנַנְיָא בְּשֵׁם רַבִּי פִּינְחָס: תִּפְתֵּר כְּהַדִּין תְּנִינָהּ. דְּתַנִּי: אֲשֶׁתּוֹ – אֵינָהּ פּוֹדָה לּוֹ מַעֲשֵׂר שְׁנִי. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: אֲשֶׁתּוֹ – פּוֹדָה לּוֹ מַעֲשֵׂר שְׁנִי.

וְהַדִּין תְּנִינָהּ, רַבִּי מֵאִיר עֲבִיד יַד הַעֲבֵד בְּיַד רַבּוֹ, וְלֹא יַד הָאִשָּׁה בְּיַד בַּעֲלָהּ.

בְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ עוֹשִׂין בֶּן בְּמַעוֹת, הָיוּ נוֹטְלִין אוֹתָן וּבוֹרְחִין, הַתְּקִינוּ שִׁיחָא עוֹשִׂין בְּפִירוֹת.

אַף עַל פִּי בֶּן הָיוּ נוֹטְלִין אוֹתָן וְאוֹכְלִין אוֹתָן, הַתְּקִינוּ שִׁיחָא מִזְבֵּחַ לּוֹ אֶחָד מַעֲשֵׂרָה לְקַרְקַע.

רַבִּי אִינְיָיָא בַּר סִיסִי, סָלַק גְּבִייהּ רַבִּי יוֹנָתָן. אָמַר לֵיהּ: אֶפְרוֹק לָךְ בְּהִדָּא סִילְעָא. אָמַר: אֵי בְּעֵי מִינָם נָסָא, חֲזוֹר וְנִסְתָּה מִינָהּ.

[דף כ"ד ע"א]

אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: כִּד שְׁעָרִית דַּעֲתִיחָא, דְּאֵלּוּ נִסְתָּה לֹא הָוּה אָמַר לִי כְּלוּם. לְפֻּם בֶּן יְהוֹבִית יְתָה לֵיהּ.

הַלְבָּח ד'

מִתְנִי' מִשְׁדּוּ מִמְּנוּ מַעֲשֵׂר בְּסַלְעַ, וְלֹא הַסְּפִיק לְפָדוֹתוֹ עַד שְׁעָמַד בְּשִׁתִּים – נוֹתֵן לּוֹ סַלְעַ, וּמִשְׁתַּבֵּר בְּסַלְעַ, וּמַעֲשֵׂר שְׁנִי שְׁלוֹ.

מִשְׁדָּךְ מִמְּנוֹ מַעֲשֵׂר בְּשִׁתַּיִם, וְלֹא הִסְפִּיק לְפָדוּתוֹ עַד שֶׁעָמַד בְּסַלַע – נוֹתֵן לוֹ סַלַע מִחֻלְיוֹ, וְסַלַע שֶׁל מַעֲשֵׂר שְׁנִי שָׁלוֹ.

אִם הָיָה עִם הָאָרֶץ – נוֹתֵן לוֹ מִדְּמִיּוֹ.

הַפּוֹדָה מַעֲשֵׂר שְׁנִי וְלֹא קָרָא שָׁם. רַבִּי יוֹסִי אָמַר: דִּיּוּ. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: צָרִיד לְפָרֵשׁ.

הָיָה מְדַבֵּר עִם הָאִשָּׁה עַל עֶסְמִי גִטָּה וְקִדּוּשִׁיהָ, וְנָתַן לָהּ גִטָּה וְקִדּוּשִׁיהָ וְלֹא פָרַשׁ. רַבִּי יוֹסִי אָמַר: דִּיּוּ. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: צָרִיד לְפָרֵשׁ.

[דף כ"ד ע"ב]

גמרא מִתְּנִיתִין דְּלָא בְּרַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל! דְּתַנִּינֵן: רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אָמַר: לְעוֹלָם מִשְׁיַכְתּוֹ שֶׁל מַעֲשֵׂר שְׁנִי – הוּא פְּדִינּוֹ.

רַבִּי יוֹסִי בִּשְׁם רַבִּי לְעוֹזֵר: אֵין מוֹסִיפִין חוֹמְשׁ עַל הַסַּלַע הַשְּׁנֵייה. וְהָיָה רַבִּי לְעוֹזֵר מִסְתַּבֵּל בֵּיהּ. אָמַר לִיה: מַה אַתָּה מִסְתַּבֵּל בֵּי? אָף רַבִּי הִילָא מוֹדִי בְּה! בֵּי דְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל מַעֲשֵׂר שְׁנִי שְׁאִין הוּא וּפְדִינּוֹ מִשְׁלוֹ – אֵינוֹ מוֹסִיף חוֹמְשׁ.

מַהוּ צָרִיד לְפָרֵשׁ? זֶה גִיטִיךְ וְזֶה קִידּוּשִׁיךְ. וְהִכָּא, זֶה פְּדִיּוֹן מַעֲשֵׂר שְׁנִי.

רַבִּי זְעִירָא, חָיִיא בַר בּוֹז, אָבָא בַר תַּחְלִיפָא בְּשֵׁם רַבִּי הוֹשַׁעְיָה: מַה פְּלִיגִין? כְּשֶׁהַפְּלִיגוֹ דְעָתָן לְעַנְיִנוֹת אַהֲרִים. אָבָל אִם הָיִי עֶסְמִיקִים בְּאוֹתוֹ עֲנִין – גִּט הוּא.

רַבִּי חֲזַי בְּעֵי קוֹמֵי רַבִּי יוֹסִי: רַבִּי – כְּרַבִּי יוֹסִי, וְרַבִּי נִתֵן – כְּרַבִּי יוֹדֵעַ?

דְּתַנִּינֵן תַּפְּסֵן: אִי אִיפְשִׁי שְׁתַּקְבֵּל לָהּ, אֲלֵא הָא לָךְ וְתֵן לָהּ, אִם רָצָה לְהַחְזִיר – יַחְזִיר.

מִתְּנִיתָא – דְּרַבִּי. דְּתַנִּי: אָמְרָה: הַתְּקַבֵּל לִי גִיטִי, וְהִלָּךְ וְאָמַר לוֹ: אֲשַׁתְּךָ אָמְרָה: "הַתְּקַבֵּל לִי גִיטִי".

הוֹלִיכּוֹ לָהּ, וְנִתְּנָהּ לָהּ, זָכָה לָהּ, הַתְּקַבֵּל לָהּ, אִם רָצָה לְהַחְזִיר – לֹא יַחְזִיר; דְּכָרִי רַבִּי.

רַבִּי נִתֵן אָמַר: הוֹלִיכּוֹ לָהּ, וְנִתְּנָהּ לָהּ, אִם רָצָה לְהַחְזִיר – יַחְזִיר. זָכָה לָהּ, הַתְּקַבֵּל לָהּ, אִם רָצָה לְהַחְזִיר – לֹא יַחְזִיר.

רַבִּי אָמַר: בְּכוֹלֵן לֹא יַחְזִיר, עַד שִׁיאָמַר לוֹ: אִי אִפְשִׁי שְׁתַּקְבֵּלִי, אֲלֵא שְׁתוֹלִיכִי לָהּ.

וְקִשְׂיָא עַל דְּרַבִּי, הָא לָךְ

[דף כ"ה ע"א]

מִדְּבוּרֵי, אִם רָצָה לְהַחְזִיר – לֹא יַחְזִיר! וְקִשְׂיָא עַל דְּרַבִּי נִתֵן. הָא לָךְ מִדִּיבּוּרָא, אִם רָצָה לְהַחְזִיר –

לֹא יַחְזִיר!

רבי הונא אומר: נעשה שלוחו ושלוחה. איסה אומר: בולחן דתנינן: "שלוחו ושלוחה" – מגורשת ואינה מגורשת.

אמר ליה: ומה בידך? ואמר רבי יעירא, הויה בר בון, אבא בר תחליפא בשם רבי הושעיה: מה פליגי? פשהפליגו דעתון לעניינים אחרים. אבל אם היו עסקין באותו עניין – גט הוא. והבא, אפילו הן עסקין באותו עניין – היא המחלוקת.

רבי עזרה בעי קומי רבי מנא: אף לעניין מתנה בן? אדם עושה שליח לקבל דבר שאינו שלו? אומר ליה: תמן התורה ויבת אותה בגיטה והיא עושה שליח לקבל דבר שהוא שלה! אית לך מימר במתנה אדם עושה שליח לקבל דבר שאינו שלו?

ועוד מן הדא, דאמר רבי יוסי, רבי יעקב בר זבדי, רבי אבהו בשם רבי יוחנן: אומר ליתן מתנה לחבירו, וביקש לחזור בו – חוזר בו. גם רבי יוסי עם רבי יעקב בר זבדי, אומר ליה: והיינו היין צדק (ויקרא יט, לו)? אמרין: בשעה שאמר היו, צדק הוה.

הלכה ה' מתני' המניח אפר, ואכל עליו חציו, והלך למקום אחר והרי הוא יוצא בפניו – אוכל עליו עוד אפר.

המניח בפניו, ואכל עליו חציו, והלך למקום אחר והרי הוא יוצא באפר – אוכל עליו עוד פלג. המניח אפר של מעשר שני – אוכל עליו אחד עשר

[דף כ"ה ע"ב]

איסר ואחד מפאה באיפר.

בית שמאי אומרים: הכל עשרה. ובית הלל אומרים: בודאי – אחד עשר. ובדמאי – עשרה.

[דף כ"ו ע"א]

גמרא תני רבי חייא: שני איפרין – פונדיון. אומר רבי מתניא: מתניתא אמרה בן? המניח איפר ואכל עליו חציו, והלך לו למקום אחר והרי הוא יוצא בפניו – אוכל עליו עוד איפר.

שמואל אומר: לא מצינא תנייה! אין יסב חד לעשרה – צריך למיסב תדא למאת. אין יסב תדא למאת – צריך למיסב תדא לאלף. אין יסב תדא לאלף – צריך למיסב תדא לעשרת אלפים. בית שמאי אומרים וכו', בית הלל אומרים: בודאי – אחד עשר, ובדמאי – עשרה. תני בר קפרא: בין בדמאי בין בודאי – אחד עשר הן. הורי רבי יודן בי רבי שלום, בהדא דתני בר קפרא.

מתניתין – רַבִּי לִיעֶזְרָא! דְּרַבִּי לִיעֶזְרָא אָמַר: הִנָּאֲמֵן עַל הַשְּׁנִי – נֶאֱמַן עַל הָרֵאשׁוֹן. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: דְּבַרִּי הַכֹּל הֵיא! עָשׂוֹ אוֹתוֹ כְּתוּסָפוֹת הַבִּיבּוּרִים. מַה תּוּסָפוֹת הַבִּיבּוּרִים – נֶאֱכָלָת בְּמַתְרָה וּפְמַתְרָה מִדְּמַאי. אַף זֶה – נֶאֱכָל מִשׁוּם שְׁנִי וּפְמַתְרָה מִן הָרֵאשׁוֹן. אֲתָא רַבִּי הֲנַנְיָה בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסִי: דְּרַבִּי לִיעֶזְרָא הֵיא!

הַלְכָה ו' מַתְנִי' כֹּל הַמְּעוֹת הַנִּמְצָאִין – הֲרִי אֵלֵי חֲלִין. וְאִפְלוּ דִּינְרֵי זָהָב עִם הַפֶּסֶק וְעִם הַמְּעוֹת. מִצָּא כְּתוּבֵן הָרֵשׁ, וְכַתוּב עָלָיו:

[דף כ"ו ע"ב]

"מַעֲשֵׂר" – הֲרִי זֶה מַעֲשֵׂר. הַמּוּצָא כְּלִי וְכַתוּב עָלָיו "קֶרֶבֶן", רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: אִם הָיָה שֶׁל הָרֵשׁ – הוּא חֲלִין, וּמַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ קֶרֶבֶן. וְאִם הָיָה שֶׁל מַתְכָּת – הוּא קֶרֶבֶן, וּמַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ חֲלִין. אָמְרוּ לוֹ: אֵין דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לְהֵיטִיב בּוֹנִסִין חֲלִין בְּקֶרֶבֶן.

הַמּוּצָא כְּלִי וְכַתוּב עָלָיו "קוֹף" – קֶרֶבֶן. מִ"ם" – מַעֲשֵׂר. "דְּלִית" – דְּמַאי. "טִית" – טָבֵל. "תִּי" – תְּרוּמָה. שֶׁבִּשְׁעַת סַבְּנָה הָיוּ כּוֹתְבִין "תִּי" תַּחַת תְּרוּמָה.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר: וְכוּלֵן שְׁמוֹת אָדָם הֵן. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: אִפְלוּ מִצָּא חֲבִית וְהֵיא מְלֵאָה פְּרוֹת, וְכַתוּב עָלֶיהָ "תְּרוּמָה" – הֲרִי אֵלֵי חֲלִין, שְׁאֵנִי אָמַר: אֲשֶׁתְּקַד הֵיתָה מְלֵאָה פְּרוֹת תְּרוּמָה, וּפְנָה.

הָאֹמֵר לְבָנִי: "מַעֲשֵׂר שְׁנִי בְּזוּיִת זֶה" וּמִצָּא בְּזוּיִת אַחֲרָת – הֲרִי אֵלֵי חֲלִין. "הֲרִי שֶׁם מְנָה" וּמִצָּא מְאֵתִים – הַשְּׂאֵר חֲלִין. "מְאֵתִים" וּמִצָּא מְנָה – הַכֹּל מַעֲשֵׂר.

גְּמָרָא שְׁלֵא תֵאמַר: הוֹאִיל וְאֵין דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לַעֲשׂוֹת בֵּן – יֵהָא שְׁנִי, לְפָנִים בֵּן צָרִיךְ מִימַר: חֲלִין.

תְּנִי: אֶלְ"ף, דְּל"ת, הִי"ת, טִי"ת, רִי"ש, תִּי"ו – תְּרוּמָה.

אֶלְ"ף – קְדַמִּיתָא. דְּלִי"ת – דְּמוּעָה. הִי"ת – חֲלָבֵי. טִי"ת – טִיבֵי. רִי"ש – רֵאשִׁית. מִ"ם – מַעֲשֵׂר. תִּי"ו – תְּרוּמָה.

בִּישׁוּן – שְׁנִי. פִּישׁוּן – שְׁנִי. יו"ד, מִ"ם – מַעֲשֵׂר.

"מַעֲשֵׂר עִיר". "פּוֹרְקָן". "לְשֵׁם יוֹסִי". "לְשֵׁם שְׁמַעוֹן". "לְעֵלוֹת לְאֹהֲלֵן בִּירוּשָׁלַיִם" – חֲלִין. אֲנִי אָמַר: סִיבּוּלְיָה עָשׂוֹ בִּינֵיהֶן.

עַד כְּדוֹן וְשִׁנּוּת. חֲדָשׁוֹת? אֲנִי אָמַר: אֲתַמּוּל הֵיתָה מְלֵאָה תְּרוּמָה וּפְנָה.

כְּהָדָא דְּרַבִּי יוֹנָה וְרַבִּי יוֹסִי הוּוֹן שׁוֹתְפִין בְּגַרְבִּיָּה, כַּד דְּמַד רַבִּי יוֹנָה, אָמַר רַבִּי מְנָא לְרַבִּי יוֹסִי, כֹּל גָּרֵב דְּכַתִּיב בֵּיה "רַבִּי יוֹנָה" – דִּידִין אָמַר לֵיה: אֲשֶׁתְּקַד הָנוּה דִּידֶךָ. אִישְׁתְּדָא – דִּידִי. מִצָּא בְּמַגּוּפְתוֹ הֲרִי הוּא כְּתוּב עָלָיו "מַעֲשֵׂר" – הֲרִי זֶה מַעֲשֵׂר.

נתחלפו לו?

[דף כ"ז ע"א]

תִּמְנָן תְּנִינָן: זִמְנָן שְׁחֹרִים וּמִצָּא לְכָנִים, לְכָנִים וּמִצָּא שְׁחֹרִים. שְׁנִים וּמִצָּא שְׁלֶשָׁה – אִסּוּרִין. שְׁלֶשָׁה וּמִצָּא שְׁנִים – מוּתָרִין.

רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אֲחָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵא: דְּרַבִּי הוּא. דְּתַנְי: מֵאֵתִים וּמִצָּא מָנָה – הַמָּנָה נִיטְלָה; דְּבַרִּי רַבִּי. וְחֻקִּים אִסּוּרִים: חוּלִין.

חֹזֵר וְאָמַר: דְּבַרִּי הַבֵּל הוּא! שְׁנִיָּא הוּא בְּגוּזְלִין שְׁדַרְבָּן לְפָרוּת. וְהַתְּנִי רַבִּי חֲלַפְתָּא בְּן שְׂאוּל: הוּא הַדְּבַר בְּגוּזְלִין, הוּא הַדְּבַר בְּכַצִּים! הוּוּ: דְּרַבִּי הוּא.

תִּמְנָן – הוּא הַנִּיחַ הוּא מִצָּא. בְּרַם הָכָא – אָבִיו הַנִּיחַ, בְּנֵו מִצָּא.

רַבִּי בּוֹז בַּר בַּהֲנָן אָמַר קוּמִי רַבִּי יוֹסֵא בְּשֵׁם רַבִּי אֲחָא: הוֹרִי רַבִּי בָּא בַר זַבְדָּא בְּמַעֲשֵׂר שְׁנִי – בַּהֲדָא דְּרַבִּי.

הָרִי שְׁהִיָּה מוּצְטַעַר עַל מַעֲוִיתוֹי שֶׁל אָבִיו, נִרְאָה לּוֹ בְּחִלוּם: כֶּד וְכַד הֵם, וּבְמִקּוּם פְּלוּנֵי הֵם. אֲתָא עוֹבְדָא קוּמִי רַבִּינָן, אִמְרִין: דְּבַרִּי חִלּוּמוֹת – לֹא מַעֲלִין וְלֹא מוֹרִידִין.

רַבִּי יוֹנָה בְּעֵי: מוּצְטַעַר וְחָמִי וְאֵת אִמְרַתְּ הַכִּינִי? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: לֹא מִסְתַּבְּרָא, דְּלֹא, בַּהֲהוּא דְּלֹא מוּצְטַעַר וְחָמִי. בְּרַם הָכָא כְּמָה דְּבַר נֵשׁ הוּוּ – הוּא חֲלִים. אָמַר רַבִּי אָבִין: מֵאֵן דְּעַבְדַּ, יֵאוּת עַבְדַּ כְּרַבִּי יוֹסֵי.

חַד בַּר נֵשׁ אֲתָא לְגַבִּי דְּרַבִּי יוֹסֵי בְּן חֲלַפְתָּא. אָמַר לִיה: חֲמִית בְּחִילְמָא, מִיתְּמַר לִי: אִיוּזַל לְקַפּוּדְקֵיָא, וְאֵת מִשְׁכַּח מִידְלָא דְּאַבּוּד! אָמַר לִיה: אָזַל אָבִי דְּהַהוּא גְּבָרָא לְקַפּוּדְקֵיָא מִן יוּמוֹי? אָמַר לִיה: לֹא. אָמַר לִיה: אִיוּזַל מְנִי עֲשֵׂר שְׁרִינָן גּוּ בְּיִתְדֵי, וְאֵת מִשְׁכַּח מִידְלָא דְּאַבּוּד תַּחֲוֹת קַפָּא דְּקוּרְיָא.

חַד בַּר נֵשׁ אֲתָא לְגַבִּי דְּרַבִּי יוֹסֵי בַר חֲלַפְתָּא. אָמַר לִיה: חֲמִית בְּחִילְמָא לְבוּשׁ חַד כְּלִיל דְּזוּת. אָמַר לִיה: דָּאֵת מִתְּרוּמָמָא. לְכַתֵּר יוּמִין אֲתָא חַד חוֹרָן, אָמַר לִיה: חֲמִית בְּחִילְמָא לְבוּשׁ כְּלִילָא דְּזוּת, אָמַר לִיה: דָּאֵת מַלְקִי. אָמַר לִיה: לְהַהוּא גְּבָרָא אִמְרַתְּ דָּאֵת מִתְּרוּמָמָא, וְלִי אִמְרַתְּ דָּאֵת מַלְקִי? אָמַר לִיה: הַהוּא תְּוּחַ בְּנַצְיָא, וְאֵת בְּחַבְטֵיָא.

חַד בַּר נֵשׁ אֲתָא לְגַבִּי דְּרַבִּי יִשְׁמַעְעָל בְּרַבִּי יוֹסֵי. אָמַר לִיה: חֲמִית בְּחִילְמָא מִשְׁקָה זִיתָא מִשְׁחָ. אָמַר לִיה: תִּיפַח רוחִיה דְּהַהוּא גְּבָרָא, לְאִימִיה הוּא חֲכִים.

חַד בַּר נֵשׁ אֲתָא לְגַבִּי רַבִּי יִשְׁמַעְעָל בִּי רַבִּי יוֹסֵי. אָמַר לִיה: חֲמִית בְּחִילְמָא עֵינֵי נִשְׁקָה חֲבִירְתָּהּ. אָמַר לִיה: תִּיפַח רוחִיה דְּהַהוּא גְּבָרָא, לְאַהֲתִיה הוּא חֲכִים.

חד בר נש אתא לגבי רבי ישמעאל בי רבי יוסי, אמר ליה: חמית בחילמאי אית לי תלתא עינין, אמר ליה:

[דף כ"ז ע"ב]

תנורין את עבד, תרתין עיניך ועיניה דתנורא.

חד בר נש אתא לגבי רבי ישמעאל בי רבי יוסי, אמר ליה: חמית בחילמאי אית לי ארבעה אודנין, אמר ליה: מלוי את תרתין אודניך ותרתין אודני דגרבא.

חד בר נש אתא לגבי רבי ישמעאל בי רבי יוסי, אמר ליה: חמית בחילמאי ברייתא ערקין מן קומי, אמר ליה: דאת מייתי איזיאי וכל עמא ערקין מן קדמך.

חד בר נש אתא לגבי רבי ישמעאל בי רבי יוסי, אמר ליה: חמית בחילמאי לביש חד פינקס דתרי עשר לוחין, אמר ליה: איסמנוא דההוא גברא אית בה תרי עשר מרקען.

חד בר נש אתא לגבי רבי ישמעאל בי רבי יוסי, אמר ליה: חמית בחילמאי בלע חד כוכב, אמר ליה: תיפח רוחיה דההוא גברא, יהודאי קמל! דכתוב (במדבר כד): דרף כוכב מעקב.

חד בר נש אתא לקמיה דרבי ישמעאל בי רבי יוסי, אמר ליה: חמית בחילמאי פרמיה דההוא גברא מסיק חסין, אמר ליה: חמריה דההוא גברא מיפוק בסיס, ואת מינסב חסין וצבע בסיסין.

חד בר נש אתא לגבי דרבי ישמעאל בי רבי יוסי, אמר ליה: חמית בחילמאי, מיתמר לי הכין, זרק אצבעתך גת. אמר ליה: הב לי אגרא ואנא אמר לך. אמר ליה: חמית בחילמאי מיתמר לי הכין, תיהוי גת בפומך. אמר ליה: הב לי אגרא ואנא אמר לך. אמר ליה: חמית בחילמאי הכין וקוף אצבעך. אמר ליה: לא אמרית לך? הב לי אגרי ואנא אמר לך! בד דאיתמר לך הכין – גת דילפא בחיטך. בד איתמר לך הכין – אינפחן. בד איתמר לך הכין – צכחין.

חד פתיי אמר: אנא איזול מפלי בהדין סבא דיהודאי, אתא לגביה, אמר ליה: חמית בחילמאי ארבעה אודין וארבע שיקמין מקניתא, אדרא תורתא, ויהוא גברא יתיב מדרף. אמר ליה: תיפח רוחיה דההוא גברא! לית הדין חלם!

אפילו מן, לית את נפיק ריקן! ארבעתי אודין – ארבעתי שיטתיה דערסא. ד' שיקמין – ארבעתי פורעתא דערסא. מקניתה – מרגלתא, אדרא – דרא דתיבנא, תורתא – אצבעתא, ויהוא גברא יתיב מדרף, ויהוא גברא רביע בגויה, לא חיי ולא מוית, וכן הוות ליה.

הדא איתא דאתיא לגבי רבי לעזר, אמרה ליה: חמית בחילמאי, תיניתא דביתא מיתברא, אמר לה: דאת מולד בר דבר, אולה וילדה בר דבר, בתר יומין אולה בעיא ליה, אמרין לה תלמידוי לית

הוא חָכָא. אָמְרִין לָהּ: מַה אֶת בְּעֵינַי מִיְנִיחָא? אָמְרָה לֹזֵן: חֲמִית הָיִיא אֶתְתָּא בְּחֻלְמַי תִּנְיִיתָא דְבֵייתָא מִיתְבְּרָא. אָמְרִין לָהּ: דָּאת מוֹלִיד בַּר דְּכַר, וּבְעֵלְהָ דִּהְיִיא אִיתְתָּא מְוִית.

כַּד אֶתְתָּא רַבִּי לֵיעָזֵר, תְּנִין לֵיהּ עוֹבְדָא. אָמַר לֹזֵן: קְטַלְתוּן נַפְשִׁי! לְמַה? שְׂאִין הַחֲלוּם הוֹלֵךְ אֵלָּא אַחַר פְּתוּוֹנָא. שְׁנַאֲמַר (בראשית מא): **וַיְהִי כַּאֲשֶׁר פָּתַר לָנוּ בֶן הָיָה.**

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל הַחֲלוּמוֹת – הוֹלְכִין אַחַר פְּתוּוֹנֵיהוּן. הוּיָן מִן הֵינִן. יֵשׁ שׁוֹתֵה יוּן וְטוֹב לוֹ, יֵשׁ שׁוֹתֵה יוּן וְרַע לוֹ. תְּלֻמִיד חָכֵם שׁוֹתֵה – וְטוֹב לוֹ, עִם הָאֶרֶץ שׁוֹתֵה – וְרַע לוֹ.

חַד בַּר נֵשׁ אֶתְתָּא לְגַבִּי רַבִּי עֲקִיבָה, אָמַר לֵיהּ: חֲמִית בְּחֻלְמַי רְגְלִי קְטִינָא. אָמַר לֵיהּ: דְּמוֹעָדָא מְוִיתִי וְלִית מִיכַל קוּפְדִּי.

אֶתְתָּא חַד חוֹרֵן לְגַבִּיחָא, אָמַר: חֲמִית בְּחֻלְמַי רְגְלִי מְסוּבְלָא. אָמַר לֵיהּ: מוֹעָדָא מְוִיתִי וְאִית לָךְ קוּפְדִּי סְגִי.

חַד תְּלֻמִיד מִן דְּרַבִּי עֲקִיבָה הוּהוּ יְתִיב, וְאֶפְוִי מְשַׁנְיִין. אָמַר לֵיהּ: מַהוּ פִּזֵּן? אָמַר לֵיהּ: חֲמִית בְּחֻלְמַי תְּלַת מִלִּין קְשִׁיין. בְּאֶדְרָא אֶתְ מְוִית. וְנִסְכֵּן לִית אֶתְ חֲמִי. וּמַה דָּאת זְרַע לִית אֶתְ כְּנֵשׁ.

אָמַר לֵיהּ: תְּלַתִּיהוּן טְבִין אִינִין! בְּהַדְרָא דְאִוְרִייתָא אֶתְ מַתְרוּמְמָא. וְנִסְיִן לִית אֶתְ חֲמִי, וּמַה דָּאת זְרַע לִית אֶתְ כְּנֵשׁ, מַה דָּאת מוֹלִיד לִית אֶתְ קַבֵּר.

הַדְרָן עֲלֵךְ הַמוֹלִיד שִׁירוֹת

פֶּרֶק חֲמִישִׁי

[דף כ"ח ע"א]

מתני' פָּרֶם רְבֵעִי – מְצִינִין אוֹתוֹ בְּקוּזוֹת שֶׁל אֲדָמָה, וְשֶׁל עֶרְלָה – בְּחֶרְסִית. וְשֶׁל קְבָרוֹת – בְּסִיד, וּמְמַחָה וְשׁוּפָד. אָמַר רַבִּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: בְּמַה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּשִׁבְעֵית. אֲכַל בְּשֶׂאֵר שְׁנֵי שְׁבוּעַ – הִלְעִימָהוּ לְרִשְׁעֵי וְיָמוֹת.

וְהַצְנוּעִין – מְנִיחִין אֶת הַמְּעוֹת וְאוֹמְרִים: "כָּל הַנְּלָקְטָ מִזֶּה – מְחַלֵּל עַל הַמְּעוֹת הָאֵלֶּה".

גמרא פָּרֶם רְבֵעִי כו'. זוּנָא שְׂאֵל לְרַבִּי: מַה נִּתְנִי: פָּרֶם רְבֵעִי אוּ נְטַע רְבֵעִי? אָמַר לֹזֵן: פּוֹקוּן שְׂאֵלוֹן לְרַבִּי יִצְחָק רוּבֵא, דְּבַחְנָת לֵיהּ כָּל מַתְנִיתָא. נִפְקוּן וְשְׂאֵלוֹן לֵיהּ. אָמַר לֹזֵן: קְדַמְיָא – פָּרֶם רְבֵעִי. וְתִנְיִנָא – נְטַע רְבֵעִי.

רַבִּי זְעִירָא מְקַבֵּל לְסַבְיָא דְהוּוֹן בְּיוֹמוֹי דְרַבִּי יִצְחָק רוּבֵא, דְלָא בְּחָנֵן כָּל מַתְנִיתָא מִיְנִיחָא.

מִסְכַּת עֲקִיבָא פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. דְּגִים טְהוּרִין וְחֻגְבִּים טְהוּרִין בְּכָל מְקוֹם, דְּגִים טְמֵאִין וְחֻגְבִּים טְמֵאִין בְּכַפְרִין – צְרִיכִים הַכָּשֶׁר וְאִין צְרִיכִים מַחְשָׁבָה. חֵלֶב מִתָּה בְּכָל מְקוֹם – צְרִיכָה הַכָּשֶׁר וְאִין צְרִיכָה מַחְשָׁבָה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא מְגוּפָה. חֵלֶב שְׁחוּטָה בְּכַפְרִים – צְרִיכָה מַחְשָׁבָה וְהַכָּשֶׁר. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: בְּתַחֲלָה הִיָּה רַבִּי עֲקִיבָא שׁוֹנֵה חֵלֶב שְׁחוּטָה בְּכַפְרִים צְרִיכָה מַחְשָׁבָה וְאִין צְרִיכָה הַכָּשֶׁר, מִפְּנֵי שֶׁהַכָּשֶׁר בְּשַׁחֲיִטָּה. אָמַרְתִּי לְפָנָיו: רַבִּי! לְמַדְתִּי עֲלֵשִׁין שְׁלֶקְטָן לְבַהֲמָה וְאַחַר כֵּךְ חָשַׁב עֲלֵיהֶן לְאָדָם, שְׂאִין צְרִיכִין הַכָּשֶׁר שְׁנֵי, אִם יֵשׁ עֲלֵיהֶן מִשְׁקָה טוֹפַח – הַכָּשֶׁר, חֲזַר רַבִּי עֲקִיבָא לֵהֲיוֹת שׁוֹנֵה כְּדַבְּרֵי רַבִּי יְהוּדָה.

ב. חֵלֶב בְּהֵמָה טְמֵאָה – הֲרִי זֶה טְמֵא. חֵלֶב חַיָּה, בֵּין טְמֵאָה בֵּין טְהוּרָה הֲרִי הִיא כְּגוּפָה. חֵלֶב נְבֻלָה וְחֵלֶב וְטֶרֶפָה – טְהוּר, שְׁנֵאֲמַר (וַיִּקְרָא ז', כד): "וְחֵלֶב נְבֻלָה וְחֵלֶב טֶרֶפָה יַעֲשֶׂה לְכָל מְלֹאכָה". הַחֹתֶךְ כְּזִית בְּשׁוּר מְאֹכֵר מִן הַחַי וְאַחַר כֵּךְ חָשַׁב עָלָיו – צְרִיךְ הַכָּשֶׁר. חָשַׁב עָלָיו וְאַחַר כֵּךְ חָתְכוּ – אִינוּ צְרִיךְ הַכָּשֶׁר.

ג. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: מִפְּנֵי מַה אָמְרוּ נְבֻלַת הָעוֹף טְהוּר אֵינָה צְרִיכָה הַכָּשֶׁר, מִפְּנֵי שֶׁהִיא מְטֵמְאָה טְמֵאָה חֲמוּרָה, וְכָל הַמְטֵמְא טְמֵאָה חֲמוּרָה – אִינוּ צְרִיךְ הַכָּשֶׁר.

ד. וְאֵלוּ הֵן, פְּרִיצֵי זִיתִים וְעֹנְבִים הַיּוֹצְאִין מִתַּחַת הַגֶּפֶת וּמִתַּחַת הַזִּינִין, חָשַׁב עֲלֵיהֶן לְאוֹכְלֵין – אִין מְטֵמְאִין טְמֵאָה אוֹכְלֵין, כְּנֶסֶן לְאוֹכְלֵין – מְטֵמְאִין טְמֵאָה אוֹכְלֵין. הַחֲרֻצִּין וְהַזִּינִין, אֵף עַל פִּי שְׁכֶנֶס לְאוֹכְלֵין – בְּטֵלָה דַעְתוֹ. מוֹדָה רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי, בְּפִגְיִן וּבִסֵּר שְׁשֶׁלֶקֶן עַד שֶׁלֹּא בָּאוּ לְעוֹנַת הַמַּעֲשָׂרוֹת, שֶׁהֵן מְטֵמְאִין טְמֵאָה אוֹכְלֵין. פְּגִי הַשִּׁיפּוֹת – מְטֵמְאִין טְמֵאָה אוֹכְלֵין. פְּגִי הָאֲגִסִּין, וְהַקְּרוֹסְטִמְלִין, וְהַפְּרִישִׁין, וְהַעֲזָרְדִּין, בְּעוֹנַת לְמַעֲשֶׂר – מְטֵמְאִין טְמֵאָה אוֹכְלֵין. פְּחוֹת מְכָאֵן אוֹ שְׁשֶׁלֶקֶן – מְטֵמְאִין טְמֵאָה

אוֹכְלֵין. רַבִּי נַחֲמִיָּה אָמַר: זִיתִים וּבִסֵּר שְׁסַחֲטָן עַד שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְעוֹנַת הַמַּעֲשָׂרוֹת – מִשְׁקָה הַיּוֹצֵא מֵהֵן טְהוּר, שְׂאִינוּ אֵלָּא שְׂרָף.

ה. לולבי הַזֶּרְדִּין וְהַחֲרוּבִין עַד שֶׁלֹּא הִמְתִּיקוּ – אִין מְטֵמְאִין טְמֵאָה אוֹכְלֵין, מִשֶּׁהִמְתִּיקוּ – מְטֵמְאִין טְמֵאָה אוֹכְלֵין. אָבֵל הַלוֹף וְהַחֲרָדֵל וְהַתּוֹרְמוֹסִים וְשְׂאֵר כָּל הַנִּכְבָּשִׁים, בֵּין שֶׁהִמְתִּיקוּ בֵּין עַד שֶׁלֹּא הִמְתִּיקוּ – מְטֵמְאִין טְמֵאָה אוֹכְלֵין.

ו. קוֹר נֶקַח בְּכֶסֶף מַעֲשֶׂר, וְאִינוּ מְטֵמְא טְמֵאָה אוֹכְלֵין. כְּפָנִיּוֹת נֶקַחֹת בְּכֶסֶף מַעֲשֶׂר, וּמְטֵמְאִין טְמֵאָה אוֹכְלֵין. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: בְּכֶלֶן. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: קוֹר הֲרִי הוּא כְּעַץ לְכָל דְּבַר, אֵלָּא שְׁנֵקַח בְּכֶסֶף מַעֲשֶׂר. כְּפָנִיּוֹת הֲרִי הֵן כְּפָרִי לְכָל דְּבָרֵיהֶן, אֵלָּא שֶׁהֵן פְּטוּרוֹת מִן הַמַּעֲשֶׂר.

ז. עֲרֵלָה, וְכֵלְאֵי הַכֶּרֶם, וְשׁוּר הַנֶּסֶקֶל, וְעֵגְלָה עֲרוּפָה, וְצִפְרֵי מִצְרָע, וּפְטָר חֲמוֹר, וּבִשֶׁר בְּחֵלֶב – כֵּלָן הֵן מְטֵמְאִין טְמֵאָה אוֹכְלֵין. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר: כֵּלָן אִין מְטֵמְאִין טְמֵאָה אוֹכְלֵין. וּמוֹדָה רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּבִשֶׁר וְחֵלֶב, שְׁמֵטְמָא טְמֵאָה אוֹכְלֵין. וְכֵן הִיָּה רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר: יֵשׁ נוֹתֵר שְׁמֵטְמָא טְמֵאָה אוֹכְלֵין. וַיֵּשׁ נוֹתֵר שְׂאִינוּ מְטֵמְא טְמֵאָה אוֹכְלֵין, כִּיצַד? לָן לְפָנֵי זְרִיקַת דְּמִים – אִין מְטֵמְא טְמֵאָה אוֹכְלֵין. לָן לְאַחַר זְרִיקַת דְּמִים – מְטֵמְא טְמֵאָה אוֹכְלֵין. פְּגוּל מְקַדְשֵׁי קְדוּשִׁים וּמְקַדְשֵׁי קָלִים – אִינוּ מְטֵמְא טְמֵאָה אוֹכְלֵין. כְּרִשְׁנִין – מְטֵמְאִין טְמֵאָה אוֹכְלֵין; דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר: אִין מְטֵמְאִין טְמֵאָה אוֹכְלֵין. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: יֵשׁ לָךְ דְּבַר שֶׁהוּא חֵיב בְּמַעֲשָׂרוֹת וְאִינוּ מְטֵמְא טְמֵאָה אוֹכְלֵין? אָמַר לוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן: יֵשׁ לָךְ דְּבַר שְׂאִין מְטֵמְא טְמֵאָה אוֹכְלֵין וְחֵיב בְּמַעֲשָׂרוֹת? אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: אֵף אִתָּה כְּפָרַת בַּהֲלָכָה.

ח. תְּלַתָּן, הַכֵּל מוֹדִין שֶׁהוּא מְטֵמְא טְמֵאָה אוֹכְלֵין. בּוּקִי – אִינוּ מְטֵמְא טְמֵאָה אוֹכְלֵין. קוֹר שְׁשֶׁלֶק – מְטֵמְא טְמֵאָה אוֹכְלֵין. הַתְּמָרִים וְהַגְּרוּגְרוֹת שְׁנֹתָנָן בְּקִדְרָה לְתַבְלִין – מְטֵמְא

טמאת אוכלין, עד שיפסלו מלאכל אדם. רבי יהודה אומר: חגבים שנתנן בקדרה לתבלין - מטמאין טמאת אוכלין עד שיפסלו מלאכל לאדם.

ט. אמר רבי יהודה: לא נחלקו רבי אליעזר וחקמים על חלות דבש שאינן מקבלות טמאה באיביהן. ומימיהם של כהנים לא נמנעו מלהיות בודקין עליהן זין בטמאה ורודין אותן בטהרה, על מה נחלקו? על השבת ועל השביעית, שרבי אליעזר אומר: הרי היא כקרקע. וחקמים אומרים: הרי היא ככלי. ואם היה מחבר בטיט - הכל מודין שהוא כקרקע לכל דבר. היה נתון על גבי שתי יתדות - הכל מודין שהוא ככלי לכל דבר.

מִסְכַּת בְּרֻחַ

פְּרָק ראשון

א. מאימתי קורין את שמע בערבית? משעה שבני אדם נכנסין לאכול פיתן בערבי שבתות; דברי רבי מאיר. וחקמים אומרים: משעה שהכהנים זכאין לאכול בתרומתן, סימן לדבר - צאת הכוכבים ואף על פי שאין ראיה לדבר, זכר לדבר (נחמיה ד, טו): "וחצצים מחזיקים ברמחים מעלות השחר עד צאת הכוכבים":

ב. רבי שמעון אומר: פעמים שאדם קורא אותה שתי פעמים בלילה, אחת קדם שיעלה עמוד השחר ואחת משיעלה עמוד השחר, ונמצא יוצא בה ידי חובה של יום ושל לילה:

ג. רבי אומר: ארבע משמרות הוי הלילה. עונה - אחת מעשרים וארבע לשעה. והעת - אחת מעשרים וארבע לעונה. והרגע - אחת מעשרים וארבע בעת. רבי נתן אומר: שלש אשמורות בלילה, שנאמר (שופטים ז,

ט): "ראש האשמורת התיכונה", אין תיכונה אלא שיש לפנייה ולא אחרייה:

ד. מאימתי קורין את שמע בשחרית? אחרים אומרים: כדי שיהא רואה חברו בברוח ארבע אמות ומכירו. מצותה עם הנץ החמה, כדי שיהא סומך גאולה לתפלה, ונמצא מתפלל ביום. אמר רבי יהודה: פעם אחת הייתי מהלך אחר רבי עקיבא ואחר רבי אלעזר בן עזריה, הגיע זמן קריאת שמע, כמדמה אני שנתיאשו מלקרות, אלא שעוסקין בצרכי צבור. קריתי ושניתי, ואחר כך התחילו הן, וכבר נראתה חמה על ראשי ההרים:

ה. החתנים וכל העוסקין במצות - פטורין מקריאת שמע, ומן התפלה ומן התפלין, שנאמר: "בשבתך בביתך" - פרט לחתנים. "ובלכתך בדרך" - פרט לעוסקין במצות:

ו. מעשה ברבי ישמעאל וברבי אלעזר בן עזריה, שהיו שרוין במקום אחד, והיה רבי ישמעאל מטה ורבי אלעזר זקוף. והגיע זמן קריאת שמע, ונזקף רבי ישמעאל והטה רבי אלעזר. אמר לו רבי ישמעאל: "מה זה אלעזר"? אמר לו: "ישמעאל אחי! אומרים לאחד: מפני מה זקנך מגדל? אמר להם: יהיה כנגד המשחיתים! אני שהייתי זקוף - השיתי. אתה שהיית מטה - זקפת?"! אמר לו: "אתה הטיטה - לקים כדברי בית שמאי, אני נזקפתי - לקים דברי בית הלל". דבר אחר: שלא יראו התלמידים יקבעו כדבריך הלכה לדורות:

ז. למה אמרו 'אחת ארכה ואחת קצרה'? מקום שאמרו להאריך - אינו רשאי לקצר, לקצר - אינו רשאי להאריך, לחתם - אינו רשאי שלא לחתם, שלא לחתם - אינו רשאי לפתח בברוך - אינו רשאי לפתח בברוך, שלא לפתח בברוך - אינו רשאי לפתח בברוך, לשוח - אינו רשאי שלא לשוח, שלא לשוח - אינו רשאי לשוח:

עקר, ויציאת מצרים טפלה. פיוצא בו (בראשית לה, ה): "לא יקרא שמך עוד יעקב" וגו'; לא שתעקר שם יעקב ממנו, אלא שתהא שם יעקב מוסף על ישראל, ישאל עקר ויעקב טפלה:

יג. פיוצא בו (ישעיה מג, יח): "אל תזכרו ראשונות". "אל תזכרו ראשונות" - אלו על מלכות. "וקדמניות אל תתבננו" - אלו על מצרים. "הנני עשה חדשה עתה תצמח הלא תדעוה" - אלו מלחמת גוג. משל למה הדבר דומה? לאחד שהיה מהלך בדרך, ופגע בו זאב ונצל ממנו, והיה מספר מעשה הזאב. חזר ופגע בו ארי ונצל ממנו, והיה מספר מעשה ארי. ופגע בו נחש ונצל ממנו. שכח מעשה שניהם והיה מספר מעשה נחש. כך ישראל - צרות אחרונות משפחות את הראשונות:

יד. פיוצא בו (בראשית יז, טו): "שרי אשתך לא תקרא את שמה שרי כי שרה שמה"; בתחלה היא שרי לאמתה, עכשו היתה שרה לכל האמות, שנאמר: "כי שרה שמה". פיוצא בו (שם שם ה): "לא יקרא עוד שמך אברהם והיה שמך אברהם"; בתחלה הרי אתה אב לכל ארם, ולבסוף הרי אתה אב לכל העולם, שנאמר (שם): "כי אב המון גוים נתתיך":

טו. אף על פי שחזר וקרא "אברהם" - 'אברהם', אינו לגנאי אלא לשבח. ל"יהושע" - 'הושע', אינו לגנאי אלא לשבח. הוא אברהם עד שלא נדבר עמו הוא אברהם משנדבר עמו, הוא הושע עד שלא נכנס לגדלה הוא הושע משנכנס לגדלה. משה משה, אברהם אברהם, יעקב יעקב, שמואל שמואל - בלן לשון חבה לשון זרוה. הן הן עד שלא נדבר עמהן והן הן משנדבר עמהן, הן הן עד שלא נכנסו לגדלה והן הן משנכנסו לגדלה:

טז. פיוצא בו (תהלים עו, ג): "וייהי בשלם סכו"; וכי מה ראה הקדוש ברוך הוא להחזיר לה שם הראשון? לפי שהוא אומר

ח. אלו ברכות שמקצרים בהן: המברך על הפרות ועל מצות ברכת הזמן וברכה אחרונה שבקריאת שמע ושבברכת המזון. אלו ברכות שמאריכין בהן: ברכת תענית וברכות של ראש השנה וברכות יום הכפורים, מברכות של אדם נכר אם בור הוא, אם תלמיד חכם הוא:

ט. אלו ברכות שאין חותמין בהן בברוך: המברך על הפרות ועל המצות ברכת הזמון וברכה אחרונה שבברכת המזון. רבי יוסי הגלילי היה חותם בברכה אחרונה שבברכת המזון ומאריך בה:

י. אלו ברכות שפותחין בהן בברוך: כל הברכות בלן פותחין בברוך, חוץ מן הברכה הסמוכה לשמע, וברכה הסמוכה לברכה אחרת, שאין פותחין בהן בברוך:

יא. אלו ברכות ששוחין בהן: ברכה ראשונה תחלה וסוף, ובמודים תחלה וסוף. והשוחה בכל ברכה וברכה - מלמדין אותו שלא ישחה. ואין עונים עם המברך; רבי יהודה היה עונה עם המברך (ישעיה ו, ג): "קדוש קדוש קדוש ה' צבאות מלא כל הארץ כבודו"; (יחזקאל ג, יב): "וברוך כבוד ה' ממקומו"; כל אלו היה רבי יהודה אומר עם המברך:

יב. מזכירין יציאת מצרים בלילות. אמר רבי אלעזר בן עזריה: הריני כבן שבעים שנה, ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות, עד שדרשה בן זומא, שנאמר (דברים טז, ג): "למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך"; "ימי חייך" - הימים. "כל ימי חייך" - הלילות; אלו דברי בן זומא. וחכמים אומרים: "ימי חייך" - העולם הזה. "כל ימי חייך" - להביא לימות המשיח. אמר להם בן זומא לחכמים: וכי מזכירים יציאת מצרים לימות המשיח? הרי הוא אומר (ירמיה כג, ז): "לכן הנה ימים באים נאם ה' וגו'! אמרו לו: לא שתעקר יציאת מצרים ממקומה, אלא שתאמר יציאת מצרים מוסף על המלכיות, ומלכיות

ו. כּוֹתְבֵי סְפָרִים תּוֹפְלִין וּמְזוּזוֹת - מִפְּסִיקִין לְקִרְוֹת שְׁמַע, וְאִין מִפְּסִיקִין לְתַפְלָהּ. רַבִּי אוֹמֵר: כְּשֶׁם שְׂאִין מִפְּסִיקִין לְתַפְלָהּ - כֶּךָ אִין מִפְּסִיקִין לְקִרְיַאת שְׁמַע. רַבִּי חֲנִינְא בֶן עֲקִיבָה אוֹמֵר: כְּשֶׁם שְׁמַפְּסִיקִין לְקִרְיַאת שְׁמַע - כֶּךָ מִפְּסִיקִין לְתַפְלָהּ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי צְדוֹק: כְּשֶׁהָיָה רַבֵּן גַּמְלִיאֵל וּבֵית דִּינּוּ בִּיבְנָה, הָיָה עֹסְקִים בְּצִרְכֵי צְבוּר - לֹא הָיָה מִפְּסִיקִין, שְׁלֹא לְהִסִיעַ מִלְבָּן:

ז. הַכֶּתֶף, אֶף עַל פִּי שְׁמַשְׂאוֹ עַל כַּתְּפוֹ - הָרִי זֶה קוֹרָא. אָבֵל בְּשַׁעַה שְׁפוּרָק וְטוֹעֵן - לֹא יִקְרָא, לְפִי שְׂאִין לְבוֹ מִתְכַּוֵּן. בֵּין כֶּךָ וּבֵין כֶּךָ לֹא יִתְפַּלֵּל עַד שְׂיִפְרָק:

ח. פּוֹעֲלִין - קוֹרִין בְּרֹאשׁ הָאֵילָן, וּמִתְפַּלְלִין בְּרֹאשׁ הַזֵּית אוֹ בְּרֹאשׁ הַתְּאֵנָה. וְשֹׁאֵר כָּל הָאֵילָנוֹת - יוֹרְדִין לְמִטָּה וּמִתְפַּלְלִין. בַּעַל הַבַּיִת - בֵּין כֶּךָ וּבֵין כֶּךָ יוֹרֵד לְמִטָּה וּמִתְפַּלֵּל. פּוֹעֲלִין - קוֹרִין אֶת שְׁמַע וּמְבַרְכִין לְפָנֶיהָ וְלֹא חֲתִירָהּ. אוֹכְלִין אֶת פֶּתֶן וּמְבַרְכִין לְפָנֶיהָ וְלֹא חֲתִירָהּ. וּמִתְפַּלְלִין שְׁלֹשׁ פְּעָמִים שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה. אָבֵל אִין יוֹרְדִין לְפָנֵי הַתְּבָה:

ט. הַשּׁוֹשְׁבֵינִין וְכָל בְּנֵי הַחֶפֶה - פְּטוּרִין מִן הַתְּפִלָּה וּמִן הַתּוֹפְלִין כָּל שְׁבַעַת הַיָּמִים. וְחִיבִין בְּקִרְיַאת שְׁמַע. רַבִּי שִׁילָא אוֹמֵר: חֲתָן - פְּטוּר, וְכָל בְּנֵי הַחֲבוּרָה - חִיבִין:

י. קָבְרוּ אֶת הַמֵּת וְעָמְדוּ בַשּׁוּרָה, שׁוּרָה הַרְוָה אֶת הַפְּנִימִית - פְּטוּרָה. וְשֹׁאֵינָה רוּאָה אֶת הַפְּנִימִית - חִיבַת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם אִין שָׁם אֶלָּא שׁוּרָה אַחַת, הַעוֹמְדִים שָׁם לְשֶׁם כְּבוֹד - חִיבִין. לְשֶׁם אָבֵל - פְּטוּרִין. יוֹרֵד לְהִסְפֵּד, הַרְוֵאִין אֶת הַפְּנִימִית - פְּטוּרִין. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: וְשָׁנִיִּים לָהֶם. וְשֹׁאִין רוּאִין אֶת הַפְּנִימִית - חִיבִין. הַסּוֹפֵד וְכָל הַעוֹסְקִים בְּהִסְפֵּד - מִפְּסִיקִין לְקִרְיַאת שְׁמַע, וְאִין מִפְּסִיקִין לְתַפְלָהּ. מַעֲשֵׂה שֶׁהַפְּסִיקוּ רַבּוֹתֵינוּ לְקִרְיַאת שְׁמַע וּלְתַפְלָהּ:

יא. בַּעַל קְרִי חוֹלָה שֶׁנֶּתֶן עָלָיו תְּשַׁעָה קְבִין מִים - הָרִי זֶה קוֹרָא. אָבֵל אִינוּ מוֹצִיא אֶת

(יִרְמִיָּה לֵב, לֹא): "עַל אִפִּי וְעַל חֻמְתֵּי הַיְתָה לִי הַעִיר הַזֹּאת לְמַן הַיּוֹם אֲשֶׁר בָּנוּ אוֹתָהּ עַד הַיּוֹם הַזֶּה, לְהִסְרָהּ מֵעַל פְּנֵי"; יָכוֹל אֶף עַכְשָׁו הָרִי הִיא בַחֲמָה? תְּלַמּוּד לומר (תְּהִלִּים סח, יז): "הִהָר חָמַד אֱלֹהִים לְשַׁבְתּוֹ", הָרִי הִיא בַחֲמָדָה וּבַתְּאֵנָה, מִלְמַד שְׁכַפֵּר לָהּ חֲרַבְתָּהּ, שְׂאִין שְׁכִינָה חוֹזֶרֶת עַד שְׁתַּעֲשֶׂה הַר, שְׁנֶאֱמַר (דְּבָרִים ג, כה): "הִהָר הַטוֹב הַזֶּה וְהִלְבְּנוּן". וְיִהְיֶה בְּשָׁלֵם סְכוּ"; מְצִינוּ כְּשֶׁהִיא שְׁלֵם קְרוּיָה הַר, שְׁנֶאֱמַר (בְּרֵאשִׁית כב, יד): "וַיִּקְרָא אַבְרָהָם שֵׁם הַמָּקוֹם הַזֶּה יְרֵאָה" וְגו'; וְאוֹמֵר (תְּהִלִּים קלז, ז): "זָכַר ה' לְבְנֵי אָדָם". מֵאִמְתִּי? מִשְׁנַעֲקוּ יְסוּדוֹתֶיהָ מִמֶּנָּה. "הָאוֹמְרִים עָרוּ עָרוּ עַד הַיּוֹסֵד בָּהּ".

מִסְכַּת בְּרִכּוֹת פָּרָק שְׁנִי

א. הַקּוֹרָא אֶת שְׁמַע - צָרִיךְ לְהַזְכִּיר יְצִיאַת מִצְרַיִם בְּאֵמַת וְיָצִיב. רַבִּי אוֹמֵר: צָרִיךְ לְהַזְכִּיר בָּהּ מַלְכוּת. אַחֲרַיִם אוֹמְרִים: צָרִיךְ לְהַזְכִּיר בָּהּ מַפֶּת בְּכוֹרוֹת וְקִרְיַעַת יַם סוּף:

ב. הַקּוֹרָא אֶת שְׁמַע - צָרִיךְ שִׁיכּוֹן אֶת לְבוֹ. רַבִּי אַחַאי אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יְהוּדָה: אִם כּוֹן לְבוֹ בְּפָרָק רֵאשׁוֹן, אֶף עַל פִּי שְׁלֹא כּוֹן אֶת לְבוֹ בְּפָרָק אַחֲרוֹן - יֵצָא:

ג. הַקּוֹרָא אֶת שְׁמַע לְמַפְרַע - לֹא יֵצָא. וְכֵן בְּהִלָּל. וְכֵן בַּתְּפִלָּה. וְכֵן בְּמַגְלָה:

ד. הַקּוֹרָא אֶת שְׁמַע וְטָעָה, וְהִשְׁמִיט בָּהּ פְּסוּק אֶחָד - לֹא יִחְזֹר וַיִּקְרָא אֶת הַפְּסוּק בְּפָנֵי עֲצָמוֹ, אֶלָּא מִתְחִיל בְּאוֹתוֹ פְּסוּק, וְגוֹמֵר עַד סוּף. וְכֵן בְּהִלָּל. וְכֵן בְּמַגְלָה. וְכֵן בַּתְּפִלָּה. הַנִּכְנָס לְבֵית הַכְּנֶסֶת, וּמִצָּאֵן שֶׁקְּרָאוּ חֲצִיָּה, וְגַמְר עִמָּהֶן - לֹא יִחְזֹר וַיִּקְרָא מֵרֵאשִׁית עַד אוֹתוֹ מְקוֹם, אֶלָּא מִתְחִיל מֵרֵאשִׁית, וְגוֹמֵר עַד סוּף. וְכֵן בְּהִלָּל. וְכֵן בַּתְּפִלָּה. וְכֵן בְּמַגְלָה:

ה. הַקּוֹרָא אֶת שְׁמַע וְטָעָה, וְאִינוּ יוֹדַע הֵיכָן טָעָה - חוֹזֵר לְרֵאשִׁית. טָעָה בְּאֵמַצֵּעַ הַפָּרָק - חוֹזֵר לְרֵאשִׁית הַפָּרָק. טָעָה בֵּין כְּתִיבָה רֵאשׁוֹנָה לְאַחֲרוֹנָה - חוֹזֵר לְכְתִיבָה רֵאשׁוֹנָה:

הרבים ידי חובתן עד שיבא בארבעים סָהָה. רבי יהודה אומר: ארבעים סָהָה מפל מקום:

יב. הַזְבִּין וְהַזְבִּיב וְהַנְדוּת וְהַיּוֹלְדוּת - מִתְרִין לקרות בתורה, ולשנות במשנה, במדרש, בהלכות ובאגדות. ובעלי קריין - אסורין בכלן. רבי יהודה אומר: שונה הוא בהלכות הרגילות, ובלבד שלא יציע את המשנה:

יג. בעל קרי שאין לו מים לטבל - הרי זה קורא את שמע ואינו משמיע לאזנו, ואינו מברך לפניו ולא לאחריה; דברי רבי מאיר. וְחַכְמִים אומרים: קורא את שמע ומשמיע לאזנו, ומברך לפניו ולא אחריה. אמר רבי מאיר: פעם אחת היינו יושבין לפני רבי עקיבה בבית המדרש, והיינו קורין את שמע, ולא היינו משמיעים לאזנינו מפני קסדור אחד שהיה עומד על הפתח. אמרו לו: אין שעת הספנה ראייה:

יד. הרי שהיה עומד בשדה ערם, או שהיה עושה מלאכתו ערם - הרי זה מכסה את עצמו בתבן ובקש ובכל דבר, וקורא. אף על פי שאמרו: אין שבחו של אדם להיות יושב ערם, זה - מכסה עצמו בתבן ובקש ובכל דבר, וקורא. אף על פי שאמרו: כשבא הקדוש ברוך הוא את האדם - לא בראו ערום, שנאמר (איוב לח, ט): "בשומי ענן לבשו וערפל חתלתו". ענן לבשו - זה השפיר. וערפל חתלתו - זה השליא. הרי שהיתה מטפחת של בגד ושל עור חגורה לו על מתניו - הרי זה קורא. בין כך ובין כך - לא יתפלל עד שיכסה לבו:

טו. לא יכניס אדם את ראשו לתוך קובו¹ ויקרא את שמע. ואם היתה אפרקסותו² חגורה לו מבפנים³ - הרי זה מתר:

טז. שנים שהיו יושבים בטלית אחת - אינן רשאין לקרות את שמע. אלא: זה - מתכסה בכסותו וקורא. וזה - מתכסה בכסותו וקורא. ואם היו בניו ובני ביתו קטנים - הרי זה מתר:

יז. קטן שיכול לאכול פזית - פורשים מצואתו וממי רגליו ארבע אמות. אין פורשין אלא משל אדם. ומשל כלבים - בזמן שנתן לתוכן עורות:

יח. גרף של רעי ועביט של מי רגלים עמו בבית - הרי זה מרחיק ארבע אמות וקורא. שלפני המטה - נתן לתוכו מים כל שהוא וקורא. ואם לאו - לא יקרא. רבי זכאי אומר: אם נתן לתוכו רביעית מים - יקרא. ואם לאו - לא יקרא. רבן שמעון בן גמליאל אומר: שלפני המטה - לא יקרא. שלאחר המטה - יקרא. רבי שמעון בן אלעזר אומר: אפלו כל הבית פלו כעשר אמות וגרף של רעי מנח לתוכו - לא יקרא עד שיכניסנו, או יניחנו תחת המטה:

יט. לא יכנס אדם במבואות המטנפות ויקרא את שמע. ולא עוד, אלא כשהוא קורא - הרי זה מפסיק עד שיצא מרשות כל אותו מקום ויקרא. לא יעמד אדם ויתפלל וצריך לנקביו, שנאמר (עמוס ד, יב): "הכון לקראת אליהיך ישראל":

כ. לא יטול את המים במקום שמתפלל - אלא אם כן מרחיק ארבע אמות. יבשו או נבלעו - הרי זה מתר:

¹ הינו שאין לבו ועיניו רואים את הערוה - מתר.

¹ לתוך האהל שלו.

² לפי רש"י בכרכות כד ע"ב, הפרוש סודר שבראשו. ולפי רב האי גאון הינו בגד תחתון שלובש תחת חלוקו.

כא. הנכנס לבית המרחץ, במקום שבני אדם עומדין לבושין - יש שם מקרא ותפלה, ואין צריך לומר שאלת שלום. נותן את תפלו, ואינו צריך לומר שאינו חולץ את תפלו. מקום שבני אדם עומדין לבושין וערמין - יש שם שאלת שלום, ואין שם מקרא ותפלה, ואינו חולץ את תפלו, ואינו נותן לכתחלה. מקום שבני אדם עומדין ערמין - אין שם שאלת שלום, ואינו צריך לומר מקרא ותפלה, וחולץ את תפלו, ואינו צריך לומר שאינו נותן:

כב. הלל הזקן אומר: אל תראה ערס. אל תראה לבוש. אל תראה עומד. אל תראה יושב. אל תראה שוחק. אל תראה בוכה. שגאמר (קהלת ג, ד): "עת לבכות ועת לשחק":

מסכת ברכות פרק שלישי

א. כשם שנתנה תורה קבע לקרות שמע - כך נתנו חכמים קבע לתפלה. מפני מה אמרו: 'תפלת השחר עד חצות'? שכן תמיד של שחר היה קרב עד חצות. רבי יהודה אומר: עד ארבע שעות, שכן תמיד של שחר קרב והולך עד ארבע שעות. ומפני מה אמרו: 'תפלת מנחה עד הערב'? שכן תמיד של בין הערבים היה קרב עד הערב. רבי יהודה אומר: עד פלג המנחה, שהרי תמיד של בין הערבים קרב והולך עד פלג המנחה. ומפני מה אמרו: 'תפלת הערב אין לה קבע'? שהרי אברין ופדרין קרבין והולכין כל הלילה. ומפני מה אמרו: 'תפלת מוספין כל היום'? שהרי קרבן מוספין קרב והולך כל היום. רבי יהודה אומר: עד שבע שעות, שהרי קרבן של מוסף קרב והולך עד שבע שעות.

ב. ואיזה היא מנחה גדולה? משש שעות ומחצה ולמעלה. וכמה הוא פלג המנחה? אחת עשרה שעות חסר רביעי. תפלת הערב - אין לה קבע. רבי יוסי אומר: עת געילת שערים. אמו רבי אלעזר בר יוסי: אבא היה מתפלל עם געילת שערים. המתפלל תפלת

המוספין, בין משקרב תמיד של שחר, בין עד שלא קרב תמיד של שחר - יצא.

ג. רבי יהודה אומר: אם שגורה תפלתו בפיו - סימן יפה הוא לו. ואם לאו - סימן רע הוא לו.

ד. הוא אומר: כל שרוח הבריות נוחה הימנו - רוח המקום נוחה הימנו. וכל שאין רוח הבריות נוחה הימנו - אין רוח המקום נוחה הימנו. כל שרוח עצמו נוחה בשלו - סימן יפה לו. אין רוח עצמו נוחה בשלו - סימן רע לו.

ה. בן עזאי אומר: כל שלקה בגופו מפני חכמתו - סימן יפה לו. כל שלקה בחכמתו מפני גופו - סימן רע לו. הוא היה אומר: כל שנטרפה דעתו מפני חכמתו - סימן יפה לו. וכל שנטרפה חכמתו מפני דעתו - סימן רע לו:

ו. המתפלל - צריך שיכוון את לבו. אבא שאול אומר: סימן לדבר (תהלים י, יז): "תכין לבם תקשיב אזנך":

ז. אמו רבי יהודה: כשהיה רבי עקיבה מתפלל עם הצבור - היה מקצר בפני כלן. כשהיה מתפלל בינו לבין עצמו - היה אדם מניחו בצד זה ובא ומצאו בצד אחר, מפני הכריעות והשתחוויות שהיה עושה:

ח. יכול יתפלל כל היום כלו? כבר פירש דניאל (דניאל ו, יא): "וזמנין תלתה ביומא הוא ברך על ברכוהי". יכול יתפלל לכל רוח שירצה? תלמוד לומר (שם): "וכוין פתיחן לה בעליתה נגד ירושלם". יכול משבא לגולה הוחל? תלמוד לומר (שם): "כל קבל די הוא עבד מן קדמת דנה":

ט. יכול יהא משמיע קולו בתפלתו? פירש בנחנה (שמואל א א, יג): "והנה היא מדברת על לבה". יכול יהא כוללן בבת אחת? פירש דוד (תהלים נה, יח): "ערב ובקר וצהריים". **ערב** - זו תפלת ערבית. **בקר** - זו תפלת שחרית. **וצהריים** - זו תפלת מנחה. יכול

שׁוֹאֵל הוּא צָרְכִיו וְאַחַר כֵּךְ מִתְפַּלֵּל וְיִסְתַּלַּק ? פֶּרֶשׁ שְׁלֵמָה (מְלָכִים-א ח, כח): "לְשִׁמְעַע אֶל הַרְנָה וְאֶל הַתְּפִלָּה". רְנָה - זו רְנָה, וְכֵן הוּא אוֹמֵר (תְּהִלִּים לֵג, א): "רְנְנוּ צְדִיקִים בַּה'". תְּפִלָּה - זו בְּקֶשָׁה:

י. אֵין אוֹמְרִין דְּבַר אַחַר 'אָמַת וְיַצִּיב'. אָבֵל אוֹמְרִין דְּבַר אַחַר תְּפִלָּה אֶפְלוּ כְּסֻדְר וְדוּי יוֹם הַכְּפוּרִים:

יא. הִיָּה מְהֵלֶךְ בְּמָקוֹם סִכְנָה וְלִסְטִים - מִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה קְצָרָה. אֵיזוּ הִיא תְּפִלָּה קְצָרָה? רַבִּי אֱלֵעָזָר אוֹמֵר: 'עֲשֵׂה רְצוֹנָךְ בְּשִׁמְעִים, וְתָן נַחַת לִירֵאִיךָ בְּאָרְץ, וְהַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עֲשֵׂה; בְּרוּךְ שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה'. רַבִּי אֱלֵעָזָר בַּר צְדוּק אוֹמֵר: 'שִׁמְעַע צִעֲקַת עַמֶּךָ יִשְׂרָאֵל, וְעֲשֵׂה מְהֵרָה בְּקִשְׁתְּךָ; בְּרוּךְ שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה'. אַחֲרֵים אוֹמְרִים: 'צָרְכִי עַמֶּךָ יִשְׂרָאֵל מְרַבִּין וְדַעַתְךָ קְצָרָה, הִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ, שִׁתְּתֵן לְכָל אֶחָד וְאֶחָד צָרְכִיו, וְלְכָל גּוֹיָה וְגוֹיָה כְּדִי מַחְסוּרָה; בְּרוּךְ שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה'. אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר בַּר צְדוּק: אַבָּא הִיָּה מִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה קְצָרָה בְּעַרְבֵי שַׁבָּתוֹת, 'וּמֵאַהֲבַתְךָ ה' אֱלֹהֵינוּ'. וְעַל הַכּוֹס אוֹמֵר: 'אֲשֶׁר קִדַּשׁ אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת', וְאֵינוּ חוֹתֵם:

יב. כְּבוֹד יוֹם כְּבוֹד לִילָה - כְּבוֹד יוֹם קִדְּם לְכְבוֹד לִילָה. אִם אֵין לוֹ אֱלָא כּוֹס אֶחָד - קִדַּשְׁתָּ הַיּוֹם קוֹדֶמַת לְכְבוֹד יוֹם וְלְכְבוֹד לִילָה. לִילֵי שַׁבָּתוֹת וְלִילֵי יָמִים טוֹבִים - יֵשׁ לָהֶם קִדַּשְׁתָּ הַיּוֹם עַל הַכּוֹס, וְיֵשׁ לָהֶם הַזְכָּרַת הַיּוֹם בְּכַרְכַּת הַמְּזוּז. שַׁבָּת וְרֵאשִׁי חֲדָשִׁים וְחִלּוּ שֶׁל מוֹעֵד יוֹם טוֹב - יֵשׁ בָּהֶם הַזְכָּרַת הַיּוֹם בְּכַרְכַּת הַמְּזוּז, וְאֵין לָהֶם קִדַּשְׁתָּ הַיּוֹם עַל הַכּוֹס:

יג. לֹא הַזְכִּיר גְּבוּרוֹת גְּשָׁמִים בְּתַחֲמֵית הַמַּתִּים, וְלֹא שְׁאַלָה בְּכַרְכַּת הַשָּׁנִים - מִחֲזִירִין אוֹתוֹ. לֹא אָמַר הַבְּדִלָה בִּיחּוּנָן הַדַּעַת' - אוֹמְרָה עַל הַכּוֹס. וְאִם לֹא אָמַר - מִחֲזִירִין אוֹתוֹ. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: אֶף מִי שְׁלֹא הַזְכִּיר 'בְּרִית' בְּכַרְכַּת הָאָרֶץ - מִחֲזִירִין אוֹתוֹ:

יד. כָּל שְׂאִין בּוֹ מוֹסָף, כְּגוֹן: חֲנֻכָּה וּפּוּרִים, עַרְבִית, שְׁחִרִית וּמִנְחָה - מִתְפַּלֵּל שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה וְאוֹמֵר מֵעֵין הַמֵּאֲרַע בְּהוֹדָאָה. וְאִם לֹא אָמַר מֵעֵין הַמֵּאֲרַע - אֵין מִחֲזִירִין אוֹתוֹ. וְכָל שֵׁישׁ בּוֹ מוֹסָף, כְּגוֹן: רֵאשִׁי חֲדָשִׁים וְחִלּוּ שֶׁל מוֹעֵד, שְׁחִרִית וּמִנְחָה - מִתְפַּלֵּל שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה, וְאוֹמֵר קִדַּשְׁתָּ הַיּוֹם בְּעִבּוּדָה. רַבִּי אֱלֵעָזָר אוֹמֵר: בְּהוֹדָאָה. וְאִם לֹא - מִחֲזִירִין אוֹתוֹ. וּבְמוֹסָפִין - מִתְפַּלֵּל שֶׁבַע, וְאוֹמֵר קִדַּשְׁתָּ הַיּוֹם בְּאֲמָצַע. שַׁבָּת יוֹם הַכְּפוּרִים - מִתְפַּלֵּל שֶׁבַע, וְאוֹמֵר קִדַּשְׁתָּ הַיּוֹם בְּאֲמָצַע. רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָא אוֹמְרִים: כָּל מָקוֹם שֶׁמִּתְפַּלֵּל שֶׁבַע - אוֹמְרִים קִדַּשְׁתָּ הַיּוֹם בְּאֲמָצַע:

טו. יוֹם טוֹב שֶׁל רֵאשׁ הַשָּׁנָה שַׁחַל בְּשַׁבָּת - בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: מִתְפַּלֵּל עֶשֶׂר. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים: מִתְפַּלֵּל תְּשַׁע. יוֹם טוֹב שַׁחַל לְהִיּוֹת בְּשַׁבָּת - בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: מִתְפַּלֵּל שְׁמוֹנָה. וְאוֹמֵר שֶׁל שַׁבָּת בְּפָנֵי עֲצֻמוֹ, וְשֶׁל יוֹם טוֹב בְּפָנֵי עֲצֻמוֹ, וּמִתְחִיל בְּשֵׁל שַׁבָּת. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים: מִתְפַּלֵּל שֶׁבַע, מִתְחִיל בְּשֵׁל שַׁבָּת, וּמְסִים בְּשֵׁל שַׁבָּת, וְאוֹמֵר קִדַּשְׁתָּ הַיּוֹם בְּאֲמָצַע. רַבִּי נֶתָן אוֹמֵר: אֶף חוֹתֵם - 'בְּרוּךְ מְקַדֵּשׁ אֶת הַשַּׁבָּת וְיִשְׂרָאֵל וְהַזְמִינִים':

טז. סוּמָא, וּמִי שְׂאִינוּ יְכוּל לְכוּן אֶת הַרוּחוֹת - מְכוּנִים לְכוּן לְפָנֵי הַמָּקוֹם וּמִתְפַּלְלִין, שְׁנֹאֲמַר (מְלָכִים א ח, מד): "וְהִתְפַּלְלוּ אֶל ה'". הִיָּה עוֹמֵד בְּחוּצָה לְאָרֶץ - יְכוּן אֶת לְבוֹ כְּנֶגֶד אָרֶץ יִשְׂרָאֵל, שְׁנֹאֲמַר (שָׁם פְּסוּק מֵח): "וְהִתְפַּלְלוּ אֶל ה' דְּרָךְ אֲרָצִים". הִיָּה עוֹמֵד בְּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל - יְכוּן אֶת לְבוֹ כְּנֶגֶד יְרוּשָׁלַיִם, שְׁנֹאֲמַר (שָׁם): "וְהִתְפַּלְלוּ אֶל הַעִיר הַזֹּאת". הָעוֹמְדִים בִּירוּשָׁלַיִם - מִתְפַּלְלִין כְּנֶגֶד בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שְׁנֹאֲמַר (שָׁם): "וְהִתְפַּלְלוּ אֶל הַבַּיִת הַזֶּה". הָעוֹמְדִים בְּמִקְדָּשׁ - יְכוּנּוּ אֶת לְכוּן כְּנֶגֶד בֵּית קִדְּשֵׁי הַקְּדוּשִׁים. שְׁנֹאֲמַר (שָׁם): "וְהִתְפַּלְלוּ אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה". נִמְצְאוּ: הָעוֹמְדִין לְצַפוֹן - פְּנִיָּהֶם לְדָרוֹם. הָעוֹמְדִים בְּדָרוֹם - פְּנִיָּהֶם לְצַפוֹן. הָעוֹמְדִים בְּמִזְרָח - פְּנִיָּהֶם לְמַעְרָב. הָעוֹמְדִים לְמַעְרָב - פְּנִיָּהֶם

למזרח. ונמצאו כל ישראל מתפללין למקום אחד:

יז. לא יעמוד אדם לא על גבי מטה, ולא על גבי כסא, ולא על גבי ספסל, ולא על גבי מקום גבוה ויתפלל, שאין גבוהות לפני המקום, שנאמר (תהלים קל, א): "ממעמקים קראתיך ה'". אם היה זקן או חולה - הרי זה מתר:

יח. היה רוכב על גבי החמור, אם יש לו מי שיאחז את חמורו - ירד למטה ויתפלל. ואם לאו - ישב במקומו ויתפלל. רבי אומר: בין כך ובין כך - יתפלל במקומו, ובלבד שיהא לבו מכוון:

יט. היה משכים לצאת לדרך - נוטל שופר ותוקע. לולב ומנענע. מגלה וקורא בהן. ומתפלל, ולכשיגיע זמן קריאת שמע - קורא. וכן מי שהיה משכים לישוב בקרון או בספינה - מביאין לו לולב ומנענע. מגלה וקורא בה. ולכשיגיע זמן קריאת שמע - קורא. רבי שמעון בן אלעזר אומר: בין כך ובין כך - קורא קריאת שמע ומתפלל:

כ. היה עומד בסרטיא ובפלטאיא - הרי זה עובר. פני חמור ופני חמר ופני קדר - אינו מפסיק. אמרו עליו על רבי חנינא בן דוסא: שהיה עומד ומתפלל, נשכו ערוד - ולא הפסיק. הלכו תלמידיו ומצאו מת על פי חורו. אמרו: אוי לו לאדם שנשכו ערוד, אוי לו לערוד שנשכו לבן דוסא:

כא. אין עומדין להתפלל לא מתוך שיחה, ולא מתוך שחוק, ולא מתוך קלות ראש, ולא מתוך דברים בטלים, אלא מתוך דבר של חכמה. וכן לא יפטר אדם מחברו, לא מתוך שיחה, ולא מתוך שחוק, ולא מתוך דברים בטלים, ולא מתוך קלות ראש, אלא מתוך דבור של חכמה. שכן מצינו בנביאים

הראשונים, שסימו את דבריהם בדברי שבח ותנחומין:

כב. הכותב את השם, אפלו המלך שואל בשלמו - לא ישיבנו. היה כותב חמשה שמות או ששה, כיון שגמר אחד מהם - משיב שאלת שלום:

כג. מקום שנהגו לומר ברכת אבלים בשלש - אומרים בשלש. בשתים - אומרים בשתים. אחת - אומרים אחת. מקום שנהגו לומר ברכת אבלים בשלש - כולל את הראשונה בתחית המתים, וחותרם בה: מחיה המתים. שניה - בתנחומי אבלים וחותרם בה: מנחם עמו בעירו. שלישית - בגמילות חסדים, ואינו חותרם:

כד. המפטיר בבית עולמים - אינו חותרם:

כה. שמונה עשרה שאמרו חכמים - פגד שמונה עשרה אזכרות שביהבו לה' בני אלים. וכולל של מינים בשל פרושין. ושל גרים בשל זקנים. ושל דוד בירושלים. ואם אמר אלו לעצמן ואלו לעצמן - יצא:

כו. עונין אמן אחר ישראל המברך, ואין עונין אמן אחר כותי המברך, עד שישמע כל הברכה בלה:

מסכת ברכות פ"ק רביעי

א. לא יטעם אדם כלום עד שיברך, שנאמר (תהלים כד, א): "לה' הארץ ומלוואה". הנהגה מן העולם הזה בלא ברכה - מעל, עד שיתירו לו כל הברכות. לא ירחץ אדם פניו ידיו ורגליו - אלא לכבוד קונו, שנאמר (משלי טז, ד): "כל פעל ה' למענהו":

4 רחובות גדולים שהם רשות הרבים.

ב. דְּבַשׁ תְּמָרִים, וַיֵּין תְּפֹחִים, וְחֶמֶן סְתוּנִיּוֹת⁵ – מְבַרְכִין עֲלֵיהֶם כְּדָרֵךְ שְׂמֵבְרָכִין עַל הַמּוֹרֵסִים⁶:

ג. יֵין חַי – מְבַרְכִין עָלָיו: 'בּוֹרָא פְּרֵי הָעֵץ', וְנוֹטְלִין הַיִּמְנּוּ לְיָדֵים. נִתֵּן לְתוֹכוֹ מִים – מְבַרְכִין עָלָיו: 'בּוֹרָא פְּרֵי הַגֶּפֶן', וְנוֹטְלִין הַיִּמְנּוּ לְיָדֵים; דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְחֻכְמַיִם אוֹמְרִים: אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה – מְבַרְכִין עָלָיו: 'בּוֹרָא פְּרֵי הַגֶּפֶן', וְאֵין נוֹטְלִין הַיִּמְנּוּ לְיָדֵים:

ד. הַבִּיאוּ לְפָנָיו מִיַּי תְּרִגְמֵא⁷ – מְבַרְךְ עֲלֵיהֶן: 'בּוֹרָא מִיַּי כְּסָנִין':

ה. עַל הַזְּרַעִים הוּא אוֹמֵר: 'בּוֹרָא מִיַּי זְרַעִים'. עַל הַדְּשָׁאִים הוּא אוֹמֵר: 'בּוֹרָא מִיַּי דְּשָׁאִים'. וְעַל הַיִּרְקוֹת הוּא אוֹמֵר: 'בּוֹרָא פְּרֵי הָאֲדָמָה'. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: 'בְּרוּךְ מְצַמֵּחַ הָאֲדָמָה בְּדָבְרוֹ'. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אֶפְלוּ רָאָה אֶת הַפֶּת, וְאָמַר: 'בְּרוּךְ שֶׁבְרָא אֶת הַפֶּת זֶה, כִּמְהָ נָאָה פֶת זֶה!' – הֲרִי זֶה בְּרַכְתָּהּ. אֶפְלוּ רָאָה תְּאֲנִים, וְאָמַר: 'בְּרוּךְ מִי שֶׁבְרָא תְּאֲנִים הַלָּלוּ, כִּמְהָ נְאוּת הֵן!' – זֶה הִיא בְּרַכְתֶּן. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: כָּל הַמְּשַׁנֶּה מִמְטַבֵּעַ שְׁטַבְעוֹ חֻכְמַיִם בְּבְרָכוֹת – לֹא יֵצֵא. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל שֶׁנִּשְׁתַּנֶּה מִבְּרִיתוֹ וְלֹא שָׁנָה בְּרַכְתּוֹ – לֹא יֵצֵא:

ו. הַכּוֹסֵס אֶת הַחֻטִּים – מְבַרְךְ עֲלֵיהֶן: 'בּוֹרָא מִיַּי זְרַעִים'. אֶפְאֵן וּבִשְׁלֵן, בְּזִמְן שֶׁהַפְּרוּסוֹת קִימּוֹת – מְבַרְךְ עֲלֵיהֶן: 'הַמוֹצֵיא לְחֶם מִן הָאָרֶץ' וְשֵׁשׁ בְּרָכוֹת. אֵין הַפְּרוּסוֹת קִימּוֹת – מְבַרְךְ עֲלֵיהֶן: 'בּוֹרָא מִיַּי מְזוֹנוֹת', וּמְבַרְךְ בְּרַכָּה אַחַת מֵעֵין שֵׁשׁ, אַחֲרֵיהֶן:

ז. הַכּוֹסֵס אֶת הָאָרוֹ – מְבַרְךְ עֲלֵיהֶן: 'בּוֹרָא פְּרֵי הָאֲדָמָה'. אֶפְאֵן וּבִשְׁלֵן, אֵף עַל פֵּי

שֶׁהַפְּרוּסוֹת קִימּוֹת – מְבַרְךְ עֲלֵיהֶן: 'בּוֹרָא מִיַּי מְזוֹנוֹת'. וְאֵין מְבַרְךְ עֲלֵיהֶן כְּלוּם אַחֲרָיו. זֶה הַכֵּלָל: כָּל שֶׁתַּחֲלָתוֹ הַמוֹצֵיא – מְבַרְךְ אַחֲרָיו שֵׁשׁ בְּרָכוֹת:

ח. כִּיצַד סֵדֵר הַסְּעוּדָה? אֹרְחִין נִכְנָסִין וַיּוֹשְׁבִין עַל גְּבֵי סַפְסָלִים וְעַל גְּבֵי קַתְרָאוֹת, עַד שֶׁיִּכְנָסוּ כָּלֵן. נִכְנָסוּ כָּלֵן, וְנִתְּנוּ לָהֶם לְיָדֵים – כָּל אֶחָד וְאֶחָד נוֹטֵל יָדוֹ אַחַת. מְזוּגוּ לָהֶם אֶת הַכּוֹס – כָּל אֶחָד וְאֶחָד מְבַרְךְ לְעַצְמוֹ. הַבִּיאוּ לָהֶם פְּרָפְרִיּוֹת – כָּל אֶחָד וְאֶחָד מְבַרְךְ לְעַצְמוֹ. עָלוּ וְהִסְבּוּ, נִתְּנוּ לָהֶם לְיָדֵים, אֵף עַל פֵּי שְׁנוּטֵל יָדוֹ אַחַת – נוֹתֵן לְשֵׁתֵי יָדָיו. מְזוּגוּ לָהֶם אֶת הַכּוֹס, אֵף עַל פֵּי שְׂבָרֵךְ עַל הָרֵאשׁוֹנָה – מְבַרְךְ עַל הַשְּׁנִיָּה, וְאֶחָד מְבַרְךְ לְכֻלָּם. הַבִּיאוּ לְפָנֵיהֶם פְּרָפְרִיּוֹת, אֵף עַל פֵּי שְׂבָרֵךְ עַל הָרֵאשׁוֹנָה – מְבַרְךְ עַל הַשְּׁנִיָּה, וְאֶחָד מְבַרְךְ לְכֻלָּן. הַבִּיאוּ לְאַחַר שֵׁשׁ פְּרָפְרִיּוֹת – אֵין לְאוֹרְחִים רְשׁוּת לְכַנֵּס. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מִנְהֵג גְּדוֹל הִיָּה בִירוּשָׁלַיִם, פּוֹרְסִין מִטְּפָחוֹת עַל גְּבֵי פֶתַח, בְּזִמְן שֶׁהַמְטַפְּחוֹת פְּרוּסִים – אֹרְחִין נִכְנָסִין. נִסְתַּלְקוּ – אֵין רְשׁוּת לְאוֹרְחִין לְכַנֵּס. וְעוֹד מִנְהֵג אַחַר הִיָּה בִירוּשָׁלַיִם: מוֹסֵר סְעוּדָה לְטַבַּח, נִתְקַלְקַל דְּבַר בְּסְעוּדָה – עוֹנֵשִׁין אֶת הַטַּבַּח. הַכֵּל לְפִי כְבוֹד בְּעַל הַבַּיִת, וְהַכֵּל לְפִי הָאוֹרְחִין:

ט. הַלֵּכָה בְּסְעוּדָה: יוֹצֵא לְהַטִּיל מִים – נוֹטֵל יָדוֹ אַחַת. יֵצֵא לְרַצוֹת אֶת חֲבֵרוֹ וְהַפְּלִיג – נוֹטֵל שְׁתֵּי יָדָיו. לְהִיכֵן הוּא נוֹטֵל? בָּא וּמִיִּסַּב בְּמִקוּמוֹ וְנוֹטֵל הַמְטַפֵּחַ⁸, וּמַחְזֵר עַל הָאוֹרְחִין:

י. שְׂאֵלוֹ אֶת בֶּן זֹמָא: מַפְנֵי מָה, בָּא לְהֵן יֵין בְּתוֹךְ הַמְזוּן – כָּל אֶחָד וְאֶחָד מְבַרְךְ לְעַצְמוֹ?

⁵ יש גורסים 'הטפוח', והוא הפך שיוצקים מפניו על הידים, ומחזירו על האורחים, ואומר: אוילי יש בכם אהד הראוי לשול הידים, והכל בני להודיע שנמטל זה ידיו.

⁵ שאין נגילות להגמר עד הסתיו, ורגילים לעשות מהם חמין.
⁶ ציר דגים.
⁷ מאכל העשוי מהמשת המינים.

אמר להם: מפני שאין בית הבליעה פנוי. הביאו לו ארז ויין - מברך על הארז ופוסטרו את היין. צנון ונובלות - מברך על הצנון ופוסטרו את הנובלות. מליח ופרוסה - מברך על המליח ופוסטרו את הפרוסה. רבי חנינא בן גמליאל אומר: מליח הבא בתחלה לפני המזון, ופת הבא עם המליח לאחר המזון - טעונה ברכה לפנייה ולאחריה. רבן שמעון בן גמליאל אומר: פרוסות - סימן גדול לאורחין, כל זמן שהאורחין רואין את הפרוסות - יודעין שדבר אחר בא לאחריה. כפר שלם - יודעין שאין דבר אחר בא לאחריה:

יא. דגן וקטניות - מברכין על הדגן שהוא מן המבחר. כיצד? שלמה של גלוסקין? ושלמה של בעל הבית - מברך על שלמה של גלוסקין. פרוסה של גלוסקין ושלמה של בעל הבית - מברך על השלמה של בעל הבית. פת חטין ופת שעורין - מברך על של חטין. פרוסה של חטין ושלמה של שעורים - מברך על פרוסה של חטין. פת כסמין ופת שעורין - מברך על שעורים. והלא כסמין יפין מן השעורין? אלא שהשעורין ממין שבעה, והכסמין אינם ממין שבעה. זה הכלל: כל שהוא מין שבעה ומין דגן - רבן גמליאל אומר: מברך אחריו שלש ברכות. וחכמים אומרים: ברכה אחת מעין שלש:

יב. מעשה ברבן גמליאל וזקנים שהיו מסבין ביריחו, הביאו לפנייהם כותבות ואכלום, ונתן רבן גמליאל רשות לברך, קפץ רבי עקיבה, וברך ברכה אחת מעין שלש. אמר לו רבן גמליאל: עקיבה! מה לך אתה מכניס ראשך בין המחלקת? אמר לו: למדתנו רבנו (שמות כג, ב): "אחרי רבים להטות", אף על פי שאתה אומר כך, וחבריך אומרים כך - הלכה כדברי המרבין:

יג. רבי יהודה אומר משום רבן גמליאל: כל שהוא מין שבעה ואינו מין דגן, או מין דגן ולא עשאו פת - רבן גמליאל אומר: מברך אחריו שלש ברכות. וחכמים אומרים: ברכה אחת מעין שלש. כל שאינו משבעת המינים ולא ממין דגן, כגון פת ארז ופת דחן - רבן גמליאל אומר: ברכה אחת מעין שלש. וחכמים אומרים: אין מברכין כלום:

יד. מעשה ברבי טרפון שהיה יושב בצל של שוכך בשבת במנחה, הביאו לפניו דלי של צנון, אמר להן רבי טרפון לתלמידיו: השותה מים לצמא כיצד מברך? אמרו לו: למדתנו רבנו. אמר להם: 'בורא נפשות וחסרונן'. אמר להן: אשאל¹⁰? אמרו לו: למדתנו רבנו. אמר להן: הרי הוא אומר (בראשית לז, כה): "וישבו לאכל לחם" וגו' - והלא אין דרך לערביים להיות נושאים אלא עורות ריח רע ועטרן? אלא שנתנו את הצדיק שהוא בין דברים החביבין. והלא דברים קל וחמר, ומה אם בשעת כעסן של צדיקים - הקדוש ברוך הוא מרחם עליהן, בשעת הרחמים - על אחת כמה וכמה:

טו. פיוצא בו (ויקרא י, ה): "ויקרבו וישאם בכתנתם". והלא דברים קל וחמר, ומה בשעת כעס של צדיקים - מרחמין עליהן, בשעת הרחמים - על אחת כמה וכמה. פיוצא בו (מלכים א יג, כח): "לא אכל הארזיה את הנבלה ולא שבר את החמור". ומה אם בשעת כעסן וכזו:

טז. אמר להם: אשאל? אמרו לו: למדתנו רבנו. אמר להם: מפני מה זכה יהודה למלכות? אמרו לו: מפני שהודה בתמר. מעשה בארבעה זקנים שהיו יושבין בבית שער של רבי יהושע; אלעזר בן מתאי, חנינא בן חכניאי, ושמעון בן עזאי, ושמעון התימני. והיו עסוקין במה ששנה להן רבי

¹⁰ אפתח עוד בדבר הלכה?

⁹ פת של נחתום שעושה למבור והיא חשובה משל בעל הבית.

לא הניחו שם זקן או חולה - צריכין לברך למפרע. וכשהן חוזרין - צריכין לברך לכתחלה:

יח. בעל הבית שהיה מסב ואוכל, קראו חברו לדבר עמו - אין צריך לברך למפרע. וכשהוא חוזר אין צריך לברך לכתחלה. הפליג - צריך לברך למפרע. וכשהוא חוזר - צריך לברך לכתחלה:

יט. פועלין שהיו עוֹדְרִין בתאנים, וגוֹדְרִין בתמרים, ומוסקין בייתים, אף על פי שמפסיקין ואוכלין, מפסיקין ואוכלין - אין צריך לברך למפרע. וכשהן חוזרין - אין צריכין לברך לכתחלה. הפליגו - צריכין לברך למפרע. וכשהן חוזרין - צריכין לברך לכתחלה:

מִסְכַּת בְּרֵכוֹת פֶּרֶק חֲמִישִׁי

א. לא יאכל אדם ערב שבת מן המנחה ולמעלה, כדי שיכנס לשבת בתאנה; דברי רבי יהודה. רבי יוסי אומר: אדם אוכל והולך עד שתחשך. מפסיקין לשבתות; דברי רבי יהודה. רבי יוסי אומר: אין מפסיקין:

ב. מעשה ברבן שמעון בן גמליאל, ורבי יהודה, ורבי יוסי, שהיו מסבין בעכו, וקדש עליהם היום. אמר לו רבן שמעון בן גמליאל לרבי יוסי ברבי: רצונך ונפסיק לשבת? אמר לו: 'בכל יום אתה מחבב דברי בפני יהודה, עכשו אתה מחבב דברי יהודה בפני; (אסתר ז, ח): "הגם לכבוש את המלכה עמי בבית?"! אמר לו: 'אם כן, לא נפסק, שמא תקבע הלכה לדורות'. אמרו: לא זזו משם, עד שקבעו הלכה כרבי יוסי:

ג. היו מסבין, וקדש עליהם היום - עוקרין ומביאין כוס של יין, ואומרין עליו קדשת היום; דברי רבי יהודה. רבי יוסי אומר: אוכל והולך עד שתחשך:

טרפון. אמר להן רבי עקיבא: מפני מה זכה יהודה למלכות? מפני שהודה בתמר. הוסיפו הן מעצמן (איוב טו, יח-ט): "אשר חכמים יגידו ולא כחדו מאבותם; להם לבדם נתנה הארץ": אמר להם: וכי נותנין שָׁכַר על העברה? אמרו לו: אלא מפני מה זכה יהודה למלכות? מפני שהציל את אחיו מן המיתה, שנאמר (בראשית לו, כו): "ויאמר יהודה אל אחיו מה בצע וגו'.

וכתיב (שם שם כז): "לכו ונמכרנו ליִשְׁמַעֲאֵלִים". אמר להן: דיה להצלה שתכפר על המכירה. אלא מפני מה זכה יהודה למלכות? מפני הענוה, שנאמר (בראשית מד, לג): "ועתה ישב נא עבדך".

אף שאול לא זכה למלכות אלא מפני הענוה, שנאמר (שמואל א ט, ה): "פן יחל אבי מן האתונות ודאג לנו" - שקל עבדו בו. אבל שמואל אינו כן, אלא (שמואל א י, ב):

"נטש אביך את דברי האתונות ודאג לךם לאמר מה אעשה לבני" - שהוא בורח מן השררה, שנאמר (שמואל א י, כב): "וישאלו עוד ביה' הבא עוד הלם איש,

ויאמר ה' הנה הוא נחבא אל הפלים", אמר להם: ולא ערב הוא? וסופו של ערב לצאת ידי ערבותו. אלא מפני מה זכה יהודה למלכות? אמרו לו: למדנו רבנו. אמר להם:

מפני שקדש שמו של הקדוש ברוך הוא, שפשעלו שבטים ועמדו על הים, זה אומר: 'אין אני יורד'. וזה אומר: 'אין אני יורד תחלה', קפץ שבטו של יהודה ויורדו בתחלה, וקדשו שמו של הקדוש ברוך הוא.

ועל אותה השעה הוא אומר (תהלים סט, ב): "הושיעני אלהים כי באו מים עד נפש" וגו', וכן הוא אומר (תהלים קיד, א): "בצאת ישראל ממצרים וגו' היתה יהודה לקדשו", יהודה קדש שמו של הקדוש ברוך הוא על הים - לכך זכה, ונעשו 'ישאל ממשלותיו':

יז. עקרו להביא את החתן ואת הפלה, הניחו שם זקן או חולה - אין צריכין לברך למפרע. וכשהן חוזרין - אין צריכין לברך לכתחלה.

ד. גָּמְרוּ מְזֻגוּ לוֹ כּוֹס רֵאשׁוֹן - מְבָרַךְ עָלָיו בְּרַכַּת הַמְּזוֹן, וּמְזַכֵּיר שֶׁל שֶׁבֶת בְּבִרְכַּת הַמְּזוֹן. וּבִשְׁנֵי - אֹמֵר עָלָיו קִדְשַׁת הַיּוֹם:

ה. כִּיצַד סֵדֵר הַהִסְבָּה? בְּזִמְנָן שֶׁהֵן שְׁתֵּי מִטּוֹת, גְּדוּל - מִיִּסָּב בְּרֵאשׁ שֶׁל רֵאשׁוֹנָה. וְשֵׁנִי לוֹ - לְמִטָּה הַיִּמְנֹנִי. וּבִזְמַן שֶׁהֵן שְׁלֹשׁ מִטּוֹת, גְּדוּל - מִסָּב בְּאִמְצָעֵית. שְׁנִי לוֹ - לְמַעֲלָה הַיִּמְנֹנִי. שְׁלִישִׁי לוֹ - לְמִטָּה הַיִּמְנֹנִי. כִּף הָיוּ מְסֻדְרִין וְהוֹלְכִין:

ו. כִּיצַד סֵדֵר נְטִילָה? עַד חֲמִשָּׁה - מִתְחִילִין מִן הַגְּדוּל. מִחֲמִשָּׁה וְאֵילֶף - מִתְחִילִין מִן הַקָּטָן, עַד שְׁמִינֵעַ לְחֲמִשָּׁה, וְחוֹזֵר וּמִתְחִיל מִן הַגְּדוּל. וְלִמְקוֹם שְׁמַיִם אַחֲרוֹנִים חוֹזֵרִין - שֵׁם בְּרַכָּה חוֹזֵרֵת:

ז. סֵדֵר לְמִזְיַגַת הַכּוֹס: בְּתוֹךְ הַמְּזוֹן - מִתְחִיל מִן הַגְּדוּל. אַחֵר הַמְּזוֹן - מִתְחִילִין מִן הַמְּבָרַךְ. רְצָה לְחַלֵּק כְּבוֹד לְרֵבּוֹ, אוֹ לְמִי שֶׁגְּדוּל מִמֶּנּוּ - הִרְשׁוֹת בְּיָדוֹ:

ח. שְׁנַיִם - מִמֵּתִינִין זֶה אֶת זֶה בְּקַעֲרָה. שְׁלֹשָׁה - אֵין מִמֵּתִינִין. הַמְּבָרַךְ - פּוֹשֵׁט יָדוֹ רֵאשׁוֹן. רְצָה לְחַלֵּק כְּבוֹד לְרֵבּוֹ, אוֹ לְמִי שֶׁגְּדוּל מִמֶּנּוּ - הִרְשׁוֹת בְּיָדוֹ:

ט. לֹא יִשְׁף אָדָם מִן הַפְּרוּסָה וְיַחֲזִירָנָה בְּקַעֲרָה, מִפְּנֵי סִכְנַת נַפְשׁוֹת:

י. לֹא יִשְׁתֶּה אָדָם מִן הַכּוֹס וְיִתְנַנּוּ לְחִבְרוֹ, לְפִי שְׁאֵין דַּעַת הַבְּרִיּוֹת שְׁוֹת:

יא. אֶחָד מִשְׁמֵשׁ אֶת הַשְּׁנַיִם - הָרִי זֶה אוֹכֵל עִמָּהֶן. שְׁלֹשָׁה - אֵינוֹ אוֹכֵל עִמָּהֶן עַד שִׁתְּנֹנוּ לִרְשׁוֹת:

יב. כֹּא לֵהֵם מְתִיקָה בְּתוֹךְ הַמְּזוֹן - מְבָרַךְ עַל הַמְּזוֹן וּפּוֹטֵר אֶת הַמְּתִיקָה:

יג. רַבִּי מוֹנֵא אוֹמֵר מִשׁוּם רַבִּי יְהוּדָה: פַּת הַבָּאָה בְּכִסְנֵין אַחֵר הַמְּזוֹן - טְעוּנָה בְּרַכָּה לְפָנֶיהָ וְלֹא אַחֲרֶיהָ:

יד. מֵיִם רֵאשׁוֹנִים - רְשׁוֹת. אַחֲרוֹנִים - חוֹבָה. מֵיִם רֵאשׁוֹנִים - מִפְּסִיק. אַחֲרוֹנִים - אֵינוֹ מִפְּסִיק:

טו. הַכֵּל חִיבִין בְּבִרְכַּת הַמְּזוֹן, כִּהְנִיִם לְוִיִּם וְיִשְׂרָאֵלִים, וְגֵרִים וְעַבְדִּים מְשַׁחְרְרִין, חֲלָלִין וּמְמֻזְרִין, נְתִינִין, סְרִיס אָדָם, סְרִיס חֲמָה, פְּצוּעַ דָּפָא וּכְרוֹת שִׁפְכָּה - כָּלֵן חִיבִין, וּמוֹצִיאִין אֶת הַרְבִּים יָדֵי חוֹבְתָן. טוֹמְטוֹם וְאַנְדְּרוּגִינוֹס - חִיבִין, וְאֵין מוֹצִיאִין אֶת הַרְבִּים יָדֵי חוֹבְתָן:

טז. אַנְדְּרוּגִינוֹס - מוֹצִיא אֶת מִינוֹ, וְאֵינוֹ מוֹצִיא שְׁאֵינוֹ מִינוֹ. טוֹמְטוֹם - אֵינוֹ מוֹצִיא, לֹא אֶת מִינוֹ וְלֹא אֶת שְׁאֵינוֹ מִינוֹ:

יז. מִי שֶׁחִצְיוֹ עֶבֶד וְחִצְיוֹ בֶּן חוֹרֵין - אֵינוֹ מוֹצִיא, לֹא אֶת מִינוֹ וְלֹא אֶת שְׁאֵינוֹ מִינוֹ:

יח. נְשִׁים וְעַבְדִּים וְקַטְנִים - פְּטוּרִין, וְאֵין מוֹצִיאִין אֶת הַרְבִּים יָדֵי חוֹבְתָן. בְּאֵמַת אָמְרוּ: אִשָּׁה - מְבָרַכַת לְבַעֲלָהּ. וּבֶן - מְבָרַךְ לְאָבִיו. עֶבֶד - לְרֵבּוֹ:

יט. קָטָן שֶׁהִבִּיא שְׁתֵּי שַׁעֲרוֹת - מְזַמְּנִים עָלָיו. וְשֵׁלָא הִבִּיא שְׁתֵּי שַׁעֲרוֹת, שְׂיִכּוּל לְאָכַל כְּזִית - מְזַמְּנִין עָלָיו, וְשְׂאֵין יְכוּל לְאָכּוֹל כְּזִית - אֵין מְזַמְּנִין עָלָיו. וְאֵין מְדַקְדְּקִין בְּקָטָן:

כ. בֵּין שְׂאָמֵר: 'נִבְרָךְ' בֵּין שְׂאָמֵר: 'בְּרַכּוֹ' - אֵין תּוֹפְסִין אוֹתוֹ עַל כֵּף. הַנִּקְרָנִין - תּוֹפְסִין אוֹתוֹ עַל כֵּף. בְּעֵשְׂרִים - נִחְלָקוּ, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִהְיֶה בֵּהֶן אֶחָד שֶׁמְפַטְרִין אוֹתוֹ מִן הַזְּמֻן:

כא. רֵבֵן שֶׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: עֲלוּ וְהִסְבּוּ, אִפְלוּ לֹא טָבַל עִמָּהֶם אֲלֵא בְצִיר - מְזַמְּנִין עָלָיו:

כב. עוֹבֵד כּוֹכָבִים הַמְּבָרַךְ בְּשֵׁם - עוֹנֵין אַחֲרָיו אֲמֵן. כּוֹתֵי הַמְּבָרַךְ בְּשֵׁם - אֵין עוֹנֵין אַחֲרָיו אֲמֵן, עַד שִׁישְׁמַע אֶת הַבְּרַכָּה כְּלָה:

כג. הִיָּה מְקַרֵּב זְבָחִים בִּירוּשָׁלַיִם, אוֹמֵר: 'בְּרוּךְ שֶׁהִגִּיעָנוּ לְזִמְנָן הַזֶּה'. כִּשְׁהוּא מְקַרֵּיבָם, אוֹמֵר: 'בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהִקְרִיב זְבָחִים'. כִּשְׁהוּא אוֹכְלִים, אוֹמֵר: 'בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְאָכַל זְבָחִים':

כד. עֲשֶׂרָה שֶׁהֵיוּ אוֹכְלִין, אָף עַל פִּי שְׂבָלָן אוֹכְלִין מִכֶּכֶר אֶחָד - כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִבְּרֶךְ לְעֲצָמוֹ. יִשְׁבוּ לֵאכֹל, אָף עַל פִּי שְׂבָל אֶחָד וְאֶחָד אוֹכֵל מִכֶּכֶר - אֶחָד מִבְּרֶךְ לְכָלֵן:

כה. פּוֹעֲלִין שֶׁהֵיוּ עוֹשִׂין מְלָאכָה אֲצֵל בַּעַל הַבַּיִת - הָרִי אֵלּוּ מִבְּרַכִּין לְאַחֲרֵיהֶּ שְׂתִּים. כִּיצַד? מִבְּרֶךְ בְּרַכָּה רֵאשׁוֹנָה כְּתַקְנָה, כּוֹלֵל שְׁנֵיהֶ שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם בְּשָׁל אֶרֶץ, וְחוֹתֵם בְּשָׁל אֶרֶץ. בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים? בְּעוֹשִׂין בְּשִׁכְרָן. אֲבָל אִם הֵיוּ עוֹשִׂין עִמּוֹ בְּסַעֲוֵדָה, אוֹ שֶׁהִיָּה בַּעַל הַבַּיִת מִיִּסָּב עִמָּהֶם - הָרִי אֵלּוּ מִבְּרַכִּין כְּתַקְנָן. אַרְבַּעַה דְבָרִים שְׁבִין בֵּית שְׂמַאי וּבֵית הֵלֵל בְּסַעֲוֵדָה, בֵּית שְׂמַאי אֲמַרִים: מִבְּרֶךְ עַל הַיּוֹם וְאַחֲרַיִךְ כָּךְ מִבְּרֶךְ עַל הַיַּיִן, שֶׁהֵיוּ גוֹרֵם לַיַּיִן שִׁבְיָא, וְכִבְרֵ קֹדֶשׁ הַיּוֹם וְעַדִּין לֹא בָּא. וּבֵית הֵלֵל אֲמַרִים: מִבְּרֶךְ עַל הַיַּיִן וְאַחֲרַיִךְ כָּךְ מִבְּרֶךְ עַל הַיּוֹם, שֶׁהֵינִי גוֹרֵם לְקִדְשָׁה שְׂתַּאמְרָה. דְּבַר אַחַר: בְּרַכַּת הַיַּיִן - תְּדִיר, וּבְרַכַּת הַיּוֹם - אֵינּוּ תְּדִיר, תְּדִיר וְשְׂאִינּוּ תְּדִיר - תְּדִיר קֹדֶם. וְהִלְכָה כְּבֵית הֵלֵל:

כו. בֵּית שְׂמַאי אֲמַרִים: נוֹטְלִין לְיָדִים וְאַחַר כָּךְ מוֹזְגִין אֶת הַכּוֹס. שְׂאֵם אֶתָּה אוֹמֵר מוֹזְגִין תְּחִלָּה אֶת הַכּוֹס, שְׂמַא נִטְמָאוּ מִשְׁקִין שְׂבָאֲחֹרֵי הַכּוֹס מִחֲמַת יָדָיו, וְיַחֲזֹרוּ וְיִטְמָאוּ אֶת הַכּוֹס. וּבֵית הֵלֵל אֲמַרִים: אֲחֹרֵי הַכּוֹס לְעוֹלָם טְמָאִין. דְּבַר אַחַר: אִין נְטִילַת יָדִים אֵלֹא סְמוּךְ לְסַעֲוֵדָה:

כז. מוֹזְגִין אֶת הַכּוֹס וְאַחֲרַיִךְ כָּךְ נוֹטְלִין לְיָדִים. שְׂאֵם אֶתָּה אוֹמֵר נוֹטְלִין תְּחִלָּה, שְׂמַא יִטְמָאוּ מִשְׁקִין שֶׁל יָדִים מִחֲמַת הַכּוֹס, וְיַחֲזֹרוּ וְיִטְמָאוּ אֶת הַכּוֹס וְאַחֲרַיִךְ כָּךְ נוֹטְלִין לְיָדִים:

כח. בֵּית שְׂמַאי אֲמַרִים: מְקַנְחָה יָדוֹ בְּמִפָּה וּמִנִּיחָה עַל הַשְּׁלֶחֶן. שְׂאֵם אֶתָּה אוֹמֵר עַל הַכֶּסֶת, שְׂמַא נִטְמָאוּ מִשְׁקִין שְׂבַמְפָּה מִחֲמַת הַכֶּסֶת, וְיַחֲזֹרוּ וְיִטְמָאוּ אֶת הַיָּדִים. וּבֵית הֵלֵל אֲמַרִים: סִפֵּק מִשְׁקִים לְיָדִים - טְהוֹר. דְּבַר אַחַר: אִין נְטִילָה לְחִלְטִין מִן הַתּוֹרָה, אֵלֹא מְקַנְחָה יָדוֹ בְּמִפָּה וּמִנִּיחָה עַל הַכֶּסֶת, שְׂאֵם

אֶתָּה אוֹמֵר עַל הַשְּׁלֶחֶן, שְׂמַא יִטְמָאוּ מִשְׁקִין שְׂבַמְפָּה מִחֲמַת הַשְּׁלֶחֶן, וְיַחֲזֹרוּ וְיִטְמָאוּ אֶת הַהוֹאֲכְלִין:

כט. בֵּית שְׂמַאי אֲמַרִים: מְכַבְּדִין אֶת הַבַּיִת מִפְּנֵי אַבּוּד אוֹכְלִין, וְאַחַר כָּךְ נוֹטְלִין לְיָדִים. וּבֵית הֵלֵל אֲמַרִים: הִיָּה שְׂמֵשׁ תַּלְמִיד חֲכָם וּמְלַקֵּט פְּרוּרִין שִׁישׁ בְּהֵן כְּזִית - נוֹטְלִין לְיָדִים, וְאַחֲרַיִךְ כָּךְ מְכַבְּדִין אֶת הַבַּיִת:

ל. הַבִּיאוּ לְפָנָיו שְׂמֵן וַיַּיִן - בֵּית שְׂמַאי אֲמַרִים: כּוֹס וַיַּיִן - בְּשִׂמְאָלוֹ. וְשְׂמֵן עָרֵב - בִּימֵינוֹ. מִבְּרֶךְ עַל הַשְּׂמֵן, וְאַחֲרַיִךְ כָּךְ מִבְּרֶךְ עַל הַיַּיִן. וּבֵית הֵלֵל אֲמַרִים: אוֹחֲזוּ הַיַּיִן - בִּימֵינוֹ. וְהַשְּׂמֵן - בְּשִׂמְאָלוֹ. מִבְּרֶךְ עַל הַיַּיִן וְשׁוֹתֵהוּ, וְיַחֲזֹר וּמִבְּרֶךְ עַל הַשְּׂמֵן וְטוֹחָה בְּרֵאשׁ הַשְּׂמֵשׁ. אִם הִיָּה שְׂמֵשׁ תַּלְמִיד חֲכָם - טָחוּ בַּכֶּתֶל, לְפִי שְׂאִין שְׂבַח לְתַלְמִיד חֲכָם שִׁיצַא לְשׁוֹק כִּשְׁהוּא מִבְּשֵׁם:

לא. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: לֹא נִחְלַקוּ בֵּית שְׂמַאי וּבֵית הֵלֵל עַל בְּרַכַּת הַמְּזוּן שְׂבַתְחִלָּה, וְעַל הַבְּדִלָּה שְׂבַסּוּף. וְעַל מָה נִחְלַקוּ? עַל הַמְּאוּר וְעַל הַבְּשָׂמִים, שְׂבִית שְׂמַאי אֲמַרִים: עַל הַמְּאוּר וְאַחֲרַיִךְ כָּךְ הַבְּשָׂמִים. וּבֵית הֵלֵל אֲמַרִים: בְּשָׂמִים וְאַחֲרַיִךְ כָּךְ מְאוּר:

לב. הַנִּכְנָס לְבֵיתוֹ בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת - מִבְּרֶךְ עַל הַיַּיִן וְעַל הַמְּאוּר וְעַל הַבְּשָׂמִים, וְאַחֲרַיִךְ כָּךְ אוֹמֵר הַבְּדִלָּה. וְאִם אִין לוֹ אֵלֹא כּוֹס אֶחָד - מְנִיחוּ אַחַר הַמְּזוּן וּמְשַׁלְּשֵׁן כֶּלֶן לְאַחֲרָיו. וְאוֹמֵר הַבְּדִלָּה: בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת, וּבְמוֹצָאֵי יוֹם טוֹב, וּבְמוֹצָאֵי יוֹם הַכַּפּוּרִים, וּבְמוֹצָאֵי שַׁבַּת לַיּוֹם טוֹב, וּבְמוֹצָאֵי יוֹם טוֹב לְחִלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד. הַרְגִּיל - אוֹמֵר הַבְּדִלוֹת הַרְבֵּה. וְשְׂאִינּוּ רְגִיל - אוֹמֵר אַחַת אוֹ שְׂתִים:

לג. בֵּית הַמְּדַרְשׁ, בֵּית שְׂמַאי אֲמַרִים: אֶחָד מִבְּרֶךְ לְכָלֵן. וּבֵית הֵלֵל אֲמַרִים: כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִבְּרֶךְ לְעֲצָמוֹ:

לד. הִיָּה לוֹ גֵר טְמוּן בְּחִיקוֹ אוֹ בְּפִנְסָה, אוֹ שְׂרָאָה אֶת הַשְּׁלֶהֶבֶת וְלֹא נִשְׂתַּמֵּשׁ לְאוּרָה, אוֹ נִשְׂתַּמֵּשׁ לְאוּרָה וְלֹא רָאָה הַשְּׁלֶהֶבֶת -

אינו מברך עליה עד שיראה את השלהבת ומשתמש לאורה:

לח. עששית שלא ככתה - מברך עליה. נר של נכרי - אינו מברך עליה. ישראל שהדליק מנכרי, ונכרי שהדליק מישראל - מברך עליה. מאימתי מברך? משתחשף. לא ברוך משתחשף - יברך כל הלילה. לא ברוך כל הלילה - לא יברך מעתה:

לו. האש והכלאים - אינן מששט ימי בראשית, אבל עלו במחשבה מששט ימי בראשית. רבי יוסי אומר: אש גיהנם שנבראת ביום שני - אינה ככתה לעולם, שנאמר (ישעיהו טו, כד): "ואשם לא תכבה". האש והבשמים שבמרחץ - אינו מברך עליהן:

לז. היה עומד בחנות של בשמים כל היום - אינו מברך אלא פעם אחת. היה נכנס ויוצא נכנס ויוצא - מברך על כל פעם ופעם:

מסכת ברכות פרק ששי

א. ברכת הזמון¹¹ מן התורה, שנאמר (דברים ח, י'): "ואכלת ושבעת וברכת - זו ברכת הזמון. וברכת את ה' אלהיך - זו ברכה ראשונה. על הארץ - זו ברכת הארץ. הטובה - זו ירושלים, וכן הוא אומר (דברים ג, כה): "הקהר הטוב הזה". אשר נתן לך - זה הטוב והמטיב:

ב. ומנין שכשם שאתה מברך לאחריך, כך אתה מברך לפניך? תלמוד לומר (דברים ח, י'): "אשר נתן לך" - משעה שנתן לך. ומנין שאף על ההרים ועל הגבעות? תלמוד לומר: "על הארץ". ומנין שאף על התורה ועל המצות? תלמוד לומר: אשר נתן לך, ולהלן הוא אומר (שמות כד, יב): "ואתנה לך את לוחות האבן":

ג. רבי אומר: מנין שכשם שאתה מברך על הטובה, כך אתה מברך על הרעה? תלמוד

לומר: "אשר נתן ה' אלהיך". אשר נתן לך - דינך, בכל דין שדנך, בין במדת הטוב בין במדת הפרענות:

ד. הרואה עבודה זרה בארץ ישראל, אומר: 'ברוך ארץ אפים'. מקום שנעקרה ממנו עבודה זרה, אומר: 'ברוך שעקר עבודה זרה מארצנו, יהי רצון מלפני ה' שתעקר עבודה זרה בכל מקומות ישראל ותשיב לב עובדיה לעבדך'. ובחוצה לארץ - אין צריך לומר כן, מפני שרבה נכרים. רבי שמעון אומר: אף בחוצה לארץ - צריך לומר כן, מפני שעתידין להתגיר, שנאמר (צפניה ג, ט): "אז אהפך וגו'":

ה. הרואה אוכלוסין - אומר: 'ברוך חכם הרוים', שאין פרצופותיהן דומין זה לזה ואין דעתם שוות זה לזה. בן זומא ראה אוכלוסין בבהר הבית, אמר: 'ברוך חכם הרוים, וברוך שברא כל אלו לשמשני'. כמה יגע אדם הראשון, ולא טעם מלוגמא אחת, עד שחרש, וזרע, וקצר, ועמר, ודש, וזרה, וברר, וטחן, והרקיד, ולש, ואפה, ואחר כך אכל. ואני, עומד שחרית ומוצא כל אלו לפני. כמה יגע אדם הראשון, ולא לבש חלוק אחד, עד שגזז, ולבן, ונפץ, וצבע, וטוה, וארג, ותפר, ואחר כך לבש. ואני, עומד שחרית ומוצא כל אלו לפני. כמה אפניות שוקדות ומשכימות. ואני, עומד שחרית ומוצא כל אלו לפני. וכן היה בן זומא אומר: אורח טוב מה הוא אומר? זכור בעל הבית לטוב, כמה מיני יינות הביא לפנינו, כמה מיני גלוסקאות הביא לפנינו, כמה מיני חשובות הביא לפנינו, כל מה שעשה - לא עשה אלא בשבילי. אורח רע מה הוא אומר? וכי מה אכלתי, לא פת אחת אכלתי? ולא חתיכה אחת אכלתי? לא כוס אחד שתיתי? כל מה שעשה - לא עשה אלא בשביל אשתו ובניו. על אורח טוב מהו

¹¹ נסח אחר: 'המזון'.

אומר? - "זכר כי תשגיא פעלו אשר שררו אנשים" (איוב לו, כד):

ו. הרוּאָה אַת הַכּוֹשִׁי¹², וְאַת הַגִּיחור¹³, וְאַת הַלּוֹקֵן¹⁴, וְאַת הַקֶּפֶס¹⁵, וְאַת הַנֶּנֶס¹⁶, וְאַת הַדְרִינִיקוּס¹⁷ - אומר: 'ברוך משנה הבריות'. אַת הַחֲגֹר, וְאַת הַקֶּטֶע, וְאַת הַסּוּמָא, וּמְכִי שְׁחִין, וְאַת פְּתוּי רֶאשׁ¹⁸, וְאַת הַבְּהֶקְנִין¹⁹ - אומר: 'ברוך דין האמת':

ז. רָאָה בְּנֵי אָדָם נְאִין, וְאֵילָנוֹת נְאִין - אומר: 'ברוך שברא בריות נאות':

ח. הַרוּאָה אַת הַקֶּשֶׁת בַּעֲנָן, אומר: 'נאמן בבריתו ברוך זוכר הברית':

ט. הִיָּה הוֹלֵךְ בְּבֵית הַקְּבֻרוֹת, אומר: 'ברוך יודע מספר כלכם, הוא יודע, הוא עתיד לדון, הוא עתיד להקימכם, ברוך מחיה מתים במאמר':

י. אַת הַחֲמָה וְאַת הַלְּבָנָה וְאַת הַכּוֹכָבִים וְאַת הַמַּזְלוֹת כְּסֻדְרָן, אומר: 'ברוך עושה בראשית'. רבי יהודה אומר: הַמְּבָרַךְ עַל הַחֲמָה - זו דרך אחרת. וכן היה רבי יהודה אומר: הַרוּאָה אַת הַיָּם תְּדִיר וְנִשְׁתַּהֲא בּו דְּבָרָא²⁰ - צריך לברך:

יא. הִיָּה רַבִּי מֵאִיר אומר: הרי הוא אומר (דברים ו, ה): "וְאֶהְבֶּתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְבְּךָ" וגו' - בשני יצריך ביצר טוב וביצר הרע. "בְּכָל נַפְשְׁךָ" - אפלו נוטל את נפשך. וכן הוא אומר (תהלים מד, כג): "עֲלִיךָ הַרְגֵנוּ כָּל הַיּוֹם". דבר אחר: "בְּכָל נַפְשְׁךָ" - בְּכָל נֶפֶשׁ וְנֶפֶשׁ שְׁבָרָא בָּךְ, שְׁנַאֲמַר (תהלים

קט, קעה): "תחי נפשי ותהללך", ואומר (תהלים לה, י): "כָּל עֲצֻמוֹתַי תִּאמְרָנָה". בן עזאי אומר: תן נפשך על מצותיו:

יב. יֵשׁ דְּבָרִים שֶׁהֵן תְּפִלוֹת שׁוֹא. כיצד? כונס מאה כוויין - ואומר: 'יהי רצון שיהיו מאתים'. כונס מאה חביות - ואומר: 'יהי רצון שיהיו מאתים' - הרי זו תפלת שוא. אָבֵל מִתְּפַלֵּל הוּא שֶׁתְּכַנֵּס בֵּהֶן בְּרָכָה, וְלֹא שֶׁתְּכַנֵּס בֵּהֶן מֵאָרָה:

יג. דוֹסְתָאֵי בְּרַבִּי יְנַאי אָמַר מִשׁוּם רַבִּי מֵאִיר: הרי הוא אומר ביצחק (בראשית כו, כד): "וּבִרְכַתִּיךָ וְהִרְבִּיתִי אֶת זֶרְעִי". דרש יצחק: הוֹאִיל וְאִין בְּרָכָה שׁוֹרָה אֲלֵא כַּמְעֵשָׂה יְדִין, עֲמֵד וְזָרַע, שְׁנַאֲמַר (בראשית כו, יב): "וַיִּזְרַע יִצְחָק בְּאַרְץ הַהֵיחָד וַיִּמְצָא" בְּשָׁנָה הַהִיא מֵאָה שְׁעָרִים" וגו'. דבר אחר: "מֵאָה שְׁעָרִים" - שְׁשַׁעְרוּהוּ, וְנִמְצָא מֵאָה פְּעָמִים כְּמוֹ שְׁשַׁעְרוּהוּ. [מֵאָה מְנִין, מֵאָה שְׁעָרִים - מֵאָה דְּגָנִים. וּמֵאָה דְּגָנִים שְׁשַׁעְרוּם - מֵאָה פְּעָמִים. וְנִמְצָא עַל אַחַת מֵאָה בְּמָה שְׁשַׁעְרוּ]:

יד. הַעוֹשֶׂה כָּל הַמִּצְוֹת צָרִיךְ לְבָרֵךְ. הַעוֹשֶׂה סְכָה לְעֲצָמוֹ, אומר: 'ברוך שהגיענו לזמן הזה'. נְכַנֵּס לִישֵׁב בָּהּ, אומר: 'ברוך לישב בסכה'. וּמִשְׁבָּרְךָ עָלֶיךָ יוֹם רִאשׁוֹן - שׁוֹב לֹא לְבָרְךָ:

טו. הַעוֹשֶׂה לוֹלֵב לְעֲצָמוֹ, אומר: 'ברוך שהגיענו לזמן הזה'. וְכִשְׁהוּא נוֹטֵלוֹ, אומר: 'עַל גְּטִילַת לוֹלֵב, וְצָרִיךְ לְבָרְךָ עָלָיו כָּל שְׁבָעָה. הַעוֹשֶׂה צִיצִית לְעֲצָמוֹ, אומר: 'ברוך

12 שחור ביותר.

13 אדם ביותר.

14 לבן ביותר.

15 במנו עבה, ומתוך עכיו נראית קומתו מקפחת;

16 ויש מפרשים ארוך הרבה ופרצופו שמוט וכולט

17 דמוקר הרבה.

16 נמך ביותר.

17 פיו עקם.

18 שערך דבוק ביחה. ויש מפרשים רחבי ראש.

19 בעלי כהרות לבנות בפניהם.

20 שעברו שלזשים יום ולא ראהו.

אחת. הִיָּה מִפְסִיק וְעוֹשֶׂה, מִפְסִיק וְעוֹשֶׂה - צָרִיךְ לְבָרֵךְ עַל כָּל אַחַת וְאַחַת:

כא. הַנִּכְנָס לְכַרְךָ - מִתְפַּלֵּל שְׁתִּים, אַחַת בְּכַנְיִסְתּוֹ וְאַחַת בִּיצִיאָתּוֹ. בֶּן עֲזַאי אוֹמֵר: אַרְבַּע, שְׁתִּים בְּכַנְיִסְתּוֹ וְשְׁתִּים בִּיצִיאָתּוֹ. בְּכַנְיִסְתּוֹ מֵהוּ אוֹמֵר? - "יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵי שְׂאֲכָנִס בְּשָׁלוֹם". וְנִכְנָס בְּשָׁלוֹם, אוֹמֵר: 'מוֹדֶה אֲנִי לְפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵי שְׁהַכְנַסְתָּנִי בְּשָׁלוֹם, כֵּן יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ שְׁתּוֹצִיאֵנִי לְשָׁלוֹם'. יֵצֵא לְשָׁלוֹם, אוֹמֵר: 'מוֹדֶה אֲנִי לְפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵי שְׁהוֹצֵאתָנִי לְשָׁלוֹם, כֵּךְ יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ שְׂאֲגִיעַ לְמַקוֹמִי לְשָׁלוֹם':

כב. הַנִּכְנָס לְבֵית הַמְּרֻחָץ, מִתְפַּלֵּל שְׁתִּים, אַחַת בְּכַנְיִסְתּוֹ וְאַחַת בִּיצִיאָתּוֹ. בְּכַנְיִסְתּוֹ מֵהוּ אוֹמֵר? "יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵי שְׁתַּכְנִי־סִנִּי לְשָׁלוֹם וְתוֹצִיאֵנִי לְשָׁלוֹם, וְאַל יֵאָרַע בִּי דָבָר קָלָקָלָה, וְאִם יֵאָרַע בִּי דָבָר קָלָקָלָה, יֵהָא מִיתָתִי כְּפָרְתִי עָלַי. וְהִצִּילֵנִי מִזֶּה וּמְכִיּוֹצֵא בְּזֶה לְעֵתִיד לְבוֹא". יֵצֵא לְשָׁלוֹם, אוֹמֵר: 'מוֹדֶה אֲנִי לְפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵי שְׂיִצְאָתִי לְשָׁלוֹם, כֵּן יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵי שְׂאֲגִיעַ לְבֵיתִי לְשָׁלוֹם':

כג. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שְׁלֹשׁ בְּרָכוֹת צָרִיךְ לְבָרֵךְ בְּכָל יוֹם: 'בְּרוּךְ שֵׁלָא עֲשִׂנִי גוֹי'. 'בְּרוּךְ שֵׁלָא עֲשִׂנִי אִשָּׁה'. 'בְּרוּךְ שֵׁלָא עֲשִׂנִי בּוֹר'. גוֹי, שְׁנַאָמֵר (יִשְׁעִיָּה מ, יז): "כָּל הַגּוֹיִם כְּאִין נִגְדוּ". אִשָּׁה - אִין אִשָּׁה חִיבָת בְּמִצְוֹת. בּוֹר - שְׂאִין בּוֹר יֵרָא חֲטָא, וְלֹא עִם הָאֲרִיךְ חֲסִיד. מְשַׁל לְמָה הַדְּבָר דּוֹמָה? לְמַלְךְ בְּשַׁר וְדָם שְׂאֵמֵר לְעַבְדּוֹ לְבִשָּׁל לוֹ תַבְשִׁיל, הוּא לֹא בִשָּׁל לוֹ תַבְשִׁיל מִיָּמִיּוֹ, סוֹף שְׂמַקְדִּיחַ אֵת הַתַּבְשִׁיל וּמְקַנֵּיט אֵת רַבּוֹ. לְחַפּוֹת לוֹ חֲלוּק, וְהוּא לֹא חֲפַת לוֹ חֲלוּק מִיָּמִיּוֹ, סוֹף שְׂמַלְכַלְךְ אֵת הַחֲלוּק וּמְקַנֵּיט אֵת רַבּוֹ:

כד. לֹא יִכְנָס אָדָם בְּהַר הַבַּיִת - לֹא בְּמַנְעֵלוֹ וְלֹא בְּסַנְדְּלוֹ, וְלֹא בְּאִבְקָ שַׁעַל גְּבִי רִגְלָיו, וּבְמַעוֹת הַצְּרוּרִים לוֹ בְּסַדְיָו, וּבְאִפְנֵדָתּוֹ הַחֲגוּרָה לוֹ מִבְּחוּץ, שְׁנַאָמֵר (קֵהֶלֶת ד, יז): "שְׂמֹר רִגְלְךָ כְּאִשֶׁר תִּלְךְ אֶל בֵּית הָאֱלֹהִים":

שְׁהִיָּעֲנוּ. וּכְשֶׁהוּא מִתְעַטֵּף, אוֹמֵר: 'לְהִתְעַטֵּף בְּצִיצִית'. הָעוֹשֶׂה תְּפִלִּין לְעִצְמוֹ, אוֹמֵר: 'בְּרוּךְ שְׁהִיָּעֲנוּ'. וּכְשֶׁהוּא מְנִיחָן, אוֹמֵר: 'אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ לְהַנִּיחַ תְּפִלִּין'. מֵאִמְתִּי מְנִיחָן? בְּשַׁחְרִית. לֹא הַנִּיחָן בְּשַׁחְרִית - מְנִיחָן כָּל הַיּוֹם:

טז. הַשּׁוֹחֵט, צָרִיךְ בְּרָכָה לְעִצְמוֹ: 'בְּרוּךְ הַשְּׁחִיטָה'. הַמְּכַסֶּה דָם, צָרִיךְ בְּרָכָה לְעִצְמוֹ: 'עַל כְּסוּי הַדָּם':

יז. הַמָּל, צָרִיךְ בְּרָכָה לְעִצְמוֹ: 'עַל הַמִּילָה'. אָבִי הַבֶּן - צָרִיךְ בְּרָכָה לְעִצְמוֹ: 'בְּרוּךְ אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַכְנִיסוֹ בְּבְרִיתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ'. וְהָעוֹמֵדִין אוֹמְרִים: 'כְּשֶׁם שְׁנִכְנַס לְבְרִית כֵּן יִכְנָס לְתוֹרָה לְחִפָּה וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים'. הַמְּבָרֵךְ אוֹמֵר: 'אֲשֶׁר קִדְּשׁ יְדִיד מִבְּטָן, וְחָק בְּשָׂאוֹ שֶׁם, וְצִאָצְאוֹ חֲתָם בְּאוֹת בְּרִית קִדְּשׁ, עַל כֵּן בְּשִׁכְרָ זֹאת אֵל חַי הַקָּלוֹן צוּרָנוּ, צִוָּה לְהַצִּיל יְדִידוֹת שְׂאֲרָנוּ מִשַּׁחַת לְמַעַן בְּרִיתוֹ אֲשֶׁר שָׁם בְּבִשְׂרָנוּ, בְּרוּךְ כּוֹרֵת הַבְּרִית':

יח. הַמָּל אֵת הַגְּרִים, אוֹמֵר: 'בְּרוּךְ עַל הַמִּילָה'. הַמְּבָרֵךְ, אוֹמֵר: 'אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְמוֹל אֵת הַגְּרִים לְהִטִּיף מִהֶן דָּם בְּרִית, שְׂאֵלְמָלֵא דָם בְּרִית לֹא נִתְקַבַּל שָׁמַיִם וְאָרֶץ, שְׁנַאָמֵר (יִרְמְיָה לג, כה): אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמֵם וְלַיְלָה וְגו', בְּרוּךְ כּוֹרֵת הַבְּרִית'. הַמָּל אֵת הָעֶבְדִּים, אוֹמֵר: 'בְּרוּךְ עַל הַמִּילָה'. הַמְּבָרֵךְ אוֹמֵר: 'בְּרוּךְ אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְמוֹל אֵת הָעֶבְדִּים, וְלִהְטִיף מִהֶן דָּם בְּרִית' וְכו':

יט. הִיָּה הוֹלֵךְ לְהַפְרִישׁ תְּרוּמָה וּמַעֲשְׂרוֹת, אוֹמֵר: 'בְּרוּךְ אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ לְהַפְרִישׁ תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׁר'. מֵאִמְתִּי מְבָרֵךְ עָלֵיהֶן? מַשְׁעָה שְׂמַפְרִישֵׁן:

כ. עֲשֶׂהָ שְׁהִיּוֹ עוֹשִׂין עֶשֶׂר מִצְוֹת - כָּל אֶחָד וְאֶחָד מְבָרֵךְ לְעִצְמוֹ. הִיּוֹ עוֹשִׂין כָּלָן מִצְוָה אַחַת - אֶחָד מְבָרֵךְ כָּלָן. יְחִיד שְׁהִיָּה עוֹשֶׂה עֶשֶׂר מִצְוֹת - מְבָרֵךְ עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. הִיָּה עוֹשֶׂה מִצְוָה כָּל הַיּוֹם - אִינוֹ מְבָרֵךְ אֶלָּא

תּוֹרָה שְׂכוּחָה מִיִּשְׂרָאֵל וְאִין הַכֹּל מִשְׁגִּיחִין בָּהּ - הָיָה אֶת מַכְנַס, שְׁנֵאמַר (תְּהִלִּים קיט, קכו): "עַתָּה לַעֲשׂוֹת לָהּ הִפְרוּ תוֹרַתְךָ":

לא. רבי מאיר אומר: אין לך אדם מישראל שאינו עושה מאה מצות בכל יום. קורא שמע - מברך לפניו ולאחריה. אוכל את פתו - מברך לפניו ולאחריה. מתפלל שלש פעמים של שמונה עשרה. ועושה שאר מצות - מברך עליהן. וכן היה רבי מאיר אומר: אין לך אדם מישראל שאין שבע מצות מקיפות אותו. תפלין בראשו ותפלין בזרועו. מזוזה בפתחו. ארבע ציציות מקיפות אותו. ועליהן אמר דוד (תהלים קיט, קסד): "שבע ביום הללתיך". נכנס למרחץ - מילה בכשרו, שנאמר (תהלים ח, א): "למנצח על השמינית מזמור לדוד". ואומר (תהלים לד, ח): "חנה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם":

כה. ולא יעשה קפנדריא ורקיקה מקל וחמר, ומה מנעל שאין בו דרך בזיון - אמרה תורה כף, רקיקה שהוא דרך בזיון - על אחת כמה וכמה. רבי יוסי ברבי יהודה אומר: אינו צריך, הרי הוא אומר (אסתר ד, ב): "כי אין לבא אל שער המלך בלבוש שק". בא וראה, על אחת כמה וכמה קלין וחמורין בדבר, אם לפני מלך בשר ודם אין עושין כן, לא כל שכן לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא:

כו. הפותח ביו"ד וה"א, וחותם ביו"ד וה"א - הרי זה חכם. באל"ף למ"ד, וחותם ביו"ד וה"א - הרי זה בינוני. באל"ף למ"ד, וחותם באל"ף למ"ד - הרי זה בור. ביו"ד וה"א, וחותם באל"ף למ"ד - הרי זה דרך אחרת:

כז. כל חותמי הברכות שבמקדש - היו אומרים: 'עד העולם'. משקלקלו המינים ואמרו אין עולם אלא אחד - התקינו שיהיו אומרים: 'מן העולם ועד העולם'. ומודיעין: שהעולם הזה בפני העולם הבא - כפרודור לפני החדר:

כח. אין עונין אמן במקדש, שנאמר (נחמיה ט, ה): "קומו ברכו את ה' אלהיכם מן העולם ועד העולם, ויברכו שם כבודך, ומרומם על כל ברכה ותהלה". מגין על כל ברכה וברכה? תלמוד לומר: "ומרומם על כל ברכה ותהלה" - 'על כל ברכה וברכה - תן לו תהלה':

כט. בראשונה היתה תורה משתכחת מישראל, וזקנים החזירו אותה, שנאמר (רות ב, ד): "והנה בעו בא מבית לחם ויאמר לקוצרים ה' עמכם ויאמרו לו יברכה ה'". ואומר (שופטים ו, יב): "ה' עמך גבור החיל":

ל. הלל הזקן אומר: בשעת מכניסין - פזר. בשעת מפזרין - כנס. בעת שאתה רואה תורה חביבה על ישראל והכל שמחין בה - הוי את מפזר, שנאמר (משלי יא, כד): "יש מפזר ונוסף עוד". ובשעה שאתה רואה

<p>1</p> <p>ראשון Sunday</p> <p>זמן מוצי"ט 7:51 Yom Tov Ends</p>	<p>טז</p> <p>16</p>	<p>2nd Day Succos</p> <p>נץ החמה _____ 6:53 סו"ז קר"ש - גר"א _____ 9:48 סו"ז תפלה - גר"א _____ 10:47 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 7:51 בבלי: קידושין מט • ירושלמי: מעשר שני כא • תוספתא: ברכות ג נ"ך: ירמיה לב-לג • רמב"ם: חמץ ומצה ה</p>	<p>ב' דסוכות, למען אמיתך</p> <p>עלות השחר _____ 5:40 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:12 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:23 שקיעה _____ 6:38 בבלי: קידושין מט • ירושלמי: מעשר שני כג • תוספתא: ברכות א נ"ך: ירמיה לב-לג • רמב"ם: חמץ ומצה ה</p>
<p>2</p> <p>שני Monday</p> <p>התחלת מחזור כ"ג של לימוד תוספתא יומי - פרק אחד ליום</p>	<p>יז</p> <p>17</p>	<p>1st Day Chol Hamoed</p> <p>נץ החמה _____ 6:54 סו"ז קר"ש - גר"א _____ 9:48 סו"ז תפלה - גר"א _____ 10:47 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 7:49 בבלי: קידושין נ • ירושלמי: מעשר שני כב • תוספתא: ברכות א נ"ך: ירמיה לד-לה • רמב"ם: חמץ ומצה ו</p>	<p>א דחווה"מ סוכות, אערך שועי</p> <p>עלות השחר _____ 5:41 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:12 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:23 שקיעה _____ 6:36 בבלי: קידושין נ • ירושלמי: מעשר שני כב • תוספתא: ברכות א נ"ך: ירמיה לד-לה • רמב"ם: חמץ ומצה ו</p>
<p>3</p> <p>שלישי Tuesday</p> <p>הילולא דרביז"ל</p>	<p>יח</p> <p>18</p>	<p>2nd Day Chol Hamoed</p> <p>נץ החמה _____ 6:55 סו"ז קר"ש - גר"א _____ 9:49 סו"ז תפלה - גר"א _____ 10:47 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 7:47 בבלי: קידושין נא • ירושלמי: מעשר שני כג • תוספתא: ברכות ב נ"ך: ירמיה לו-לז • רמב"ם: חמץ ומצה ז</p>	<p>ב דחווה"מ סוכות, אבן שתיה</p> <p>עלות השחר _____ 5:42 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:13 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:23 שקיעה _____ 6:34 בבלי: קידושין נא • ירושלמי: מעשר שני כג • תוספתא: ברכות ב נ"ך: ירמיה לו-לז • רמב"ם: חמץ ומצה ז</p>
<p>4</p> <p>רביעי Wednesday</p>	<p>יט</p> <p>19</p>	<p>3rd Day Chol Hamoed</p> <p>נץ החמה _____ 6:56 סו"ז קר"ש - גר"א _____ 9:49 סו"ז תפלה - גר"א _____ 10:47 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 7:46 בבלי: קידושין נב • ירושלמי: מעשר שני כד • תוספתא: ברכות ג נ"ך: ירמיה לח-לט • רמב"ם: חמץ ומצה ח</p>	<p>ג דחווה"מ סוכות, א-ל למושעות</p> <p>עלות השחר _____ 5:43 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:13 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:23 שקיעה _____ 6:33 בבלי: קידושין נב • ירושלמי: מעשר שני כד • תוספתא: ברכות ג נ"ך: ירמיה לח-לט • רמב"ם: חמץ ומצה ח</p>
<p>5</p> <p>חמישי Thursday</p>	<p>כ</p> <p>20</p>	<p>4rd Day Chol Hamoed</p> <p>נץ החמה _____ 6:57 סו"ז קר"ש - גר"א _____ 9:50 סו"ז תפלה - גר"א _____ 10:47 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 7:44 בבלי: קידושין נג • ירושלמי: מעשר שני כה • תוספתא: ברכות ד נ"ך: ירמיה מ-מא • רמב"ם: נוסח ההגדה</p>	<p>ד דחווה"מ סוכות, אדון המושיע</p> <p>עלות השחר _____ 5:44 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:14 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:23 שקיעה _____ 6:31 בבלי: קידושין נג • ירושלמי: מעשר שני כה • תוספתא: ברכות ד נ"ך: ירמיה מ-מא • רמב"ם: נוסח ההגדה</p>
<p>6</p> <p>ששי Friday</p> <p>הדלקת הנרות 6:12 Candle Lighting</p>	<p>כא</p> <p>21</p>	<p>Hoshanah Rabbah</p> <p>נץ החמה _____ 6:58 סו"ז קר"ש - גר"א _____ 9:50 סו"ז תפלה - גר"א _____ 10:48 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 7:43 בבלי: קידושין נד • ירושלמי: מעשר שני כו • תוספתא: ברכות ה נ"ך: ירמיה מב-מג • רמב"ם: שופר וסכה ולולב א</p>	<p>הושענא רבה</p> <p>עלות השחר _____ 5:45 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:14 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:24 שקיעה _____ 6:30 בבלי: קידושין נד • ירושלמי: מעשר שני כו • תוספתא: ברכות ה נ"ך: ירמיה מב-מג • רמב"ם: שופר וסכה ולולב א</p>
<p>7</p> <p>שב"ק Shabbos</p> <p>הדלקת הנרות 7:41 Candle Lighting</p>	<p>כב</p> <p>22</p>	<p>Shemini Atzeres / Yizkor</p> <p>נץ החמה _____ 6:59 סו"ז קר"ש - גר"א _____ 9:50 סו"ז תפלה - גר"א _____ 10:48 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 7:41 בבלי: קידושין נה • ירושלמי: מעשר שני כז • תוספתא: ברכות ו נ"ך: ירמיה מז-מה • רמב"ם: שופר וסכה ולולב ב</p>	<p>שמיני עצרת, יזכור, גשם, תקופה 9:00pm</p> <p>עלות השחר _____ 5:46 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:14 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:24 שקיעה _____ 6:28 בבלי: קידושין נה • ירושלמי: מעשר שני כז • תוספתא: ברכות ו נ"ך: ירמיה מז-מה • רמב"ם: שופר וסכה ולולב ב</p>

הַיּוֹם שְׂמַחַת יוֹם טוֹב, אֹזֵן דּוֹרְכֵי לַיִּיגָן תְּפִלִּין וְזֵי אֵס דְּאַרְפֵּי צוֹ זַיִן, אִיז מַעַן זֹכְרָה צוֹ גְּעֻבוֹיֶיךָ אִינְגְּלֵעָה.

(ספר המדות אות בנים חלק א, סימן י')